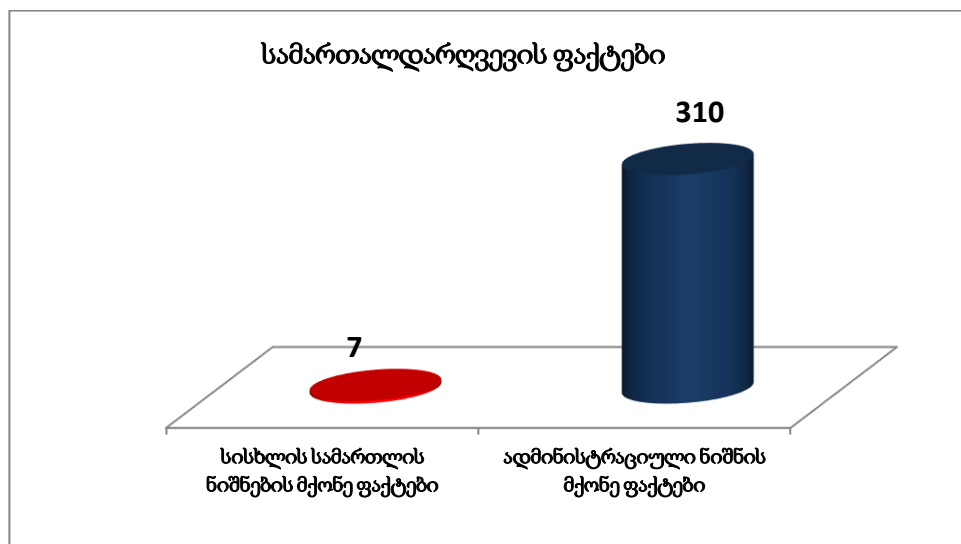

დაგეგმვისა და განვითარების სამსახური

ბუნებრივი რესურსების დაცვა

1. დაცული ტერიტორიების სისტემაში გამოვლენილი სამართალდარღვევები

- დაცული ტერიტორიების სისტემაში დაცული ტერიტორიების სააგენტო მართავს 364 030 ჰა ტერიტორიას, სადაც დაცვის სამსახურში დასაქმებულია 272 თანამშრომელი, მათ შორის 255 რეინჯერი და უფროსი რეინჯერი. რეინჯერებზე სამართავად მოდის საშუალოდ 1428 ჰა ტერიტორია.
- საანგარიშო პერიოდში ადმინისტრაციის მიერ ჩატარებულია 1938 საკონტროლო რეიდი. 34794-ჯერ ჩატარდა პატრულირება. პატრულირების დროს გავლილმა საშუალო მანძილმა შეადგინა 1 012 617 აღნიშნულის შესაბამისად დაცვის სამსახურის თანამშრომლები ფეხითა და სხვადასხვა სატრანსპორტო საშუალებით ყოველდღიურად საშუალოდ გაიარა 11.5 კმ.
- საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე 2016 წლის 9 თვის მონაცემებით გამოვლენილი და სამართალდამცავ ორგანოებზე გადაცემულია 317 სამართალდარღვევის ფაქტი აღნიშნული 317 ფაქტიდან 310 ადმინისტრაციულისა და 7 სისხლის სამართლის სამართალდარღვევისა ფაქტია.
- გამოვლენილი ფაქტები სამართალდარღვევების მიხედვით შემდეგია 6 - თევზაობის წესების დარღვევა, 687 - უკანონო ჭრა 20- უკანონო ნადირობა, 74 - უკანონო ძოვება, 67 - ნადირობის წესების დარღვევა, 11- თევზაობის წესების დარღვევა, 71 - სხვადასხვა სამართალდარღვევა. 9 თვის განმავლობაში დამნაშავეებზე გამოვლინდა 135,21 მ³ უკანონო ჭრა.

- ყველაზე მეტი გამოვლენილი სასამართლოზე გადაცემული უკანონო ქმედებები დაფიქსირდა ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკის ადმინისტრაციაში სადაც დაფიქსირდა 111 სამართალდარღვევის ფაქტი. შემდგომ მოდის კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია სადაც დაფიქსირდა გამოვლენილი 40 სამართალდარღვევის ფაქტი. უკანონოდ მოჭრილი ყველაზე მეტი 87,99მ³-ის მოცულობის ხე-ტყე დამრღვევებზე გამოვლენილი მოდის ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციაზე. შემდგომ მოდის კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის ტერიტორია, სადაც უკანონო ჭრაზე გამოვლინდა 16,88 მ³ ოდენობის ხე-ტყე.
- უკანონო ქმედებები არ გამოვლენილა ყაზბეგისა და იმერეთის დაცულ ტერიტორიებზე. ყველაზე მეტი ნადირობის წესების დარღვევის 35 ფაქტი გამოვლინდა ბორჯომ-ხარაგაულის დაცულ ტერიტორიებზე ხოლო ძოვების წესების ყველაზე მეტი 24 ფაქტი გამოვლინდა ჭაჭუნას აღკვეთილის ტერიტორიაზე. ყველაზე მეტი ნადირობის 2 ფაქტი ლაგოდეხის ნაკრძალის ადმინისტრაციის მიერ გამოვლინდა. ყველაზე მეტი სისხლის სამართლის ნიშნების მქონე ფაქტი გამოვლინდა ლაგოდეხის ნაკრძალის ადმინისტრაციის ტერიტორიაზე სადაც 4 ფაქტი დაფიქსირდა ნადირობაზე.
- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე გამოვლენილი სამართალდარღვევებიდან ფოტოხაფანგის დახმარებით გამოვლენილია 12 ნადირობის, 1 იარაღით გადაადგილების, 1 ხე-ტყის უკანონო ტრასპორტირების და 1 უკანონო ჭრის ფაქტები.
- დაცული ტერიტორიებზე 2016 წლის 9 თვის მდგომარეობით დაფიქსირდა ხანძრების 5 ფაქტი მათ შორის 2-ჯერ ალგეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე და 2-ჯერ ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე და ერთხელ ჯავახეთის დაცული ტერიტორიებზე. სადაც მინდვრებში დაიწვა მხოლოდ გამხმარი ბალახი. ხანძრების შედეგად ტყეები არ დაზიანებულა.

2. ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობა

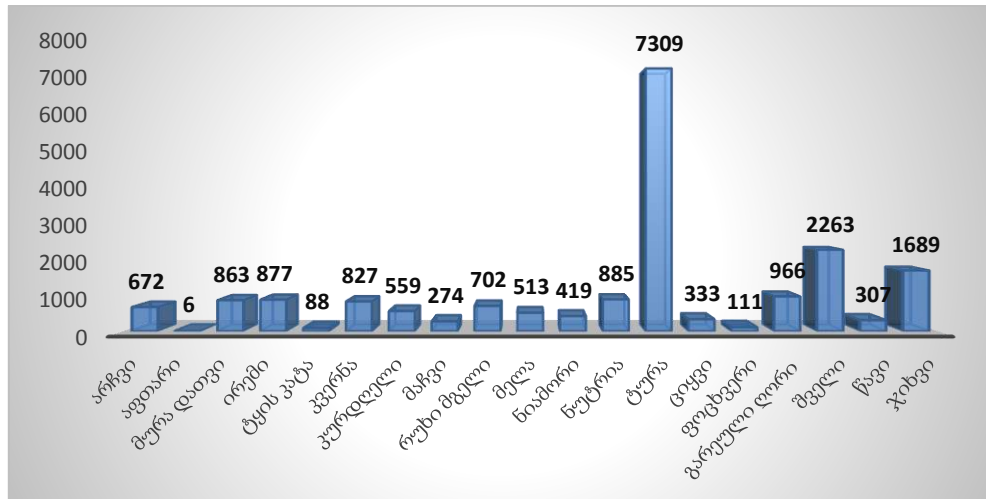
- ადგილობრივი მოსახლეობის ხე-ტყით უზრუნველყოფის მიზნით 2016 წლის 9 თვის მონაცემებით ადგილობრივ მოსახლეობაზე გაცემულია 2994მ³ ხე-ტყე მათ შორის 2702მ³-ზე მეორე ხარისხის (საშეშე) ხე-ტყე და 292 მ³ I ხარისხის ხე-ტყე გაიცა ნემვის აღკვეთილიდან ბორჯომის მუნიციპალიტეტის ადგილობრივ მოსახლეობაზე. ყველაზე მეტი 885მ³ მეორე ხარისხის (საშეშე) ხე-ტყე გაიცა ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ტერიტორიიდან ხოლო შემდგომ 506მ³ მეორე ხარისხის (საშეშე) ხე-ტყე გაიცა თბილისის ეროვნული პარკის ტერიტორიიდან.

3. სამეცნიერო საქმიანობა

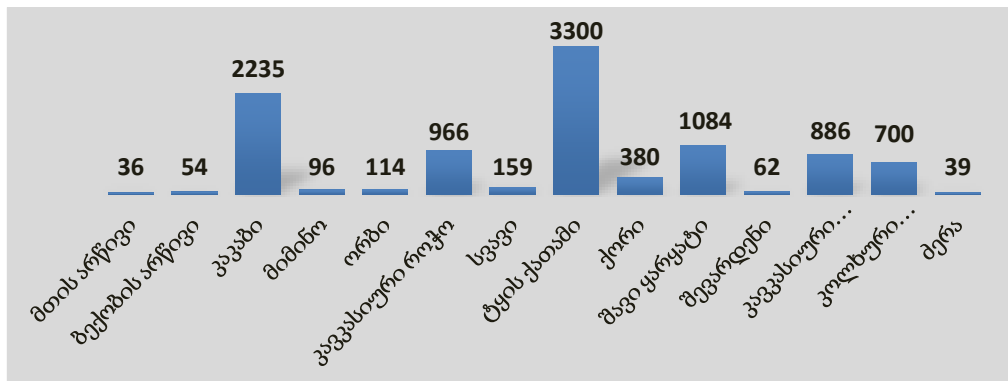
- სააგენტოს მიერ მუდმივად წარმოებს არსებული ბუნებრივი რესურსის რიცხოვნობის შესახებ მონაცემების შეგროვება, რათა ზოგადი წარმოდგენა შეგვექმნას არსებული რესურსის შესახებ, ასევე მათი ზრდისა და კლების ტენდენციებზე. ადმინისტრაციების მიერ შეგროვილი და მოწოდებული ინფორმაციის დამუშავების შემდგომ სააგენტომ 2016 წლის დასაწყისში გასული წლის მოახდინა ერთიანი მონაცემების მომზადება ფლორისა და ფაუნის რიცხოვნობის შესახებ. ეს მონაცემები შემდეგნაირად გამოიყურება:

2016 წლის 9 თვის ანგარიში

www.apa.ge

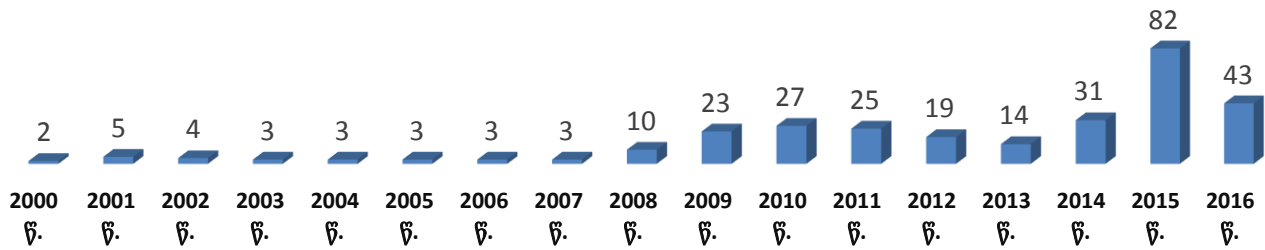
დიაგრამა.1. საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე გავრცელებული ცხოველების რიცხოვნობა 2016 წლის იანვრის თვის მონაცემებით.

დიაგრამა. 2. საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე გავრცელებული ფრინველების რიცხოვნობა 2016 წლის იანვრის თვის მონაცემებით.

- ყველა დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის მიერ მომზადებულია 2015 წლის „ბუნების მათემატიკა“-ს ელექტრონული ვერსიები და წარმოდგენილია სააგენტოში, გარდა იმ დაცული ტერიტორიებისა, სადაც ვაკანტურია ბუნებრივი რესურსების სპეციალისტების შტატები.
- მომზადებულია 2000-2016 წლის განმავლობაში საქართველოს დაცული ტერიტორიებზე განხორციელებული სამეცნიერო კვლევების ნუსხა, მოხდა მათი აღრიცხვა, რაც გამოსახულია გრაფიკულად.

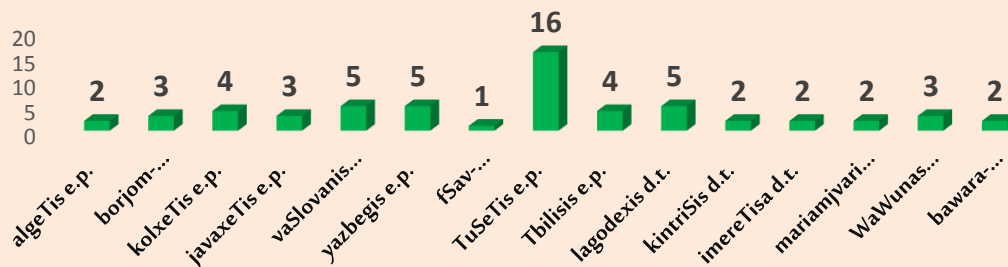
დაცულ ტერიტორიებზე 2000-2016 წწ განხორციელებული სამეცნიერო კვლევები

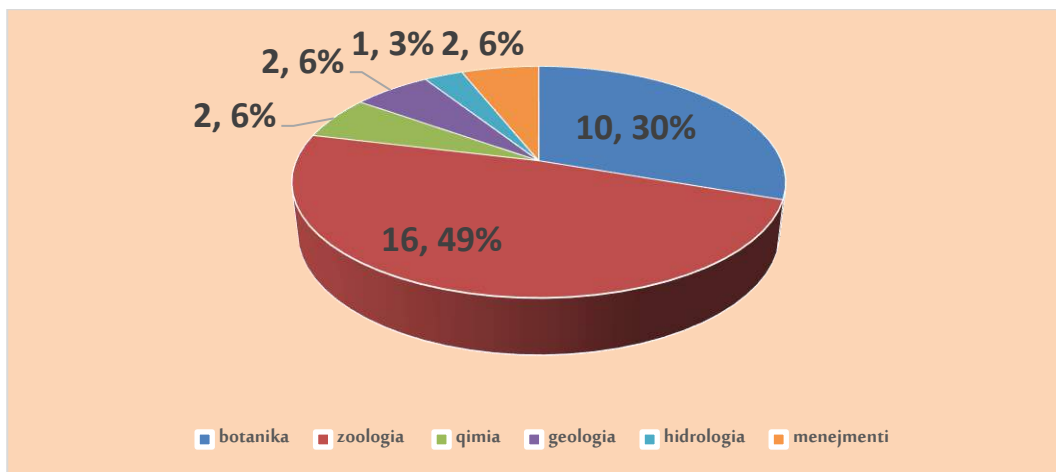
დიაგრამა 2. საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე 2000- 2016 წლის 9 თვის განმავლობაში განხორციელებული სამეცნიერო კვლევები

მომზადებულია 2016 წლის 9 თვის განმავლობაში საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე განხორციელებული კვლევების გრაფიკული გამოსახულება.

სამეცნიერო კვლევები დაცულ ტერიტორიებზე 2016 წლის 9 თვის განმავლობაში

დიაგრამა 3. 2016 წლის 9 თვის განმავლობაში განხორციელებული სამეცნიერო კვლევები

დიაგრამა 4. დაცულ ტერიტორიებზე ჩატარებული სამეცნიერო კვლევების სტატისტიკა დარგების მიხედვით 2016 წლის 9 თვის მონაცემებით

ანალიზი: აღნიშნული გრაფიკიდან ჩანს, რომ სამეცნიერო კვლევების რაოდენობის მიხედვით მათი მაქსიმალური მაჩვენებელი 2016 წლის 9 თვის მონაცემებით გამოვლინდა, რომ სამეცნიერო კვლევების დარგების მიხედვით ზოოლოგიურ (განსაკუთრებით ენტომოლოგიური და ძუძუმწოვრების კვლევები) და ბოტანიკურ კვლევებს უკავიათ დომინანტი მდგომარეობა, ხოლო რაოდენობრივად თუშეთის დაცული ტერიტორიები ლიდერობს, სადაც 16 ნებართვაა გაცემული სამეცნიერო კვლევის წარმოებაზე, ხოლო შემდგომ ვაშლოვანის და ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიები.

- ადმინისტრაციებიდან მოწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე მომზადებულია ყოველთვიური მონიტორინგის ანგარიშები ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე რეინტროდუცირებული ჯეირნებისა და ბორჯომ-ხარაგაულში რეინტროდუცირებული ნიამორების შესახებ. 2013 წელს WWF-ის დახმარებით განხორციელდა აზერბაიჯანის რესპუბლიკიდან ჯეირნის რეინტროდუქცია. ამ ჯერზე გამოყენებულია რეინტროდუქციის სხვა მეთოდი - ინდივიდების პირდაპირ ველზე გაშვება. ადმინისტრაციის მიერ წარმოებს ჯეირნების მონიტორინგი და ყოველთვიურად მომზადებული ანგარიშები იგზავნება სააგენტოში. შედეგად, ფიქსირდება 10 ინდივიდიანი და ზოგჯერ 20 ინდივიდიანი ჯგუფების გადაადგილება, შეწყვილების პერიოდში, კი ფიქსირდება ამ ჯგუფების დაშლა და მეტწილად ცალკეულ ინდივიდებად გადაადგილება. გადამცემი საყელოები საშუალებას იძლევა ჯეირნების გადაადგილება იქნას დადგენილი. #19393 ქურციკის, რომლის გადამცემი საყელოდან სიგნალები მოდიოდა 11 იანვარს ნანახი სამუხის ველზე აზერბაიჯანის საზღვართან ახლოს მართლაც იქნა ნანახი გადამცემი საყელო და მასთან ერთად ქურციკის ძვლებიც. იგი 10 და 20 ინდივიდისგან შემდგარ ჯგუფთან ერთადაც მოძრაობდა.
- სატელიტური გადამცემით აღჭურვილი #19394 ქურციკი სხვა ქურციკებთან ერთად დაწყვილების პერიოდის გამო მოძრაობს 2-3 ინდივიდიანი ჯგუფებთან. ერთად მარტის თვეში მოძრაობდა სამუხის ველზე და პანტიშარას ხეობაში. თვის განმავლობაში რამოდენიმეჯერ იქნა ნანახი 2-3 ინდივიდიანი ჯეირნების ჯგუფები, განსხვავებით იანვარ-თებერვლისაგან. მათი სამოძრაო მარშრუტები შედარებით შეცვლილია ცხვრის ფარების გამო და მოძრაობენ სამუხის ველის შუა ნაწილში, ძირითადად არხის ნაპირებში, სადაც ბალახი არ არის ცხვრისგან გადაძოვილი.
- 2016 წლის აპრილის თვეში ქურციკების ძირითადი ნაწილი კვლავაც სამუხის შუა ნაწილში აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე არსებულ ხორბლის ყანაში იმყოფებოდნენ. საკვებისა და წყლის პრობლემის არარსებობის გამო ქურციკებს არ ესაჭიროებოდათ დიდი მანძილის დაფარვა, ამიტომ დღე-ღამის განმავლობაში უმნიშვნელო, რამდენიმე კილომეტრიან გადაადგილებას ახორციელებენ. ქურციკების 9-10 ინდივიდისგან შემდგარი ჯგუფი ყოველდღე, დილის საათებში ხსენებულ ხორბლის ყანაში გადაადგილდებოდა, ხოლო შუადღით წყლის დალევის შემდეგ ბრუნდებოდნენ სამუხის ველის შედარებით მაღალ ბალახიან ადგილებში ე.წ. ყორულებში. გამომდინარე იქიდან, რომ ხორბლის ყანა მდებარეობს აზერბაიჯანის

ტერიტორიაზე, პერიოდულად ყანის მეპატრონეები ცდილობენ ქურციკების ყანიდან გამორეკვას, მიუხედავად ამისა ქურციკები არ გრძნობენ არანაირ დისკომფორტს და დილის საათებს ისევ ხორბლის ჯეჯილში ატარებენ. აღნიშნული 9 ქურციკიდან 3 მამალი, ხოლო 6 დედალი ინდივიდია, რომელთა გაზრდილი მუცლები მათ მაკეობაზე მეტყველებს. რაც შეეხება ქურციკების სხვა ჯგუფებს, რამდენიმე ინდივიდი გვხვდება სამუხის ველის შედარებით ზედა ნაწილში, თუმცა აღნიშნულ ჯგუფში უმეტესად მამლები ფიქსირდებიან.

- ისინი თავს არიდებდნენ ცხვრის ფარების სამომრავო მარშუტებს და გვხვდებოდნენ ისეთ ადგილებში სადაც ცხვარი არ მოძრაობს.

სურ.ჯეირნები ველზე - ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიაზე

- 2016 წლის მაისის და ივნისის თვეში ქურციკების ძირითადი ნაწილი კვლავაც სამუხის ველზე ცენტრალურ ნაწილში გადაადგილდებოდა, უკიდურეს სამხრეთ საზღვართან. აღრიცხულია სხვადასხვა სიდიდის ჯგუფები. ივნისის თვის განმავლობაში შესამჩნევია მათი სამომრავო არეალის მცირე მანძილით აღმოსავლეთით გადანაცვლება. აღსანიშნავია, რომ უკანასკნელი პერიოდის განმავლობაში. მდედრი და მამრი ქურციკები სხვადასხვა ჯგუფებად ფიქსირდებიან და ისინი ყოველთვის რამდენიმე ასეული მეტრის დისტანციას ინარჩუნებენ. ეს ფაქტი განპირობებულია მდედრი ქურციკების მაკეობით. რა პერიოდშიც ისინი ერთიანდებიან ცალკეულ ჯგუფად და მამრებისაგან მოშორებით დამოუკიდებლად გადაადგილდებიან დოლისთვის წინასწარ შერჩეულ ტერიტორიაზე. ივნისის მეორე ნახევარში შესამჩნევია მდედრი ქურციკების დაშლა და მათი ინდივიდუალური გადაადგილება, რაც მეტყველებს იმაზე, რომ მათ უკვე ჰყავთ პატარა ლიკლიკები. გამომდინარე იქიდან, რომ პირველი დღეების განმავლობაში, ლიკლიკები ბალახებში იმალებიან და არ გადაადგილდებიან შეზღუდულია მდედრი ქურციკების არეალიც და ისინი მხოლოდ მცირე ტერიტორიით შემოიფარგლებიან. სავარაუდოა ქურციკების რაოდენობის წარმატებული

2016 წლის 9 თვის ანგარიში

www.apa.ge

მატება, რადგან რამდენიმე მდედრი ინდივიდისაგან მოსალოდნელია ტყუპის გაჩენა. მათი დაფიქსირება ხელსაყრელია იმ პერიოდში, როდესაც ლიკლიკები დაიწყებენ მდედრ ქურციკებთან ერთად გადაადგილებას. გარკვეულ პერიოდამდე მდედრ ქურციკთან მიახლოება ლიკლიკას დაფიქსირების მიზნით არასახარბიელოა, რადგან მდედრი ქურციკი იწყებს ნერვიულობას და სერიოზულ დისკომფორტს განიცდის. სამუხის ველზე ამჟამად არსებული მშვიდი სიტუაცია და საკვები ბაზის არსებობა იდეალური გარემოა ქურციკების გამრავლებისათვის. მათი ამჟამინდელი გადანაწილება დაშლილი ჯგუფების გამო, თითქმის მთლიანი სამუხის ველს მოიცავს, ლიკლიკების მოძლიერების შემდეგ კი ისინი ისევ ჯგუფებად გაერთიანდებიან.

- აგვისტოს და სექტემბრის თვეში ქურციკების ძირითადი ნაწილი კვლავაც სამუხის ველზე ცენტრალურ ნაწილში გადაადგილდებოდა. აგვისტოს დასაწყისში კარგად გამოჩნდნენ მდედრი ქურციკები და მათთან ერთად ახალგაზრდა ინდივიდებიც, რომლებიც თავისი ზომებით ცოტათიღა ჩამორჩებოდნენ დედებს, მაგრამ მომდევნო დღეებში ძლიერი სიცხეების გამო ქურციკების ძირითადი ნაწილი ხშირად შემოდის პანტიშარის ხეობაში. ამ ტერიტორიაზე არსებული მაღალი გადამხმარი მაღალი ჩალის გამო კი ადმინისტრაციის თანამშრომლები, მესაზღვრეები და აქ გადაადგილებული სხვა პირები მათ ვეღარ ნახულობდნენ. ამიტომ მათი სურათების გადაღება აგვისტოს თვეში ვერ ხერხდებოდა.
- ზაფხულის ძლიერი სიცხეების და გვალვების გამო სამუხის ველზე ბალახოვანი საფარველი მთლიანად გადამხმარია. ასევე ის წყალიც დამშრალია სადაც ჯეირნები წინა თვეებში მიდიოდნენ დასარწყულებლად. ამის გამო ამ ტერიტორიაზე რეინჯერები და მესაზღვრეები მათ ვეღარ ნახულობდნენ. წყლისა და საკვების ძიებაში მათ გადმოინაცვლეს ალესილების მიმართულებით და შემოვიდნენ იქ არსებულ ხეობებში. თუმცა სექტემბრის თვის ბოლო რიცხვებში ისევ სამუხის გაშლილ ველებზე გადაინაცვლეს და შესაძლებელი გახდა მათთვის სურათების გადაღება.

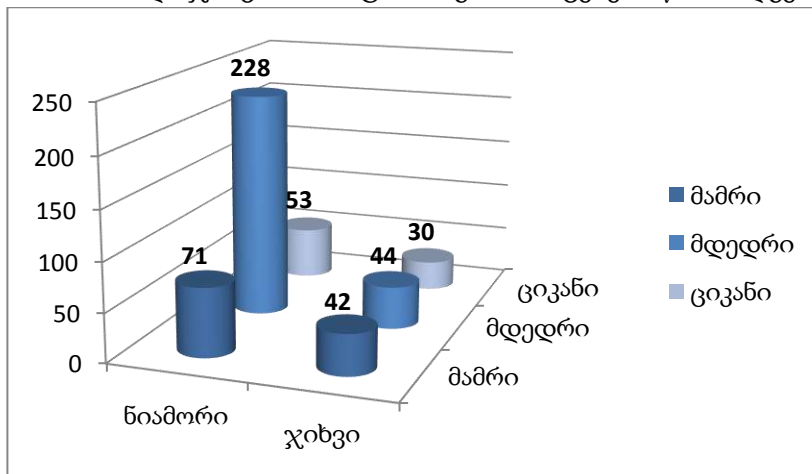
ნიაშორი

პოპულაციის საერთო მდგომარეობა: ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკში 2016 წლის სექტემბრის თვის მდგომარეობით იყო ნიაშორის 7 ინდივიდი, მათ შორის 4 მამრი და 3 მდედრი, მიმდინარე წლის სექტემბრის თვეში დაილუპა ამა წლის მაისის თვეში დაბადებული 2 ინდივიდი.

- ვეტერინარის დასკვნით „კუჭის აშლილობით“. სექტემბრის თვის მდგომარეობით ვოლიერში 5 ინდივიდია, მათ შორის 2 მამრი და 3 მდედრი. ვოლიერს უვლის 2 მომვლელი, რომელთაც აქვთ 24 საათიანი მორიგეობა, ნიაშორზე მეთვალყურეობისა და მათი მოვლის მიზნით. მათ მიერ ყოველდღიურად ხდება ვოლიერის დასუფთავება და დღეში სამჯერადად საკვების მიწოდება.

თუშეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის მიერ 9 თვის განმავლობაში მუდმივად ხორციელდებოდა ნიაშორისა და ჯიხვის მონიტორინგი. მონაცემები წარმოდგენილია გრაფიკულად.

სურ. ფოტოხაფანგები და ფოცხვერის სურათები

ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე მიმდინარეობს საქართველოს “წითელი ნუსხის” ცხოველების მონიტორინგი.

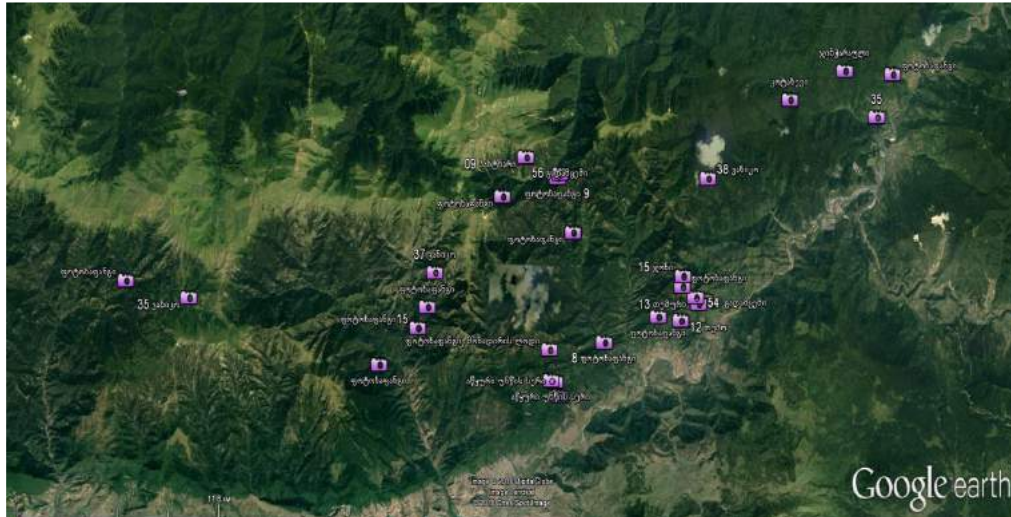
საქართველოს „წითელი ნუსხა“-ის ცხოველების მონიტორინგი.

- 2016 წლის გასული 9 თვის განმავლობაში უბნის უფროსი რეიჯერებისა და რეინჯერების მიერ, ბუნებრივი რესურსების უფროს სპეციალისტებთან და დაცვის განყოფილების უფროსთან ერთად მოხდა იმ ადგილებზე გასვლა სადაც დაფიქსირებული იქნა ირმის, ფოცხვერის,

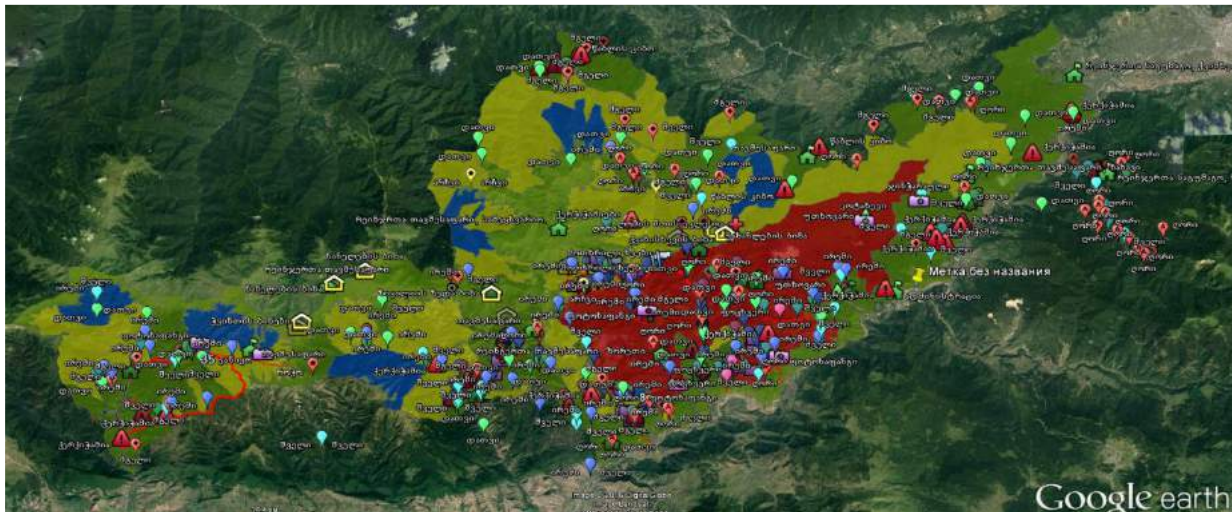
დათვის, არჩვის კვალი. ვიზუალური დათვალიერებით ირკვევა, რომ ირმები დაჯგუფებული არიან შედარებით წყნარ ადგილებში.

- ძირითადად „წითელი ნუსხის“ სახეობებზე მონიტორინგი მიმდინარეობს კვალზე დაკვირვებით და ფოტოხაფანგების გამოყენებით.

კვალზე დაკვირვება.

გასული 9 თვის განმავლობაში დაფიქსირდა ცხოველთა კვლების შემდეგი რაოდენობა: დათვი- 215 ირემი- 292 შველი- 313 ღორი-199 მგელი- 164 ფოცხვერი- 32. არჩვი- 14.

- სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე, დაგეგმვის და განვითარების სამსახურის სპეციალისტი და კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის დირექტორი ბათუმის უნივერსიტეტის წარმომადგენლები კოლხეთის დაცული ტერიტორიების და ქობულეთის დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმების მზადების პროცესში იმყოფებოდნენ გერმანიის ქ. გრაიფსვალდის უნივერსიტეტში სამუშაო გამოცდილების გაზიარების მიზნით ჭარბტენიანი ტერიტორიების მართვის და ასევე ახალი ინოვაციური ტექნოლოგიების გამოყენების მაგალითების გაცნობის მიზნით. აღნიშნული მივლინების დროს ასევე შედგა შეხვედრა ზუკოვის ფონდის წარმომადგენლებთან.

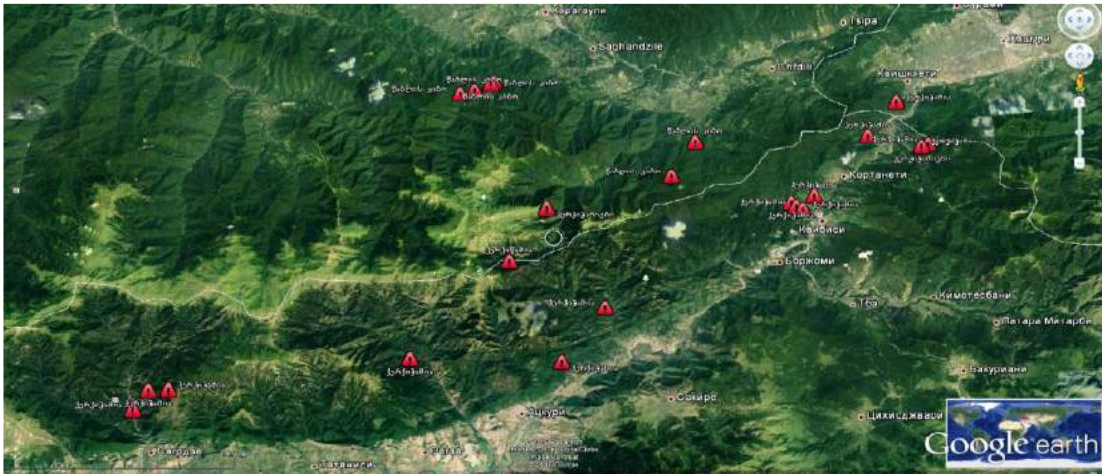
- მომზადდა 2016 წლის „მავნებლებთან ბრძოლის პროგრამა“, რომელიც ითვალისწინებს წლის განმავლობაში შემდგომ ღონისძიებებს: აღნიშნული პროექტის ფარგლებში მაჭახელას, მტირალას და კოლხეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე გავრცელებული ბზის ალურას (*Cedalia perspectalis*) წინააღმდეგ ბიოლოგიური პრეპარატებს.
- ივნისის თვეში ოთხივე დაცულ ტერიტორიაზე განხორციელდა კოლხური ბზის პირველი ეტაპის შეწამლვა. დაგეგმილია კიდევ 2 ჯერად შეწამლვა.
- სათაფლია ნაკრძალსა და აღკვეთილში სისტემატიურად ტარდებოდა კოლხურ ტყეში დაავადებების მონიტორინგი. კოლხურ ბზას, რომელიც მასიურად გახმა ნაკრძალის ტერიტორიაზე, პირველ 6 თვეში აღკვეთილში დაიწყო ამონაყარის ამოღება. წაბლზე შეინიშნება წვერხმობის მრავლობით შემთხვევები. ასევე მურყანის სახეობების ერთეულ ინდივიდზე შემჩნეული იქნა ამერიკული თეთრი პეპელა.
- აგვისტოს თვეში გადარჩენილ ბუეებზე მასიურად გაჩნდა ბზის ალურა. პრევენციის მიზნით სექტემბრის თვეში აღკვეთილის ტერიტორიაზე არსებულ ბუეებს ჩაუტარდათ შეწამვლა ბიოლოგიური ინსექტიციდით „ლეპიდინი“. ამჟამად ბზის ალურას მატლები ლიკვიდირებულია.

- კინრიშის დაცულ ტერიტორიებზე დასრულდა ფიტოპათოლოგიური გამოკვლევები. გამოკვლევები ტარდებოდა #2 და #3 უბანში, სადაც გვხვდებოდა ხეების დაზიანება, შეგროვებული მასალებიდან გამოვლენილია: ცქვლეფია ანუ უფრო მზომელა (*Erranis defoliaria*), ალპური ხარაბუხას მატლები, მურყნის ფოთოლჭამია (*Agelastica alni*), წაბლის ნადმისებრი ჩრჩილი (*Cameraria ohridella*) ასევე ზოგიერთ ხეებზე გამოვლენილია პარაზიტული მცენარეები: ხავსები, ლიქენები, სურო, სოკოები, შეინიშნება დიდი რაოდენობით პეკლების ფრენა. ასევე დაფიქსირებული იქნა ბზის მავნებელი მატლის ბზის ალურა (*Cydalima perspectalis*) აღნიშნული მავნებლის წინააღმდეგ ბრძოლისთვის, სამჯერ შეწამლული იქნა ბიოლოგიური ინსექტიციდის „*Bacillus thuringiensis*“-ის ბაზაზე დამზადებული პრეპარატის საშუალებით, შეწამლვების შედეგად ალურას მატლი აღარ დაფიქსირებულა.

- ყაზბეგის და ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკების წიწვოვან ტყეებში გავრცელებული ქერქიჭამიების წინააღმდეგ გამოსაყენებლად შეძენილია და დაკიდებულია ფერომონები.

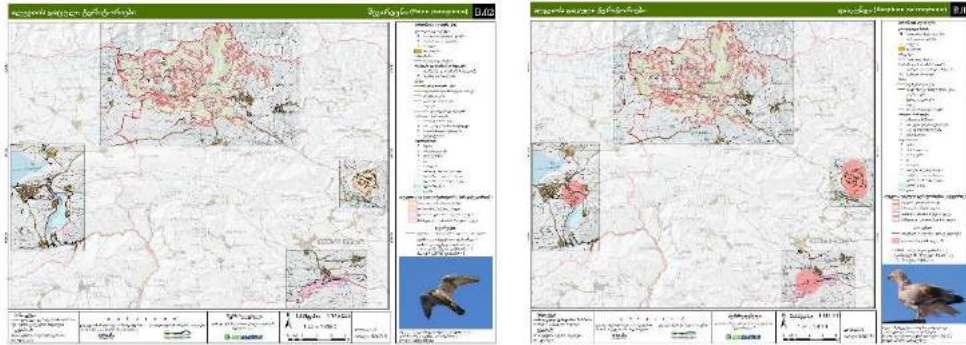
რუკაზე: ნაჩვენებია ის ადგილები, სადაც დაფიქსირდა მავნებელი დაავადებები

- **ყაზბეგის ეროვნულ პარკში** სექტემბერის თვეში ჩატარებული ტყეების გეგმიური საშემოდგომო დათვალიერების დროს, ფიჭვებზე შემჩნეული იქნა წიწვების გაყვითლება; ეს ფაქტი ყველა სამცხელოში დაფიქსირდა, სადაც კი იზრდება ფიჭვი.
- აღნიშნული ფაქტი ეცნობა დაცული ტერიტორიების სააგენტოს და ნიმუშები პათოლოგიის დასაზუსტებლად გადაეცა საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის ვასილ გულისაშვილის სატყეო ინსტიტუტის მცენარეთა დაცვის განყოფილებას, კერძოდ ფიტოპათოლოგს, მეცნ. დოქტორს ბიძინა თავაძეს, შემოწმების შემდეგ დადგინდა, რომ აღნიშნული არის სოკოვანი დაავადება, კერძოდ **შუტე** (*Lophodermium seditiosum*). ყაზბეგის ეროვნული პარკის ფიჭვნარები მაღალი სიხშირით არ გამოირჩევა; წლევანდელი სავეგეტაციო პერიოდი გამოირჩეოდა ხანგრძლივი წვიმით, მაღალი ტემპერატურით, რამაც სავარაუდოდ ხელი შეუწყო ფიჭვნარებში სოკოს წარმოქმნას და გავრცელებას. დაავადების ხარისხი ამჟამად 10%-ს არ აღემატება:

- აჯამეთის ალკვეთილის ადმინისტრაციის მიერ წარმოებდა იმერული მუხის და ძელქვის აღწარმოებისათვის სანერგის მოსამზადებელი სამუშაოები და ასევე მონიტორინგი არსებულ აღმონაცენზე და თესლითი განახლების მდგომარეობაზე. ამ პერიოდის განმავლობაში შეგროვილია თესლი და დაწყებულია დაგეგმილი პროექტის განხორციელება.
- ალგეთის და ყაზბეგის ეროვნული პარკების და კინტრიშის დაცულ ტერიტორიებზე ჩატარდა ფონური კვლევები ალგეთის და ყაზბეგის ეროვნული პარკის, ასევე კინტრიშის დაცულ ტერიტორიებზე. შედეგად შეიქმნა ფლორისტული და ფაუნისტური სისტემატიკური სიები და გავრცელების არეალები, რომლებიც დადებულია რუკებზე, მათ შორის აღსანიშნავია საქართველოს „წითელი ნუსხის“ ცხოველები და ფრინველები: მურა დათვი, კავკასიური ციყვი, ფოცხვერი, ფასკუნჯი, დალის ხვლიკი, წავი.

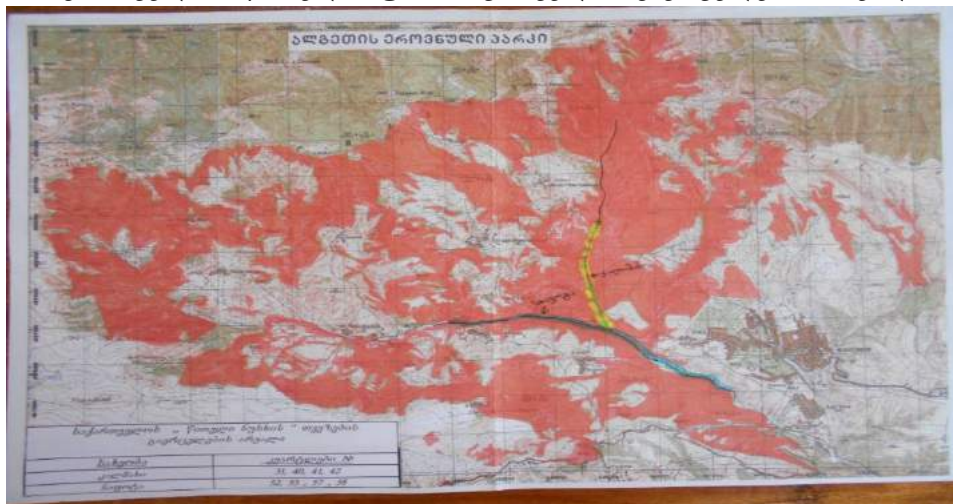
- იგივე პროექტის ფარგლებში განხორციელდა მსხვილი ძუძუმწოვრების მონიტორინგი, არეალის დადგენა და აღრიცხვა, კვალის იდენტიფიკაცია, ასევე მონაცემების საფუძველზე რიცხოვნობის დინამიკის გრაფიკის აგება საერთო ანალიზისათვის, სპეციალურად მომზადებული აღწერის ფორმის ცხრილებით და რუკაზე დატანით.

- აღნიშნული პროექტის ფარგლებში და პარკის ადმინისტრაციის დაგეგმილი ქმედებების ფარგლებში ალგეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე გავრცელებული იშვიათი და გადაშენების პირას მყოფი ცხოველებისა და თევზებისათვის შემუშავდა გავრცელების რუკები.

საქართველოს „წითელი ნუსხის“ ცხოველთა გავრცელების არეალი

საქართველოს „წითელი ნუსხის“ თევზების გავრცელების არეალი

- თითქმის ყველა დაცული ტერიტორიის ადმინისტრაციის მიერ მონიტორინგისათვის გამოიყენება ფოტოხაფანგები და ფოტოაპარატები. ალგეთის ეროვნული პარკის

ადმინისტრაციის მიერ შექმნილია ფაუნის და ფლორის ფოტოარქივი ადმინისტრაციისათვის და ასევე სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოში მასალების გადასაგზავნად.

- **თუშეთის დაცულ ტერიტორიებზე** ფოტოაპარატით და ფოტოხაფანგებით შეგროვილია ფაუნის შემდეგი სახეობების: მგლის, ციყვის, კვერნის და ნიამორების ფოტომასალა.
- **ყაზბეგის ეროვნული პარკის** ადმინისტრაციის მიერ წარმოებს მსხვილი ძუძუმწოვრების მონიტორინგი, გამოყენებულია ფოტოხაფანგები მაგ. „ხდის ხეობაში“ დაყენებული იქნა ფოტოხაფანგები, რის შედეგადაც დაფიქსირდა ჯიხვი.
- **კინტრიშის დაცულ ტერიტორიებზე** ფოტოხაფანგებით დაფიქსირდა მელია, შველი, მაჩვი, ტურა და სხვა სახეობები. ასევე ფოტოაპარატით იქმნება დაცული ტერიტორიების ფოტოარქივი.
- **ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე** საანგარიშო პერიოდში აქტიურად ველზე ფუნქციონირებდა 26 ფოტოხაფანგი, მოპოვებულ იქნა 1400 მეტი ფოტო და 600 ვიდეო ფაილი, სადაც დაფიქსირებულია: ჯიხვი, ირემი, დათვი, მგელი, შველი და გარეული ღორი. მრავალი წლის შემდეგ პირველად 2016 წელს რეინჯერების და ვიზიტორების მიერ ირმის რამდენიმე ჯგუფი ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების „ბარის“ ტყეებში, მაწიმი, რაჭისუბანი, მდ. ლაგოდეხის ხევის ჭალა დაფიქსირდა. ასევე მათი აღბეჭდა მოხდა ფოტომახის მიერ 450 – 500 მ.ზ.დ.

სურ. ფოტომახით გადაღებული სურათები

- **ლაგოდების დაცულ ტერიტორიებზე** საანგარიშო პერიოდში აღმოსავლეთ კავკასიური ჯიხვის აღრიცხვა 2016 / 2017 - კავკასიის ბუნების ფონდის (CNF) მხარდაჭერით, სახეობათა კონსერვაციის ცენტრ „NACRES“-თან ერთად დაიწყო ჯიხვის აღრიცხვის პროგრამა. პროგრამის ფარგლებში აგვისტოში ტყის ზონაში დამონტაჟდა 20 ფოტომახე და შეირჩა ჯიხვის პირდაპირი დამზერით აღიციხვის პუნქტები, სადაც აღრიცხვები ნოემბერში და 2017 წლის ივნისში ჩატარდება.
- **სამოვრების მენეჯმენტის გეგმის მომზადება:** დასრულდა ლაგოდების აღკვეთილის სამოვრების მენეჯმენტის გეგმის მომზადება, აუდიტის მიერ შეფასებულია საიჯარო თანხა. ლაგოდების მუნიციპალიტეტის გამგეობაში გაგზავნილია წერილი სამოვრების იჯარით გაცემასთან დაკავშირებით.

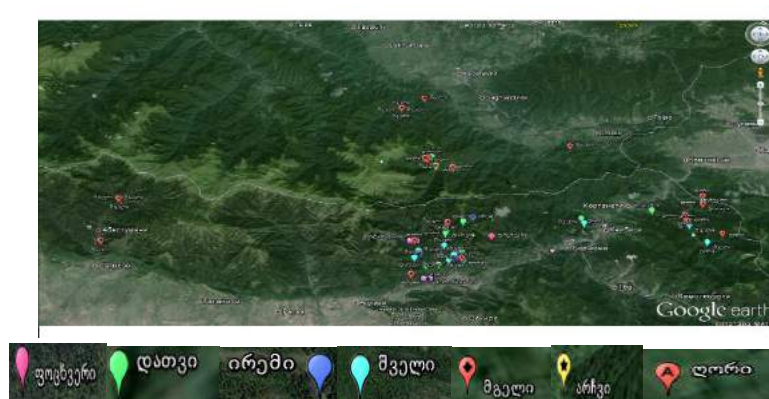
სურ. ჯიხვის აღრიცხვის პროექტის გაცნობა ადმინისტრაციაში, სავლელ სამუშაოების მიმდინარეობა;

- **მტირალას ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის** მიერ მუდმივად წარმოებს ფოტოხაფანგით და ფოტოაპარატით ფაუნისა და ფლორის ფოტომასალის შეგროვება.
- ფოტოხაფანგებით გამოვლენილია შემდეგი ცხოველის: ტურის, დათვის, კვერნის და მაჩვის სურათები.
- **ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის** უბნის უფროსი რეიჯერებისა და რეინჯერების მიერ, ბუნებრივი რესურსების უფროს სპეციალისტებთან და დაცვის განყოფილების უფროსთან ერთად მოხდა ადგილებზე გასვლა, სადაც დაფიქსირებული იქნა ირმის, ფოცხვერის, დათვის, არჩვის კვლები. ვიზუალური დათვალიერებით ირკვევა, რომ ირმები დაჯგუფებული არიან შედარებით წყნარ ადგილებში. „წითელი ნუსხის“ სახეობებზე მონიტორინგი მიმდინარეობს კვალზე დაკვირვებით და ფოტოხაფანგების გამოყენებით.
- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ წარმოებს **ადირის მიერ პირუტყვის დაზიანების ფაქტების გამოვლენა**. მიმდინარე წლის იანვრის თვეში აწყურის უბანზე დაფიქსირდა მგლის მიერ შეჭმული შველი. თებერვლის თვეში ხარაგაულის რაიონში მგლის მიერ მოხდა შინაური პირუტყვის დაზიანების ფაქტები კერძოდ სოფელ ვახანის მიმდებარე ტერიტორიაზე მგელმა დააზიანა 2 ძროხა და ერთი ცხენი. ზანავის უბანზე მარტის თვეში მგლის მიერ დაზიანდა 2 ძროხა, ერთი თხა და ერთი ვირი.
- ყველა დაცულ ტერიტორიაზე ცხოველების მონიტორინგის მიზნით მიმდინარეობს კვალის იდენტიფიცირება. ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე გასული 3 თვის განმავლობაში

დაფიქსირდა ცხოველთა კვლების შემდეგი რაოდენობა: დათვი- 47 ირემი- 51 შველი- 87 ღორი- 69 მგელი- 91 ფოცხვერი- 17 არჩვი- 11.

- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე დასრულდა სახეობათა კონსერვაციის ცენტრის „ნაკრესი“-ს მრავალკომპონენტური პროექტი „საქართველოს წითელ ნუსხაში შემავალი სახეობების რაოდენობის ინდივიდების დადგენა“ ამ ეტაპზე მიმდინარეობს აღებული მონაცემების დამუშავება რის შემდეგაც გვეცოდინება იმ ცხოველების რაოდენობა რაზეც მოხდა დაკვირვება. სახეობათა კონსერვაციის ცენტრის დახმარებით შეიქმნა მონიტორინგის ახალი ბაზა სადაც ხდება თითოეული მონაცემის შეტანა:(ჩანაწერის ავტორი, სახეობა, იდენტიფიცირების სახე, ნიშის სიძველე, ვიზუალურად დანახვის ან ხმის გაგონების მანძილი მ-ში, ინდივიდების რაოდენობა, სქესი, ასაკი, მდგომარეობა,(იმ შემთხვევაში თუ შესაძლებელი იქნება იდენტიფიკაცია) ჯიპიეს კოორდინატები, სიმაღლე ზღვის დონიდან, ჰაბიტატი, მონაცემების აღების თარიღი.) რის შემდეგაც ხდება აღნიშნული მონაცემების დამუშავება და რუკებზე დატანა.
- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე ბუნებრივი რესურსების უფროსი სპეციალისტების, დაცვის განყოფილების უფროსის მიერ ჩატარდა რეინჯერების ინსტრუქტაჟი ეროვნული პარკის ცხოველების აღრიცხვისა და მონაცემების შეგროვების წარმოებაზე.

- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ პერიოდულად მიმდინარეობს წითელი ნუსხის მერქნიან მცენარეებზე ვიზუალურად დაკვირვება, კერძოდ ნეძვის აღკვეთილში არსებულ უთხოვრის ხე-მცენარეებზე კვ# 2;29-ში. აწყურის უბნის კვ#74 სა და ნაკრძალის უბნის კვ#99-ში არსებულ მცირე ოდენობით უთხოვრის სახეობის ხე-მცენარეებს და ხარაგაულის რაიონში წაბლის კორომებს.
- ყველა დაცულ ტერიტორიაზე ადმინისტრაციის მიერ წარმოებდა არა სისტემატური მოვლენების ზეგავების, წყალდიდობების, წყალმოვარდნებისა და სხვა მოვლენების დაფიქსირება.
- ტყის იშვიათი ეკოსისტემების დაცვის გაძლიერების მიზნით ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ გამოვლენილი იქნა ტყის იშვიათი ეკოსისტემები სააგენტოს მიერ განსაზღვრული მეთოდური რეკომენდაციების მიხედვით და მიმდინარეობს მათი მონიტორინგი.
- დაშბაშის და სამშვილდეს კანიონები წარმოადგენენ იშვიათი და ბიომრავალფეროვნებით გამორჩეულ ხეობებს. სამშვილდის კანიონისათვის დამახასიათებელია საქართველოს „წითელი ნუსხის“ მცენარეები, კერძოდ ქართული ნეკერჩხალი.

1. დაშბაშის კანიონი გამორჩეულია არსებულ ციცაბო ფერდობებზე თვალწარმტაცი ჩანჩქერებით.

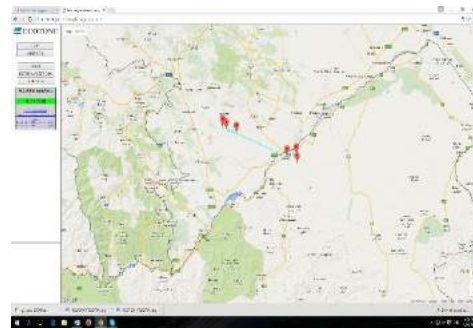
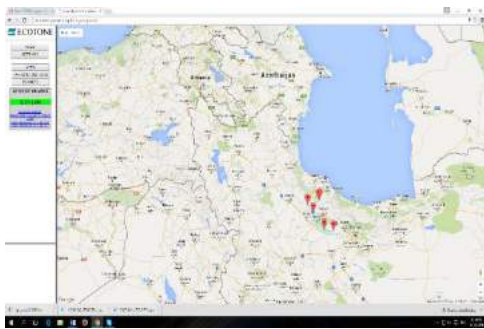

2. ალგეთის ეროვნული პარკის თრიალეთის უბნის მე-3 კვარტალში ხშირად გვხვდება ტანმაღალი და დიდი დიამეტრის მქონე გოლიათი ხეები. აღნიშნული კვარტალი გამორჩეულია ამ მხრივ და საჭიროებს განსაკუთრებულ დაცვას.

➤ თითქმის ყველა ეროვნულ პარკში, სადაც მოწყობილია ტურისტული ინფრასტრუქტურა ბუნებრივი რესურსების სპეციალისტებისა და დაცვის სამსახურის უფროსების მიერ შეგროვილია ინფორმაცია ბილიკებზე ცხოველების სახეობების შესახებ, აღნიშნული ინფორმაცია გამოყენებული იქნება სპეციალურ სარკვევში.

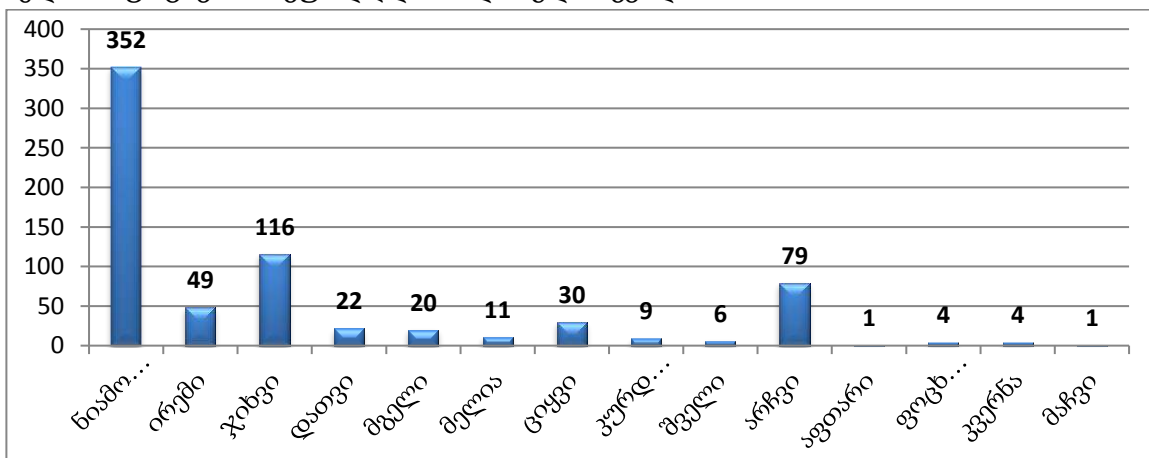
- ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიების ადმინისტრაციის მიერ კვარტლის განმავლობაში შეგროვილია მონაცემები „საქართველოს წითელი ნუსხის“ მერქნიანების შესახებ. ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე წარმოდგენილია „საქართველოს წითელ ნუსხაში არსებული 13 სახეობის მერქნიანი მცენარე, რომელთაგან აღსანიშნავია - ქართული ნეკერჩხალი, თურანულა (ევფრატის ვერხვი), კაკალი, ჭალის მუხა, საკმლის ხე, სახოკიას ბერყენა, დემეტრის ბერყენა, შავი ღვია, მრავალნაყოფა ღვია, სამხრეთის აკაკი და სხვა. გარდა ამისა, მონიტორინგი წარმოებს სხვა მერქნიან მცენარეებსაც: ვერხვს, თელას, იფანს, ნეკერჩხალს და სხვა ფოთლოვანებს.
- ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე მიმდინარეობს მრავალწლიანი ფენოლოგიური დაკვირვება და შეგროვილია საკმაოდ მდიდარი მასალა ვეგეტაციური დაკვირვებების შედეგად.
- ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე სისტემატურად წარმოებს საქართველოს წითელი ნუსხის ცხოველების მონიტორინგი ისეთ სახეობებზე, როგორებიცაა: მურა დათვი, ლელიანის კატა, ფოცხვერი, აფთარი, წავი.
- ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიების ადმინისტრაციის მიერ მიმდინარეობს „წითელი ნუსხის“ ფრინველების მონიტორინგი - ბექობის არწივი, ბატკანძერი, სვავი, ორბი, ფასკუნჯი, შავი ყარყატი, სარსარაკი და სხვა. გარდა წითელი ნუსხის სახეობებისა ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიაზე წარმოებს ტერიტორიისთვის ისეთი მნიშვნელოვანი სახეობებზე დაკვირვება როგორებიცაა - კაკაბი, ხობობი, დურაჯი, მერცხალი და სხვადასხვა წვრილი ფრინველი, გროვდება შესაბამისი ფოტომასალა. ხშირად გვხვდებოდა პანტიშარის ხეობაში კაკბების გუნდები:
- ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე 2015 წლის 5-8 ივლისს ესტონეთის დაცული ტერიტორიების წარმომადგენლებთან ერთად სვავზე დამონატაჟებულ გადამცემზე გასული წლიდან მიმდინარეობს მონიტორინგი.

- სპეციალური საიტის მეშვეობით მუდმივ რეჟიმში წარმოებს გადამცემიდან მოსული სიგნალების მონიტორინგი. მოსული სიგნალების მიხედვით #27 ორბი პერიოდულად გადმოდიოდა ბუდიდან, მოძრაობდა ახლო მანძილებზე ხორნაბუჯის მიდამოებში და შემდეგ ისევ უბრუნდებოდა ბუდეს, ხოლო შემდგომში ნაპოვნი იქნა მკვდარი ორბის ნარჩენები და გადამცემი. # 26 სვავი დღემდე ფიქსირდება ომანის ყურის ჩრდილო სანაპიროზე.

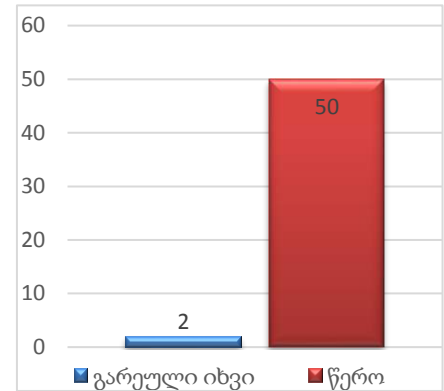
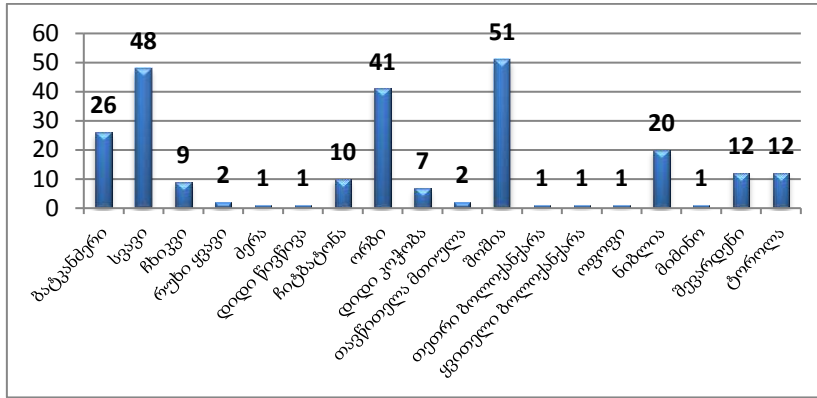

- **თუშეთის დაცულ ტერიტორიებზე** საქართველოს “წითელი ნუსხის” ცხოველების მონიტორინგის ფარგლებში გამოვლინდა იშვიათის ცხოველების საარსებო უბნები და აღრიცხული იქნა მათი პოპულაციები:
- ნიამორების 129 ინდივიდი, რომლებიც ძირითადად ჩაღმისა და პირიქითის უბნებზე (ქუეს გადასახედის დაბლითა მხარეს, ქუეს გადასახედიდან წითელთის მხარეს, შაშვიჭაჭვის ფერდაში და მის მოპირდაპირე მხარეს, შაშვიჭაჭვის ფერდის მოპირდაპირე მხარეს, ბუცეს ფერდში, სიყვარულის ციხის მიმდებარედ გვხვდება.
- 2 არჩვი სპეროზას უბანზე, სადაც ასევე 1 შველი იქნა ნანახი. 40 ჯიხვი პირიქითის უბანზე, ბასოს მოპირდაპირედ, ლაშარის უკან.1 მურა დათვი ჩაღმის უბანზე. 2 მგელი (ს. შენაქოს მიმდებარედ), 4 მელა, ომალოს მიმდებარედ. მელიის, კურდღლისა და ფოცხვრის მრავლობითი კვალი (სოფ. ომალოს მიმდებარედ და ქუეში). 2 შველი-სპეროზას ქედის მიმდებარედ.
- 9 თვის განმავლობაში დაფიქსირდა: 352 ნიამორი, 116 ჯიხვი, 49 ირემი, 79 არჩვი, 6 შველი, 20 მგელი, 22 დათვი, 11 მელია, 30 ციყვი, 4 კვერნა, კურდრელი 9, გარეული ღორი, 1 ფოცხვერი, 1 აფთარი, 1 მჩვი, გარეული ღორის ნათხარი ,კეთილშობილი ირმის მრავლობითი კვალი, მელიის, ფოცხვრის, კურდღლისა და მგლის კვალი.

დიაგრამა № 3. ცხოველების დაფიქსირებული რაოდენობა

- **თუშეთის დაცულ ტერიტორიებზე** განხორციელდა მოზუდარი და გადამფრენი ფრინველების აღრიცხვა და არსებული პოპულაციების მდგომარეობის შეფასება, რომლის ფარგლებშიც ასევე განხორციელდა წვრილი ზომის და სხვა ტერიტორიისათვის დამახასიათებელი ფრინველების აღრიცხვა. საერთო მონაცემები შემდეგია: 20 ნიბლია, 47 სვაკი, 2 ძერა, 1 დიდი წივწივა, 10 ჩიტბატონა, 41 ორბი, 2 თავწითელა მთიულა, 7 დიდი კოჭობა, 9 ჩხიკვი, 4 ბატკანძერი, 6 კოდალა, 18 კაკაბი, 2 ქორი, 3 ყორანი, 2 მთის არწივი, 12 ტოროლა, 8 ჩხართვი, 1 შაშვი, შოშიები, ბოლოქანქარა, ოფოფი, 2 გარეული იხვი და 50 წეროების გუნდი.

- **თუშეთის დაცული ტერიტორიების** ადმინისტრაციის მიერ გამოვლენილი და აღრიცხული იქნა ზაფხულის განმავლობაში მტაცებელი ცხოველების მიერ შინაურ პირუტყვზე თავდასხმის ფაქტები:

ღვლისი : ჩადმის უბანზე მგლის მიერ დაზიანდა 126 სული ცხვარი, პირიქითის უბანზე დათვმა - 3 სული ცხვარი და გომეწრის უბანზე დათვმა - 4 სული ცხვარი.

აგვისტო: ცხვრის ბინებზე დაფიქსირდა დათვისა და მგლის თავდასხმები

გომეწრის უბანზე, ორწყალში დათვის მიერ მიყენებულმა ზარალმა შეადგინა 13 სული ცხვარი.

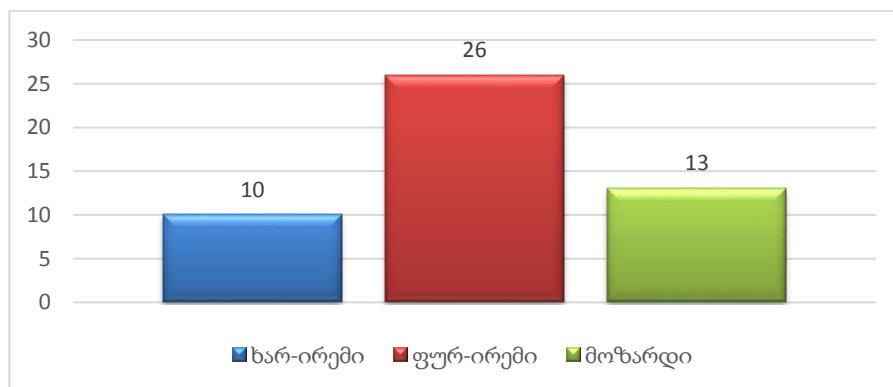
სექტემბერი: ცხვრის ბინებზე დაფიქსირდა დათვის თავდასხმები

გომეწრის უბანზე, ორწყალში დათვის მიერ მიყენებულმა ზარალმა შეადგინა 30 სული ცხვარი.

სულ : 176 სული ცხვარი (აქედან 126 ცხვარი მგლის მიერ და 50 დათვის მიერ.).

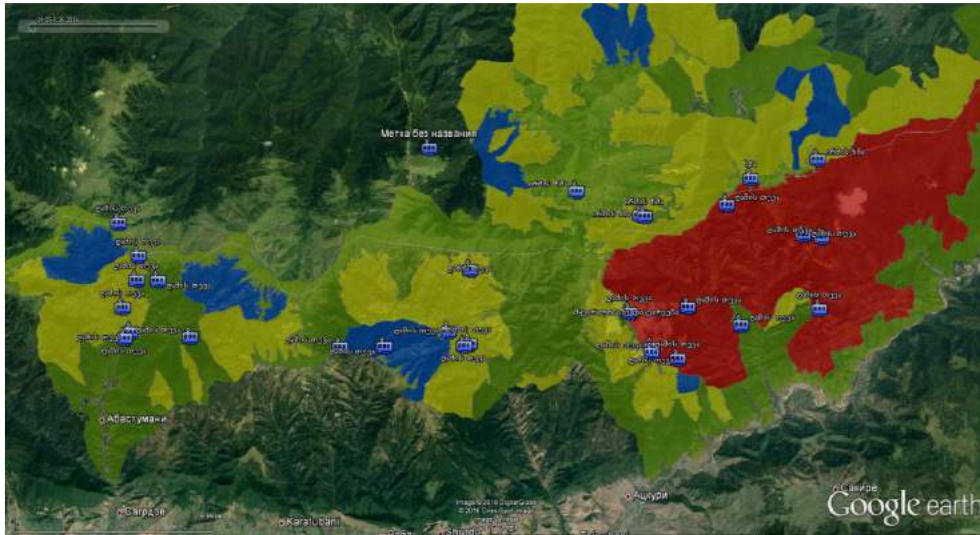
- **თუშეთის დაცული ტერიტორიების** ადმინისტრაციის მიერ მომზადდა მონაცემთა ბაზა ცხრილის სახით თუშეთის სახელმწიფო ნაკრძალის 1981-1987 წლების ბუნების მატეანეების და 2007-2014 წლების თუშეთის დაცული ტერიტორიების ბუნების მატეანეების მონაცემების მიხედვით.

- **თუშეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის** მიერ მუდმივად წარმოებს კეთილშობილი ირმის პოპულაციის მონიტორინგი. ჭანჭახოვნის უბანზე პატრულირებისას ფიქსირდებოდა მრავლობითი კვალი როგორც ზრდასრულის ასევე ხბოების, და ვიზუალურად ბინოკლების გამოყენებით დაფიქსირებულია 9 ხარირემი, 24 ფურირემი და 12 მოზარდი. აგრეთვე ვიზუალურად აფიქსირდებდნენ მწყემსები და ტურისტები. აგრეთვე დაფიქსირდა გომეწრის ხეობაში 1 ხარ ირემი და 2 ფურ-ირემი და 1 მოზარდი.

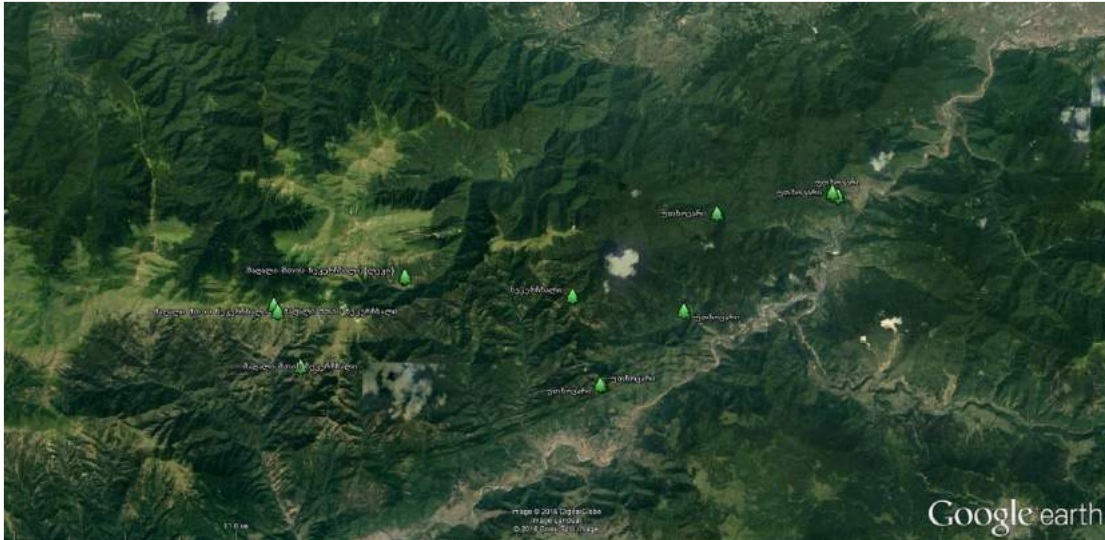

კავკასიური კეთილშობილი ირმის რიცხოვნობისა საბინადრო ადგილის გამოვლენა. (მეცირალობა)

- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მომდინარე წლის სექტემბრის თვეში დაიწყო კეთილშობილი ირმის ყვირალობაზე დაკვირვება, დაცვის განყოფილების თანამშრომლები ახორციელებენ ერთიან გასვლებს და ხდება აღნიშნულ ადგილებზე კორდინატების აღება და რუკაზე დატანა, პირველი გასვლის შედეგად დაფიქსირდა 66 ხმა, კერძოდ: აბასთუმნის უბანზე 11 ხმა, აწყურის უბანზე 9 ხმა, ბორჯომის უბანზე 25 მარელისი 8 ხმა, საქონდრია ლაშური 8 ხმა, ნუნისის უბანი 5 ხმა. შუალედური მონაცემებით ირკვევა რომ ამ ეტაპზე დათვლილია 198 სული ირემი.
- დაკვირვების დასრულების შემდეგ მოხდება ერთიანი ანგარიშის დაწერა და სააგენტოში წარდგენა.

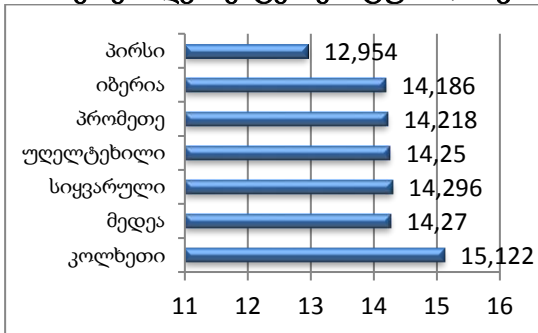
- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის ტერიტორიაზე პერიოდულად მიმდინარეობს წითელი ნუსხის მერქნიან მცენარეებზე ვიზუალურად დაკვირვება, კერძოდ ნემვის აღკვეთილში არსებულ უთხოვრის ხე-მცენარეებზე კვ# 2;29-ში. აწყურის უბნის კვ#74-სა და ნაკრძალის უბნის კვ#99-ში არსებულ მცირეოდენობით უთხოვრის სახეობის ხე-მცენარეებს და ხარაგაულის რაიონში წაბლის კორომებს დაკვირვებიდან ირკვევა, რომ უთხოვრის კორომებს რაიმე სახის დაავადებები არ შეიმჩმევა და უთხოვრის აღმონაცენ-მოზარდი განვითარებულია, ხოლო წაბლის ხეებზე აღინიშნება წაბლის კიბო.
- საქართველოს „წითელი ნუსხი“-ს მერქნიანების მონიტორინგი.
- ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის ტერიტორიაზე პერიოდულად მიმდინარეობს წითელი ნუსხის მერქნიან მცენარეებზე ვიზუალური დაკვირვება, კერძოდ ნემვის აღკვეთილში არსებულ უთხოვრის ხე-მცენარეებზე კვ# 2;29-ში. აწყურის უბნის კვ#74სა და ნაკრძალის უბნის კვ#99-ში არსებულ მცირეოდენობით უთხოვრის სახეობის ხე-მცენარეებს და ხარაგაულის რაიონში წაბლის კორომებს დაკვირვებიდან ირკვევა რომ უთხოვრის კორომებს რაიმე სახის დაავადებები არ შეიმჩმევა და უთხოვრის აღმონაცენ-მოზარდი განვითარებულია, ხოლო წაბლის ხეებზე აღინიშნება წაბლის კიბო.

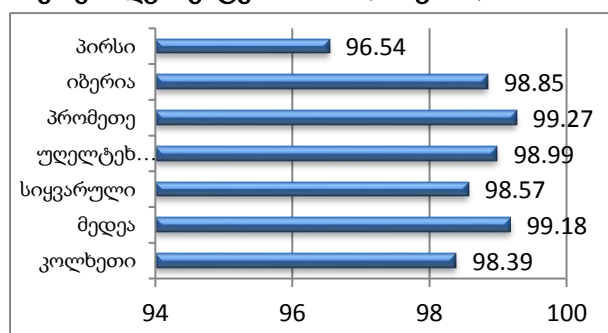
საქართველოს „წითელი ნუსხი“-ს მცენარეების გავრცელება ბორჯომ-ხარაგაულის ტერიტორიაზე.

- სათაფლიასა და პრომეთეს მღვიმის ბუნების ძეგლზე სისტემატიურად მიმდინარეობს მეტეოროლოგიური მონაცემების აღრიცხვა. მონაცემები აღირიცხება სპეციალურ ჟურნალში. ხდება დაკვირვება არასისტემური მოვლენებისადმი. შემოღებულია ჟურნალი. 9 და 11 ივლისს მოხდა პრომეთეს მღვიმეში გამავალი მდ. ყუმის მოდიდება, რის შედეგადაც დაზიანდა მღვიმეში არსებული ელექტროაპარატურა. მღვიმის ცენტრალური შესასვლელი ჩაიკეტა ღორღითა და ნიაღვარის შედეგად მოტანილი მცენარეებით. ასევე სანაოსნო მონაკვეთზე რამდენიმე ადგილზე გაჩნდა ბზარები. ინფორმაცია მიეწოდა დაცული ტერიტორიების სააგენტოს. ელექტროაპარატურა და ცენტრალური შესასვლელი უმოკლეს ვადებში იქნა აღდგენილი, რაც შეეხება დაზიანებულ სანაოსნო მონაკვეთს, მოხდა შესწავლა და უახლოეს დროში იქნება აღდგენილი.
- დადგენილია საშუალო მაქსიმალური, მინიმალური ტემპერატურები, მზიანი, ღრუბლიანი და ნალექიანი დღეების რაოდენობა. მონაცემების ანალიზით შესაძლებელია ითქვას, რომ გასულ წელთან შედარებით იანვარი, თებერვალი, მარტი გამოირჩეოდა თბილი და ნაკლებ ნალექიანი ამინდებით.
- პრომეთეს მღვიმეში ყოველდღიურად, სათაფლიას მღვიმეში (თებერვლის თვიდან) კვირაში ერთხელ, ხოლო ნავენახევის მღვიმეში (თებერვლის თვიდან) თვეში ერთხელ ხორციელდება არსებული მიკროკლიმატის (ტემპერატურა, ტენიანობა) მონიტორინგი. შედეგები ფიქსირდება სათანადო ჟურნალსა და ელექტრონულ ცხრილებში. ტემპერატურისა და ტენიანობის საშუალო თვიური მაჩვენებლები მღვიმეებისათვის შემდეგია:

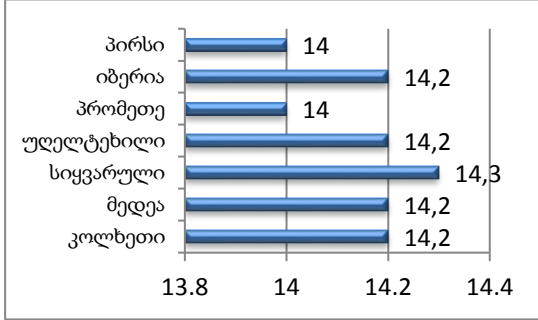
პრომეთეს მღვიმე, ტემპერატურა (იანვარი)

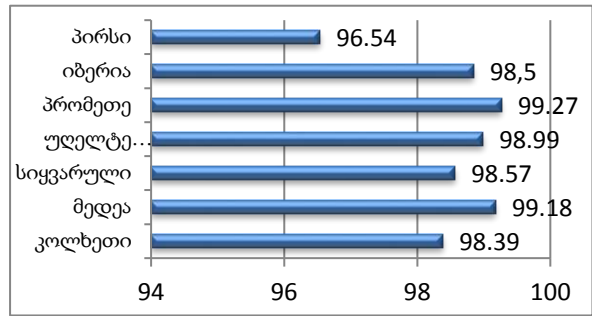
პრომეთეს მღვიმე, ტენიანობა (იანვარი)

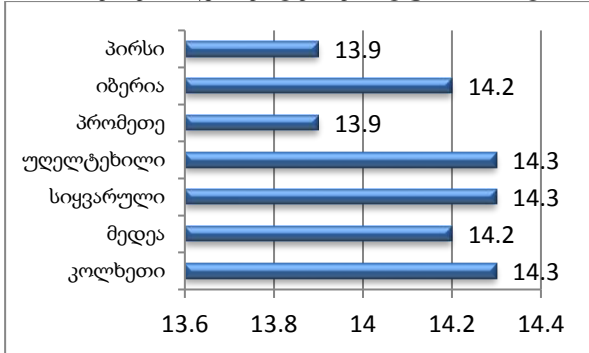
პრომეთეს მღვიმე, ტემპერატურა (თებერვალი)

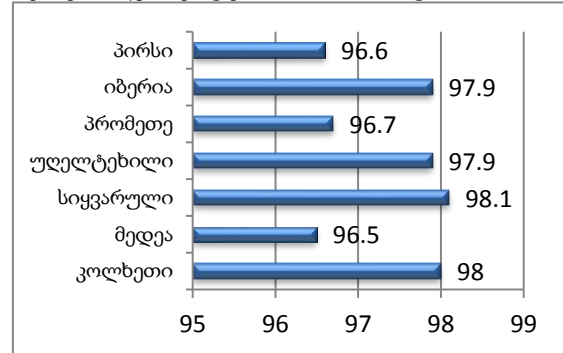
პრომეთეს მღვიმე ტენიანობა, (თებერვალი)

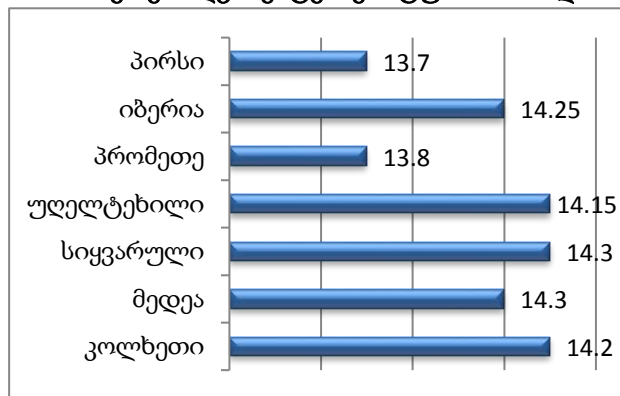
პრომეთეს მღვიმე, ტემპერატურა (მარტი)

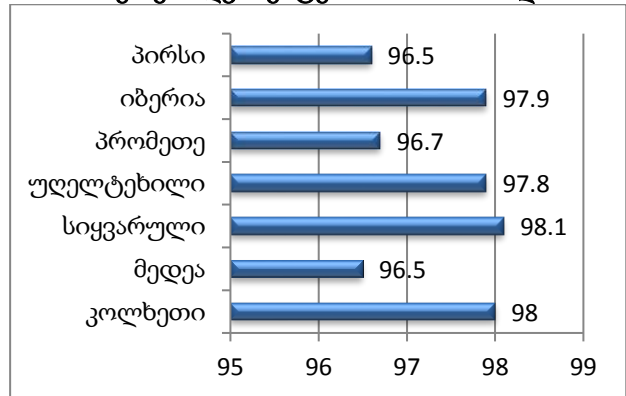
პრომეთეს მღვიმე, ტენიანობა (მარტი)

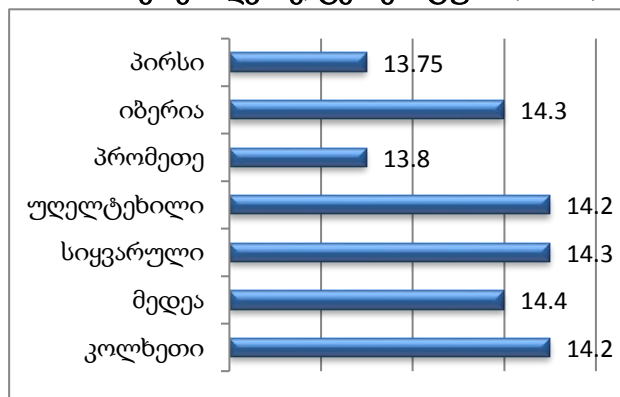
პრომეთეს მღვიმე, ტემპერატურა (აპრილი)

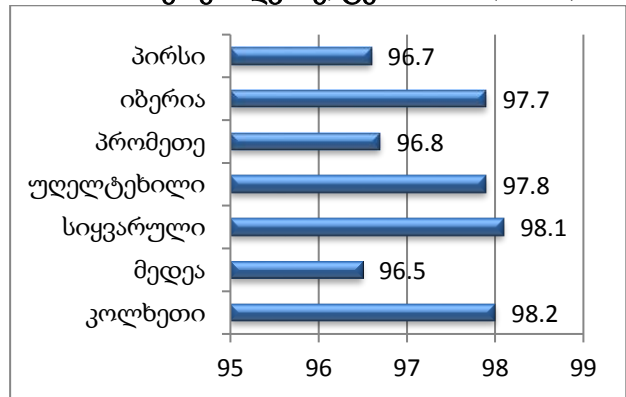
პრომეთეს მღვიმე, ტენიანობა (აპრილი)

პრომეთეს მღვიმე, ტემპერატურა (მაისი)

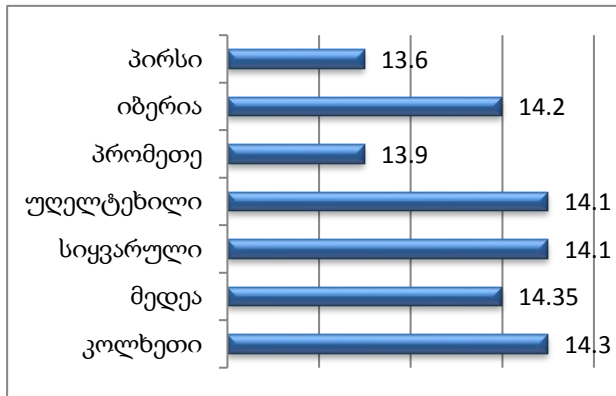

პრომეთეს მღვიმე, ტენიანობა (მაისი)

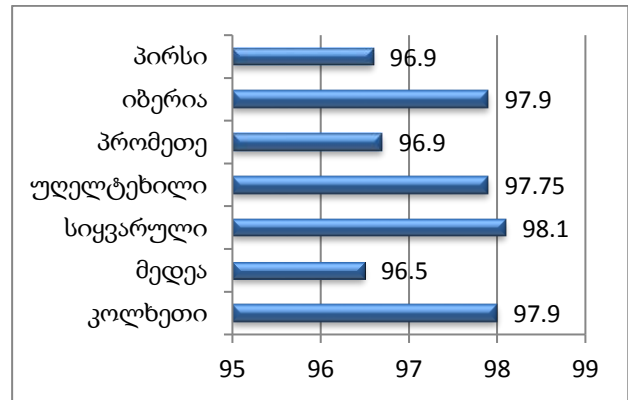

პრომეთეს მღვიმე, ტემპერატურა (ივნისი)

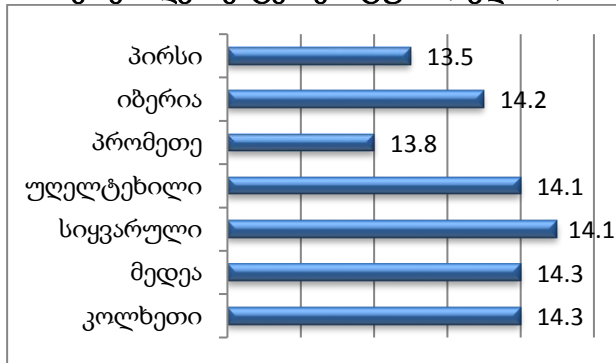
პრომეთეს მღვიმე, ტენიანობა (ივნისი)

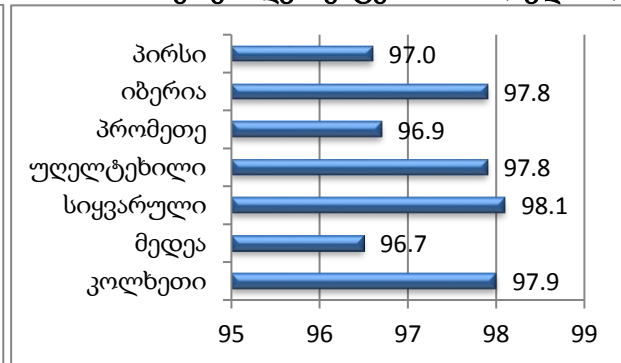
პრომეთეს მღვიმე, ტემპერატურა (ივლისი)

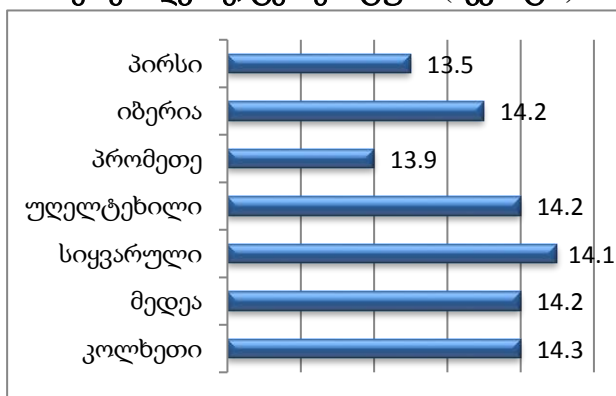
პრომეთეს მღვიმე, ტენიანობა (ივლისი)

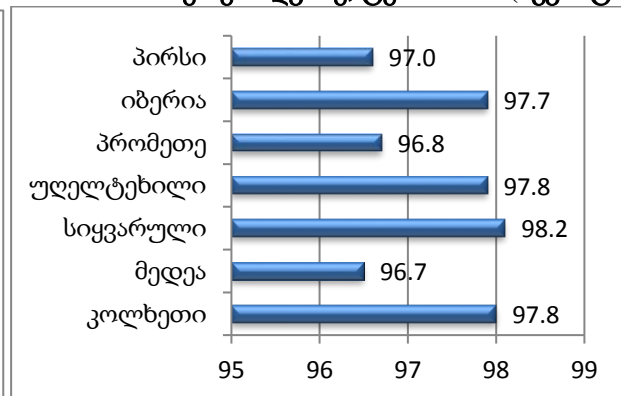
პრომეთეს მღვიმე, ტემპერატურა (აგვისტო)

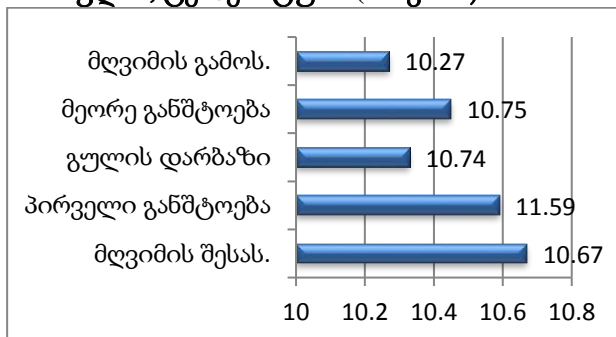
პრომეთეს მღვიმე, ტენიანობა (აგვისტო)

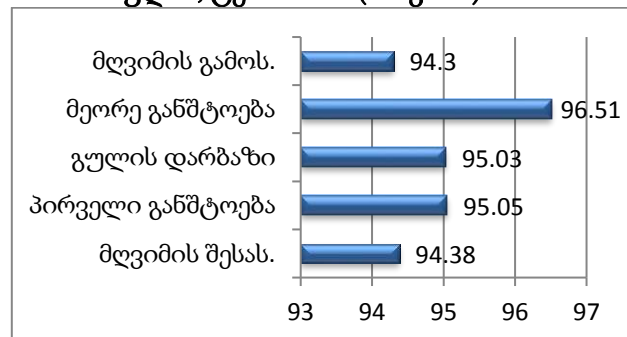
პრომეთეს მღვიმე, ტემპერატურა (სექტემბერი)
სათაფლია, ტემპერატურა (იანვარი)

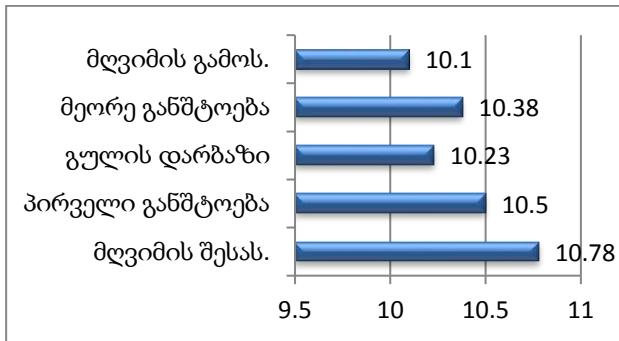
პრომეთეს მღვიმე, ტენიანობა (სექტემბერი)
სათაფლია, ტენიანობა (იანვარი)

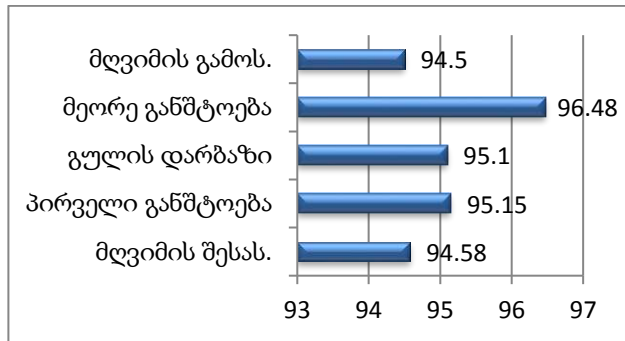
სათაფლია, ტემპერატურა (თებერვალი)

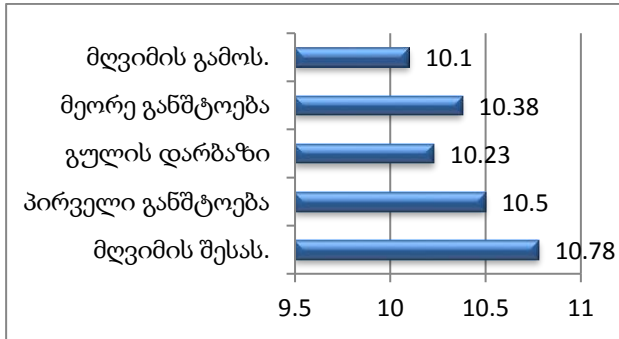
სათაფლია, ტენიანობა (თებერვალი)

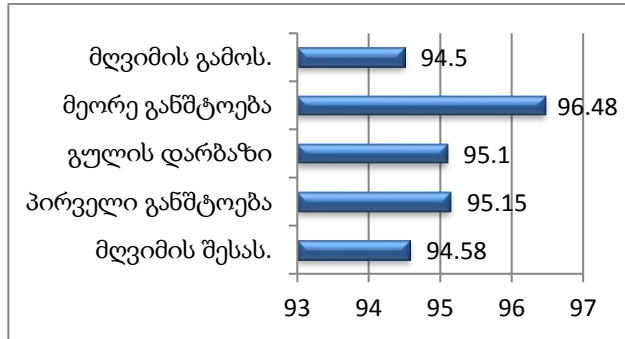
სათაფლია, ტემპერატურა (მარტი)

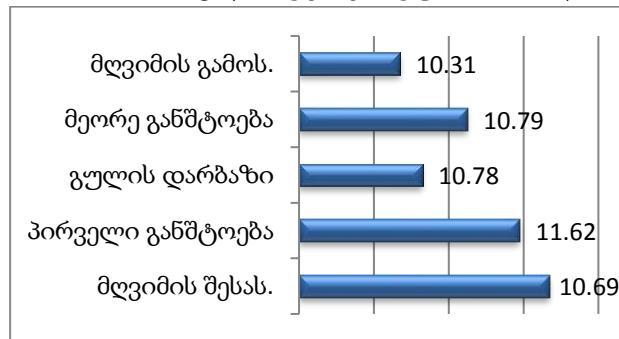
სათაფლია, ტენიანობა (მარტი)

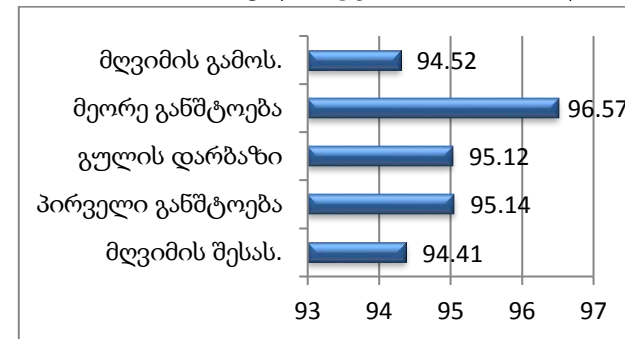
სათაფლია, ტემპერატურა (აპრილი)

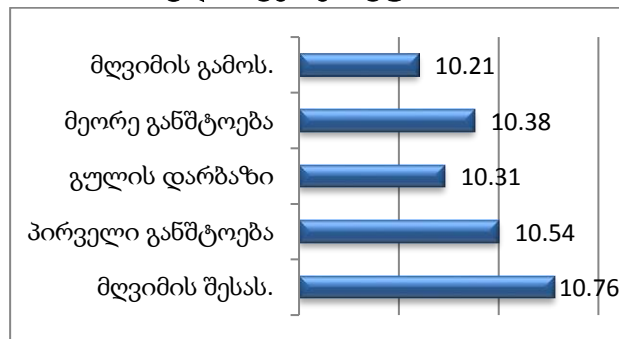
სათაფლია, ტენიანობა (აპრილი)

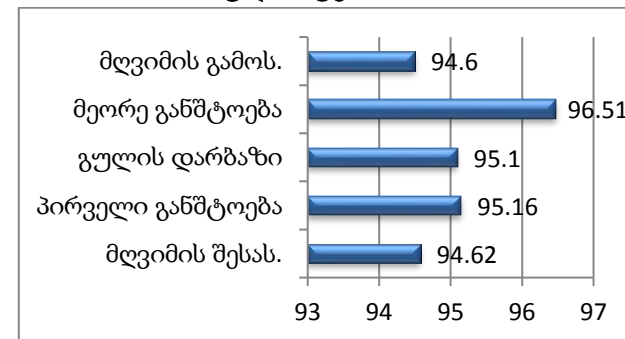
სათაფლია, ტემპერატურა (მაისი)

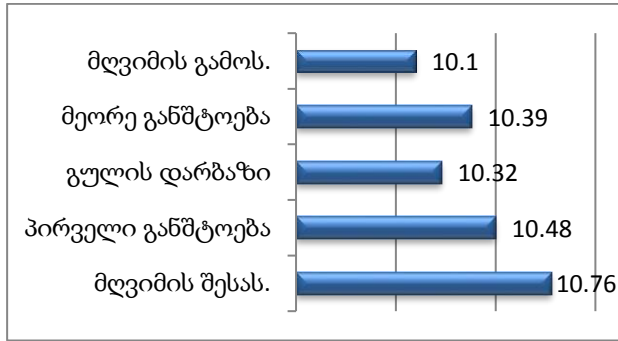
სათაფლია, ტენიანობა (მაისი)

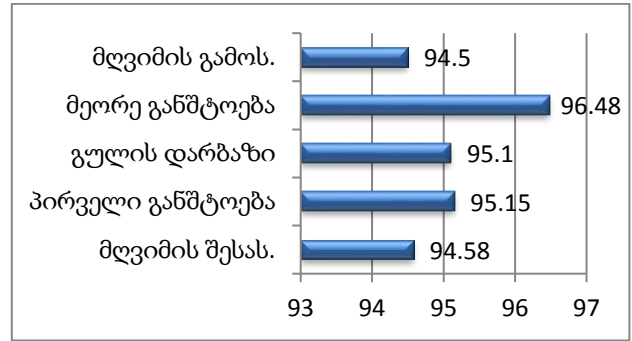
სათაფლია, ტემპერატურა (ივნისი)

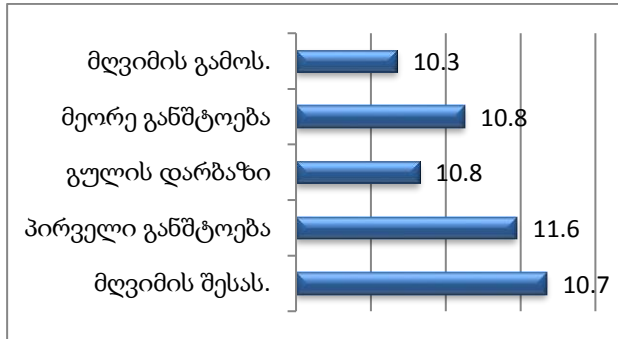
სათაფლია, ტენიანობა (ივნისი)

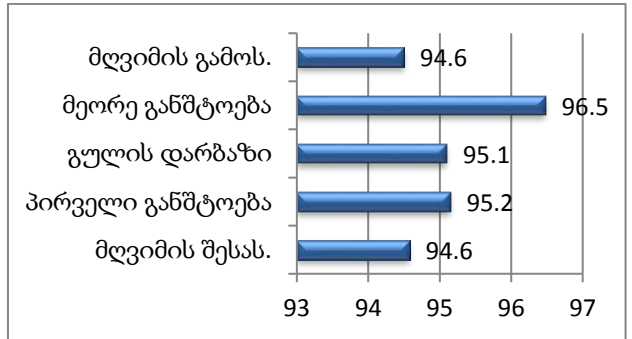
სათაფლია, ტემპერატურა (ივლისი)

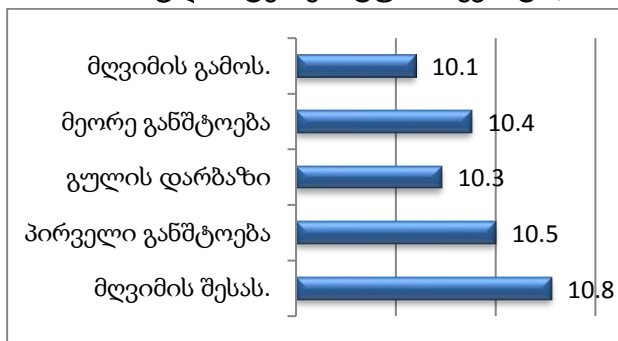
სათაფლია, ტენიანობა (ივლისი)

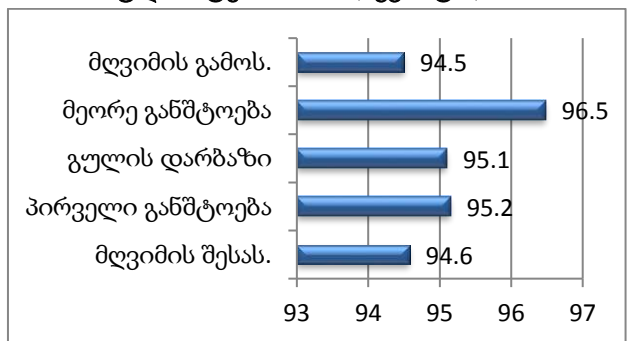
სათაფლია, ტემპერატურა (აგვისტო)

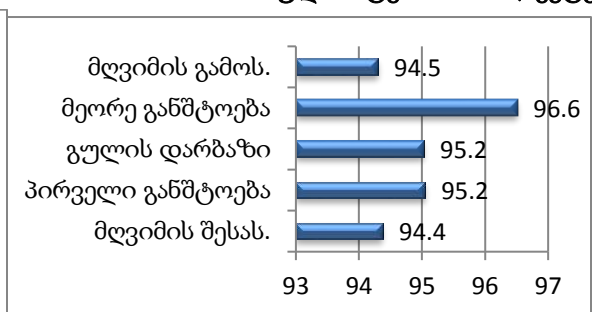
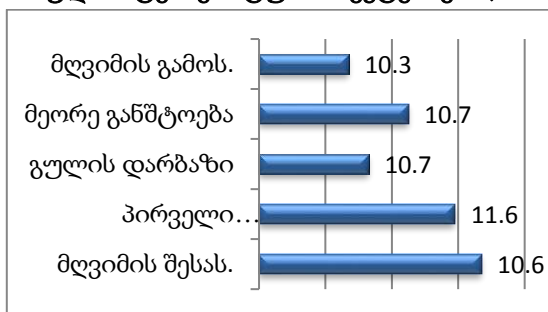
სათაფლია, ტენიანობა (აგვისტო)

სათაფლია, ტემპერატურა (სექტემბერი)

სათაფლია, ტენიანობა (სექტემბერი)

თვეში ერთხელ ნავენახვის მღვიმეში ხდება ტემპერატურისა და ტენიანობის განსაზღვრა.

- პრომეთეს მღვიმეში გამავალ მდინარეში თვეში ერთხელ სპეციალური მოწყობილობის საშუალებით ხდება მარილიანობის და წყლის დინების სიჩქარის განსაზღვრა, მონაცემები აღირიცხება ჟურნალში.
- თბილისის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ წარმოებს არასისტემური მოვლენების აღრიცხვა. მიმდინარე წელს ამინდები ხასიათდებოდა მკვეთრი ცვლილებებით. გაზაფხულის მზიანი, თბილი ამინდების შემდეგ 3 აპრილს ღამით უეცრად დაბერა დასავლეთის ცივმა ქარმა,

რასაც თან მოჰყვება წვიმა, მთებში თოვლი. დილით აღინიშნა ყინვა, მთებზე ჭირხლი. მარშრუტული სვლებისას ვნახულობდით მკვდარ, გაყინულ მწერებს, ჭიაყელებს, ბაყაყებს.

- მაის-ივნისში, ივლისში ძლიერი წვიმებისას ადგილი ჰქონდა წყალმოვარდნებს საგურამოს უბანზე: შანკევანის, ნავდარაანთკარის ხევიდან, ასევე ცხვარიჭამიის, გლდანის უბანზე. მარტყოფში „ალიხევიდან“. ღვარცოფის შედეგად ჩაიხერგა როგორც ტყეში სავალი, ასევე საავტომობილო გზები, შეფერხდა მოძრაობა. ტყის ზედა სართელში წვიმას თან ერთვოდა სეტყვა, რამაც დააზიანა როგორც მერქნიანი, ასევე ბალახოვანი მცენარეები.
- ხშირი წვიმებისა და უხვი ნალექის გამო საგურამოს უბანში სოფ.ბურიანში მომრავლდა სინოტივის მოყვარული ჭიები, რაც ძალზე შემაწუხებელი იყო მოსახლეობისათვის.
- 1 აგვისტოს ამინდი ხასიათდებოდა ძლიერი სიციხით. საგურამოს, გლდანის, ღულელების, ცხვარიჭამიის უბნებში, ადგილი ჰქონდა ხეთა ქარქცევას და ქარტხევას, როგორც სავალ გზებთან, ასევე ტყის მასივებში.
- თბილისის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე მიმდინარე 2016 წლის ზაფხულს შეინიშნებოდა დიდი რაოდენობით მინდვრის(მცირე) ლოკოკინები, რაც უჩვეულოა აღნიშნული ტერიტორიისათვის.

- თბილისის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ წარმოებს ფლორისა და ფაუნის ფენოლოგიური დაკვირვებები:
გარკვეულ სახეობებს აღნიშნა ნადრევი სიმწიფე (კვრინჩხს, ტყემალს, მაჟალოს). ზაფხულისათვის დამახასიათებელ ტიპურ ცხელ დღეებში შეინიშნებოდა მწერების ნაირსახეობა. ბალახულმა საფარმა ზრდა შეაჩერა და ხმოზა დაიწყო. გვალვებისას მდინარეებზე წყლის დონემ დაიწია, გარკვეულ ადგილებში დაშრა მდინარე თეზამი, ასევე ტყეში ზოგიერთი ნაკადული.

სექტემბრის თვეში ველის მცენარეულობა ფლორისტულად გაღარიბდა. ბალახნარი ძირითადად გამხმარი, ხმელი ღეროებითა და ფოთლებით იყო წარმოდგენილი. ჩრდილო-აღმოსავლეთ ფერდობებზე წივანიანი ნაირბალახები ჯერ კიდევ მომწვანო ასპექტს ქმნიდნენ. ჩრდილო ფერდობებზე ნიადაგი შედარებით ტენიანი იყო და ბალახნარმაც სიმწვანე დიდხანს შეინარჩუნა.

1-10 სექტემბრიდან ფრინველებმა დაიწყეს ეტაპობრივი გადაფრენა თბილისის ქვეყნებისაკენ.

11-20 სექტემბერს ტყის ქვედა სარტყელში მწვანე საბურველში გაჩნდა სიყვითლე, ზედა სარტყელში კი არავითარი ცვლილება არ შეინიშნებოდა. ქვეწარმავლები თბილ, მზიან ამინდებში კვლავ ჩნდებოდნენ. შესამჩნევად იმატა თავისებური მღრღნელების რიცხვმა.

- თბილისის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ წარმოებდა საქართველოს „წითელი ნუსხი“-ს ცხოველების მონიტორინგი.

მიმდინარეობს დაკვირვება „წითელი ნუსხის“ სახეობათა პოპულაციაზე. თოვლის მოსვლის დროს ჩლიქოსნები ტოვებდნენ მაღალ ადგილებს და ინაცვლებდნენ ტყის დაბალ ზონაში. თებერვლის შუა რიცხვებისათვის მათ უკვე ჰყავდათ პატარა ნუკრები. საგაზაფხულო ბეწვის ცვლაც ამ დროისათვის დაეწყო.

ზაფხულის განმავლობაში მიგრირებდნენ ტყის შუა და ზედა ზოლში, უპირატესობას აძლევდნენ გრილ ადგილებს, სადაც მრავლად იყო მათი ნაწოლები. ნაკადულებთან, გუბურებთან ვნახულობდით მათ ნაკვალევს, მათ მიერ მოქერქილ, მოკორტნილ ხე-ბუჩქებს. შველი ხშირი შესამჩნევი იყო ველობებზე, ტყის ფანჯრებში, სავალ გზებზე.

სექტემბრის თვიდან დაიწყეს გადმონაცვლება სამხრეთ-აღმოსავლეთ ფერდობებზე, რადგან ტემპერატურამ დაიწია და შემაწუხებელი მწერების რიცხვიც საგრძნობლად შემცირდა, რომლებიც მოსვენებას არ აძლევდნენ დიდი სიცხის დროს.

სექტემბრის მეორე ნახევრიდან, ირმის მყვირილობის დასაწყისიდან, ირემი ჩნდებოდა კვლავ გარდაბნის უბანზე (1 მამალი და 3 დედალი).

გლდანის უბანზე (კვ.N26-32) მოსახლეობამ დაინახა ფოცხვერი.

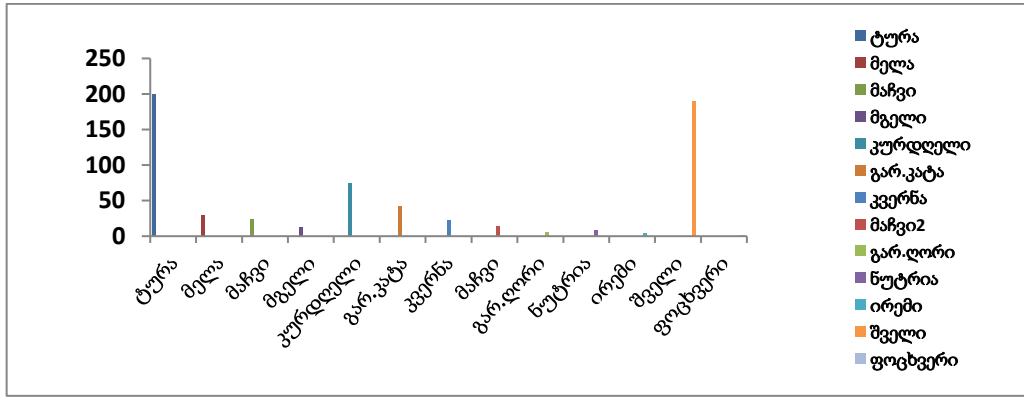
- თბილისის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ წარმოებდა მსხვილი ძუძუმწოვრების მონიტორინგი.

მარშრუტული სვლებისას ნაკვალევის აღრიცხვით, ვიზუალური შეხვედრებით მიღებული ცნობებით, რეინჯერებისა და უბნის უფროსი რეინჯერების მიერ მოწოდებული ინფორმაციიდან გამომდინარე პარკის მთელ ტერიტორიაზე მრავლადაა ტურა. მელა ძალზე გააქტიურდა, დღისითაც შემჩნევა პარკის მიმდებარე მინდვრებსა და საავტომობილო გზებზე. თავს ესხმის შინაურ ფრინველებს, მის მსგავსად კვერნა, რომელიც ტყეშიც არბევს ფრინველთა ბუდეებს. მაჩვის მიერ ნაქექი ფოთლები, მიწა შესამჩნევია მარშრუტული სვლებისას, მას ნახულობდნენ რეინჯერები საგურამოს, გლდანის, ღულელების უბანზე, მოსახლეობა მაჩვს ამჩნევდა სიმინდის ნათესებშიც. ძალზე შემცირდა თხუნელების რიცხვი. ენოტისებური ძაღლის ნაკვალევი შეინიშნებოდა გლდანისა და ნორიოს უბნებზე. მგელი დღისითაც ჩნდებოდა როგორც ტყის მასივში, ასევე პარკის მიმდებარე სოფლებში: გლდანში, შანკევანში, მარტყოფში, შეჭამა შინაური ცხოველები. მგელი ფოტოხაფანგითაც დაფიქსირდა საგურამოს უბანზე კვ.N19-ში „შიოლას ველზე“ ფოტოხაფანგით დაფიქსირდა ლელიანის კატაც, გარდაბნის უბანზე ნანახია 4 გარეული ღორი.

მონაცემთა საფუძველზე რიცხოვნობის გრაფიკების აგება

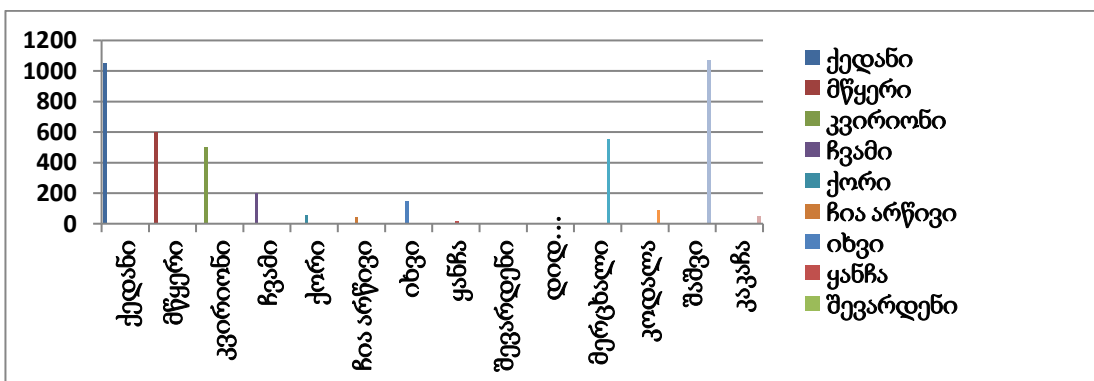
2016 წლის 9 თვის ანგარიში

www.apa.ge

➤ თბილისის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ წარმოებდა ფრინველების მონიტორინგი. მიმდინარე წელს მობუდარი ფრინველების უმრავლესობა(დაჟო, ბოლოცეცხლა, მინდვრის ტოროლა და სხვა) უჩვეულოდ ადრე მოფრინდნენ და შეუდგნენ საბუდარი ტერიტორიის ძებნას. ძალზე ადრე მოფრინდნენ კვირიონებიც. ივნისის მეორე დეკადიდან ფრინველების უმრავლესობამ გამრავლება დაამთავრა, თუმცა ჯერ კიდევ გვხვდებოდა შაშვის, წივწივების, კოდალების ბარტყები. ივლისის შუა რიცხვებისათვის ფრინველთა უმრავლესობამ დაამთავრა შთამომავლობის გამოზრდა და დამოუკიდებლად დაიწყო ცხოვრება. გვალვების დროს ჩლიქოსნების მსგავსად მათ ტყის სიღრმისაკენ დაიწყეს გადანაცვლება. აგვისტოდან საშემოდგომო გადაფრენისთვის იწყეს მზადება. მერცხლები მცირე გუნდებად ერთიანდებოდნენ, ჩნდებოდნენ წყალთან ახლოს, გზების გასწვრივ, ელექტროგაყვანილობის მავთულებზე. ველობებზე, ტყის მიმდებარედ, ბალახეულ საფარში გვხვდებოდა მწყერი, მინდვრის ტოროლა და ბელურა. ქედანი მრავლადაა პარკის მთელ ტერიტორიაზე, მიმდებარე სოფლებშიც. ტყის მასივში ერთეულებად გვხვდებოდა ჩიკვი, შაშვი, მწვანე და ჭრელი კოდალა. 1-10 სექტემბერს ფრინველებმა დაიწყეს ეტაპობრივი გადაფრენა თბილი ქვეყნებისაკენ. მტაცებლებიდან გვხვდებოდა: ქორი, ველის ძელქორი, კაკაჩა. გადაფრენისას ჩნდებოდნენ ველის და ჩია არწივების გუნდები, შეინიშნა ბექობის არწივი წიწამურთან კვ.N19-33-34-ში,2 დიდი მყივანი არწივი საგურამოს უბანზე კვ N1-2-6-ში. შევარდენი ნანახია ლულელებში „საბადურის კლდესთან“, ასევე გარდაბანის უბანზე. წყლის ფრინველებიდან (გარდაბანის უბანზე) ჭარბობდა: ჩვამა, იხვი, ერთეულებად, ანდა წყვილებად შეინიშნებოდა თეთრი და ნაცრისფერი ყანჩა.

მონაცემთა საფუძველზე რიცხოვნობის გრაფიკების აგება

- თბილისის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ განხორციელდა ინვაზიური სახეობების მონიტორინგი.

ინვაზიური სახეობების გავრცელების მოდელებზე დაკვირვებით, ეს ტერიტორიები მდებარეობს პარკის ტერიტორიის აღმოსავლეთით, ასევე გზისპირები, რომლებიც წარმოადგენს ამ სახეობის შეღწევის ხელსაყრელ პუნქტებს. საკვლევ ტერიტორიაზე ინვაზიური სახეობების ადგილობრივ ბიომრავალფეროვნებაზე შეფასება ასეთია: ხელოვნურად გაშენებული კურდღლის ცოცხა ფიჭვნარ კულტურებში, მის მიერ ფართობის დაფარვის პროექცია 15%-ია.

ინვაზიური სახეობები პარკის ტერიტორიაზე ბუნებრივადაცაა გავრცელებული, თვითაღმონაცენით და თვითგანახლებით. გლდანის უბანზე კვ. N 32-ში ხემყრალი ფარავს ადგილობრივ ბიომრავალფეროვნებას. ხემყრალი ბუნებრივად ერთეულებად ანდა მცირე ჯგუფებადაც გვხვდება პარკის ტერიტორიაზე სხვადასხვა ადგილებში, გზისპირებში, ტყისპირებში. ცხვარიჭამიაში ნახანძრალ ფართობზე ფიჭვნარ კულტურებში აკაცია ქმნის ქვეტყეს, რომელიც 2-3მ-ს აღწევს სიმაღლეში.

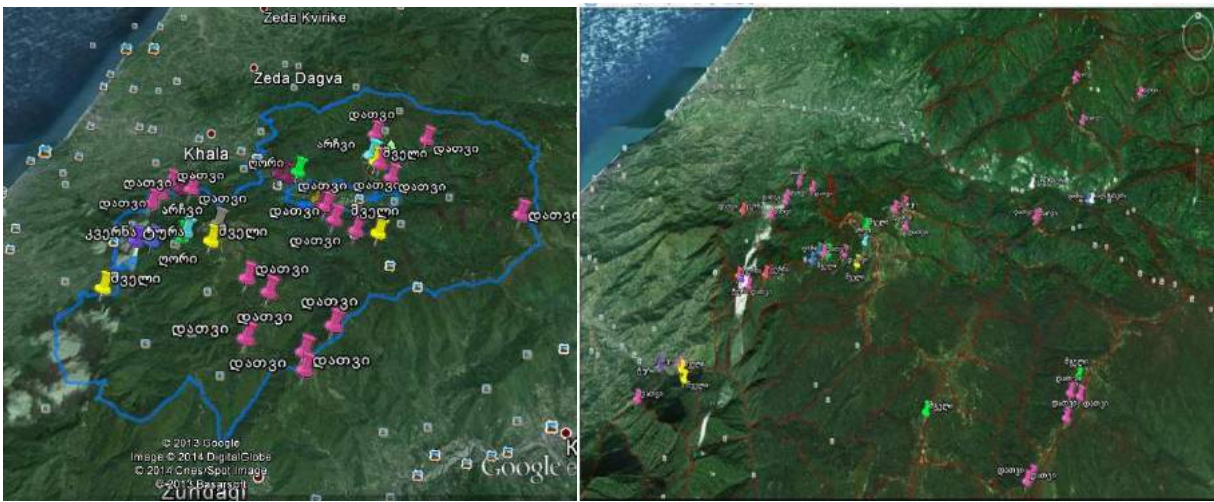
- მარიამჯვარის სახელმწიფო ნაკრძალის ადმინისტრაციის მიერ მიმდინარეობს ინვაზიური სახეობების მონიტორინგი. სამიზნე სახეობებიდან (ამბროზია, კურდღლისცოცხა, ხემყრალა, ცრუაკაცია) მხოლოდ ყორულის აღკვეთილში არის გავრცელებული ცრუაკაცია (ტყის კულტურები 40-60 წელი), რომლებიც გვხვდება მხოლოდ გაშენებულ ფართობებზე და არ წარმოადგენს ინვაზიურ საფრთხეს.
- მარიამჯვარის სახელმწიფო ნაკრძალის ადმინისტრაციის მიერ მომზადდა, მარიამჯვარის სახ. ნაკრძალის (მარიამჯვარი, ყორული, იორი) ტერიტორიაზე გავრცელებული კულტურული მცენარეების სია და გადმოიგზავნა სააგენტოში.
- კინტრიშის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის მიერ ხორციელდება საქართველოს „წითელი ნუსხის“ ცხოველების მონიტორინგი და მათი საბინადრო ადგილების რუკაზე დატანა.

- კინტრიშის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის მიერ შეგროვილია საქართველოს „წითელი ნუსხის“ მერქნაწილების შესახებ მონაცემების და განხორციელებულია მონიტორინგი. III კვარტლის მონაცემებით, დაგეგმილი ღონისძიება შესრულებულია და სრულდება ეტაპობრივად, საქართველოს წითელი ნუსხის მერქნაწილების შესახებ ინფორმაცია გროვდებოდა და ხდებოდა მათი მონიტორინგი კინტრიშის დაცული ტერიტორიების ფარგლებში.

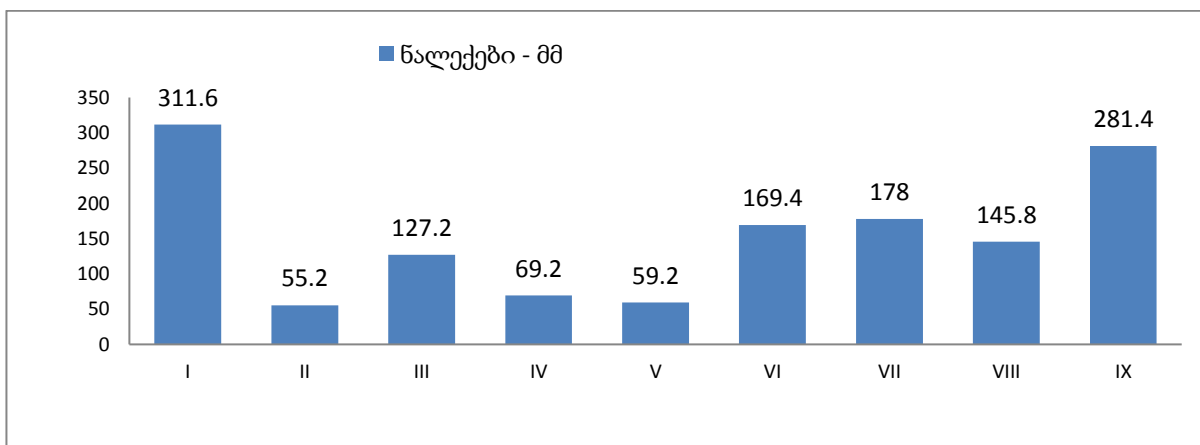
- მტირალას ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ განხორციელდა საქართველოს „წითელი ნუსხის“ მსხვილი ძუძუმწოვრების მონიტორინგი, შედეგად მომზადდა რუკები, სადაც დატანილია მათი შეხვედრიანობის და გავრცელების ადგილები. აღრიცხვები ტარდებოდა პირდაპირი დათვის და კვალის იდენტიფიკაციის მეთოდით.

2016 წლის 3 თვის მდგომარეობით დაფიქსირებული ცხოველების რაოდენობა კვალარიცხვის მეთოდით.

- კოლხეთის ეროვნულ პარკის ადმინისტრაციის მიერ წარმოებს სტიქიური უბედურებების შესახებ მონაცემების შეგროვება. 12 თებერვალს ხობის უბანში დაფიქსირდა ხანძარი, რომელიც დროულად იქნა ლოკალიზებული.
- კოლხეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე საქართველოს „წითელი ნუსხის“ ცხოველების მონიტორინგის ფარგლებში მიმდინარეობს დაკვირვება წავსა და კოლხურ ხოხობზე. წავი დაფიქსირდა ხობის უბნის პირველ სამცველოში 22- მდე ივდივიდი, სენაკის უბნის ბუფერულ ზონაში, ასევე სენაკის უბნის 1-ლ და მე-2 სამცველოში (11 ივდივიდი), კოლხეთში 1-ლ, მე-2-3-4 სამცველოში (15 ინდივიდი) .

- კოლხეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე კოლხური ხობობი დაფიქსირდა 3 ერთეული, ის ძირითადად ბინადრობს ხობის უბნის მიმდებარედ არსებულ ბუფერულ ზონაში, ე. წ. “ოქროს საწმისში”, საიდანაც ხშირად შემოფრინდება პარკის ტერიტორიაზე.
- კოლხეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე განხორციელდა მტაცებელი ცხოველების მიერ მიყენებული ზიანის ფაქტების აღრიცხვა. ხობის, სენაკისა და კოლხეთის უბანში საგრძნობლად გაიზარდა მგლის რაოდენობა (15-20 ინდივიდი), ძალზე ხშირია შინაური პირუტყვის დაგლეჯვის ფაქტები. (აღრიცხულია 22 ფაქტი).
- კოლხეთის ეროვნული პარკის ზღვის აკვატორიაში ადმინისტრაციის მიერ ზღვის ძუძუმწოვრების მონიტორინგის ფარგლებში აღირიცხა ერთი თეთრგვერდა გამორიყული დელფინი ფოთში, მალთაყვის ტერიტორიაზე. ღია ზღვაში ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ მონიტორინგი ვერ ხორციელდება.
- კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ ხორციელდება ჰიდროლოგიური რეჟიმის მონიტორინგის პროგრამის სისტემიდან მიღებული მონაცემების დამუშავება. ვინაიდან პირველ კვარტალში არ იყო გააქტიურებული ყველა სიმ-ბარათი, ინფორმაციის მიღება ხდებოდა მარტო კოლხეთის სადგურიდან. მეტეოსადგურის შეფერხებული მუშაობის გამო ივლისი-აგვისტო-სექტემბერში სიგნალები მიიღებოდა მხოლოდ კაცობური-ჭურბას სადგურიდან. ანვარ-თებერვლის თვე, ისევე როგორც გასულ წელს აღინიშნა შედარებით მაღალი ტემპერატურით, იანვრის თვის 1 დეკადაში დაფიქსირდა თოვლი (სიმაღლე-13-15 სმ), მარტის თვეში ნალექიან დღეთა რიცხვი კი გასულ წელთან შედარებით ბევრად მეტი იყო და დაფიქსირდა დაბალი ტემპერატურები. მაისის თვე წინა წლისაგან განსხვავებით აღინიშნა შედარებით დაბალი ტემპერატურით და მეტი ნალექიანობით. ზაფხულში ტემპერატურის მაქსიმუმი დაფიქსირდა კაცობურის უბანში-36,7 გრადუსი. აგვისტოს თვე და სექტემბრის პირველი და მეორე დეკადა გამოირჩეოდა მცირე ნალექიანობით, სექტემბრის მესამე დეკადაში მკვეთრად დაეცა ტემპერატურა-6-8 გრადუსით. გრაფიკში ნაჩვენებია ზოგადად კოლხეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიაზე 9 თვის ნალექებისა და ტემპერატურის საშუალო, მინიმალური და მაქსიმალური მაჩვენებელი კოლხეთის სადგურიდან.

2016 წლის 9 თვის ანგარიში

- კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ ხორციელდება არასისტემატური მოვლენების (წყალდიდობების, წყალმოვარდნების და სხვა მოვლენების) დაფიქსირება. 12 თებერვალს ხობის უბანში დაფიქსირდა ხანძარი, რომელიც დროულად იქნა ლოკალიზებული. ძლიერი წვიმების შედეგად (8-9-10 ივლისი) დაიტბორა კოლხეთის უბნის მე-2 და მე-3, სენაკის უბნის მე-2 და ხობის უბნის მე-5 კვარტლები, წყლის დონე მერყეობდა -0,7-1,20 სმ-ის ფარგლებში, არსებითი ხასიათის ზიანი პარკის ტერიტორიაზე არ ყოფილა.

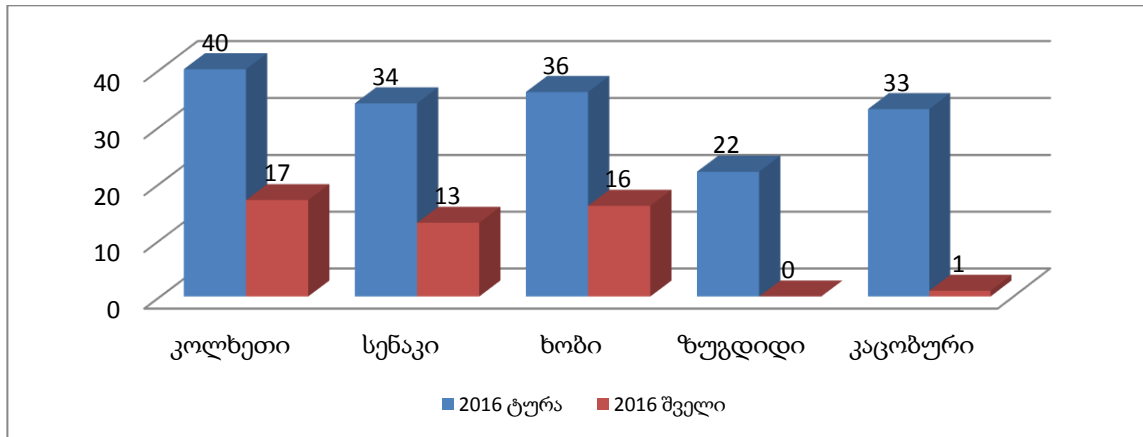
- 8 სექტემბერს პალიასტომის ტბაზე დიდი ოდენობით გამოირიყა თევზები (განსაკუთრებით კარჩხანა), გარემოს ეროვნული სააგენტოს ლაბორატორიის წარმომადგენლების მიერ აღებულ იქნა წყლის სინჯები და თევზის ნიმუშები, თევზების დაღუპვის მიზეზია ასფიქსია (ჟანგბადის დეფიციტი).

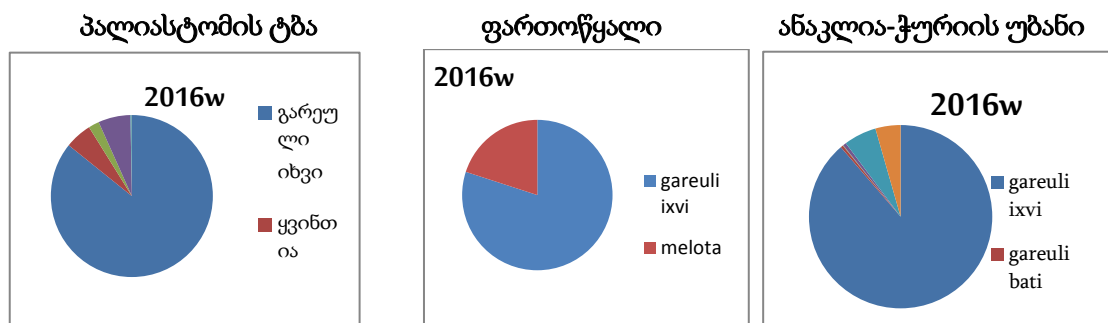
- კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ მიმდინარეობს საქართველოს “წითელი ნუსხის” მერქნიანების: ლაფნის, ჰართვისის მუხის და კოლხური ბზის შესახებ მონაცემების შეგროვება. ლაფნის შემთხვევაში განახლების ტიპიდან ჭარბობს თესლიდან აღმონაცენი, ხოლო რაც შეეხება ჰართვისის მუხას, შესამჩნევია მისი განახლება როგორც თესლიდან, ისე ფესვიდან ამონაყარით.
- ბოლო წლებში მოსახლეობაში ღორის სულადობის შემცირების გამო იზრდება მუხის თესლით აღმონაცენი.

კეპ-ის ტერიტორიაზე აღრიცხული ტურას და შვლის რაოდენობა ცალკეული უბნებისათვის 2016 წ.

კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ განხორციელდა მოზამთრე და გადამფრენი ფრინველების მონიტორინგი.

გადამფრენი ფრინველები ძირითადად მარტის შუა რიცხვებიდან აღინიშნება, მაგრამ საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე და განსაკუთრებით კოლხეთის დაბლობზე ამ პერიოდში აღინიშნებოდა ძლიერი აცივება და მიგრირებადი ფრინველები პარკის ტერიტორიაზე მცირერიცხოვანი იყო (კრაზანაჭამიას-250-მდე ერთეული, ოფოფი 20-მდე ერთეული დაფიქსირდა ხობის უბანში)

- კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ მიმდინარეობს ნადირის მიერ მსხვილფეხა პირუტყვის დაზიანებისა და დაღუპვის ფაქტების აღრიცხვა. კოლხეთის ეროვნული პარკის ტერიტორიებზე მგლის მიერ პირუტყვის დაზიანების ფაქტს ადგილი არ ჰქონია. ძირითადად ბუფერული ზონის სოფლებში ხდება მგლის მიერ პირუტყვის დაზიანება. 2016 წლის 9 თვის მდგომარეობით დაფიქსირდა 52 შემთხვევა.

- კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის დირექტორის 01/17 20 აპრილის ბრძანების თანახმად კეპ-ის ტერიტორიაზე პათოლოგიური გამოკვლევის ჩატარების შესახებ აპრილის

2016 წლის 9 თვის ანგარიში

ბოლოდან 1 ივლისამდე კვპ-ის ტერიტორიაზე ბუნებრივი რესურსების სპეციალისტებისა და უბნის რეინჯერების მიერ ჩატარდა ტყის ვიზუალური დათვალიერება. შედეგად, კოლხეთის უბნის #1 კვარტალში დაფიქსირდა ლაფნის დაზიანების ფაქტი, დაახლოებით -1000 კვ. მ-ზე. ლაფნის ფოთლები იყო თითქოსდა „დამწვარი“. აღებულ იქნა ნიმუშები და დაზიანების გამომწვევი მიზეზის დადგენის მიზნით გამოსაკვლევად გაგზავნილ იქნა ქ. ბათუმის შ. რუსთაველის სახ. უნივერსიტეტში.

ბსუ-ს ფიტოპათოლოგიისა და ბიომრავალფეროვნების ინსტიტუტიდან მიღებული დასკვნის საფუძველზე დაგინდა, რომ ფოთლის სილაქავის გამომწვევია პათოგენი სოკო-Gnomonia sp. ივნისის მეორე ნახევრიდან პარკის მთელ ტერიტორიაზე მეტ-ნაკლები სიხშირით დაფიქსირდა არაფარდა პარკიხვევიას და ზამთრის მზომელას მიერ ხე-მცენარეთა დაზიანების ფაქტი. ენტომავნებლები ძირითადად მატლის სტადიაში იყო.

აგვისტოს თვეში კოლხეთისა და სენაკის უბანში ამერიკული თეთრი პეპელა მატლის სტადიაში ნანახი იქნა მდ. ფიჩორის მარჯვენა სანაპირო ზოლში მურყნის, თუთისა და მუხის ჯიშის მცენარეებზე. დაზიანების არეალი მცირეა, ასევე სუსტია მცენარეთა დაზიანების ხარისხი.

კოლხეთის დაცული ტერიტორიების განვითარების ფონდის ფარგლებში კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციამ მიიღო მონაწილეობა დაგეგმილი კვლევებში და განხილვებში.

- პალიასტომის ტბის იხთიოფაუნის (ასოციაცია „ფლორა და ფაუნა,“- თავმჯ. ა. გუჩმანიძე) განხილვაში მონაწილეობა მიიღეს ბუნებრივი რესურსების სპეციალისტებმა და კვპ-ის რეინჯერებმა.

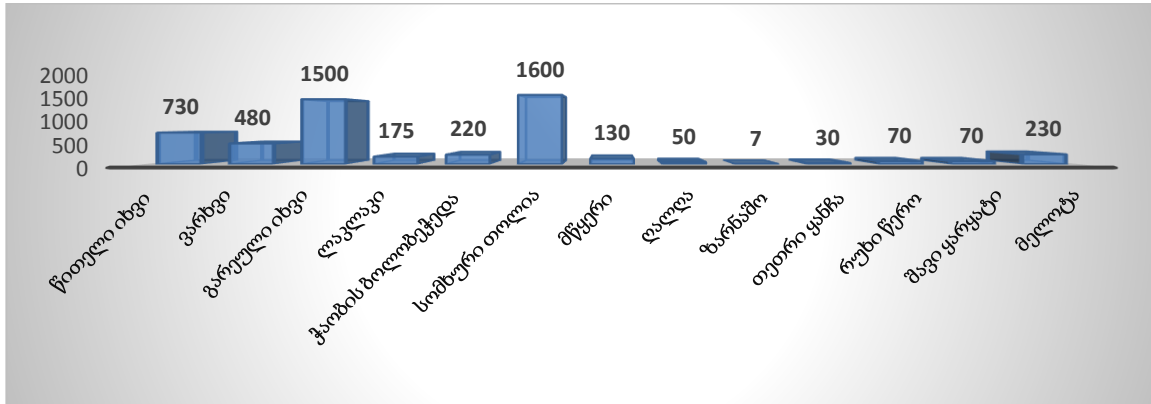
- ახალი მენეჯმენტის გეგმის განხილვაში მონაწილეობა მიიღეს ბუნებრივი რესურსების სპეციალისტებმა.
- კვპ-ს ზღვის სექტორში არსებული ტერიტორიის იხტიოლოგიურ კვლევაში მონაწილეობა მიიღეს ბუნებრივი რესურსების სპეციალისტებმა (სარფი-ანაკლიის მონაკვეთი), ჭერილში ჭარბობდა შავი ზღვის ხონთქარა და ზღვის კატა, ნანახი იქნა კოლხური ზუთხის 6 ეგზემპლარი.

- კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციაში გაიმართა „შაზი ზღვის ძუძუმწოვრების კონსერვაციის გეგმის იმპლემენტაციის“ პროექტის ფაგრლებში შეხვედრა, რომელიც ეხებოდა არსებული გეგმის განხილვას და ტრანსსასაზღვრო ურთიერთობების დაგეგმვას. შეხვედრაში ორგანიზებული იქნა ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორების: ზ. გურიელიძის და ნ. კოპალიანის მიერ. ესწრებოდნენ სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თანამშრომელი ხ.წიკლაური, კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის დირექტორი ა. ხაბეიშვილი და პარკის თანამშრომლები: მ. ჩიქოვანი, გ. ინგოროყვა და ხ. ქაცარავა.
- ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიებისათვის მსხვილი ძუძუმწოვრებიდან შერჩეულია “საკვანძო სახეობები” და სპეციალური “საველე ფორმების” დახმარებით სისტემატიურად მიმდინარეობს საქართველოს წითელ ნუსხაში შეყვანილი მსხვილი ძუძუმწოვრების (აღმოსავლეთ კავკასიური ჯიხვი, კეთილშობილი ირემი, დათვი და სხვ) აღრიცხვა, რომლის დროსაც ფიქსირდება კვალი, ექსკრემენტი, სარწყულელები და სხვა ნიშნები. ფიქსირდება მათი სივრცული და სეზონური გავრცელება.
- მტირალას ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ პერიოდულად წარმოებს მობუდარი ფრინველების აღრიცხვა და არსებული პოპულაციის მდგომარეობის შეფასება. მობუდარი ფრინველებიდან პარკის ტერიტორიაზე აღრიცხულია 33 სახეობა.
- მტირალას ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ მუდმივად მიმდინარეობს სანიმუშო ფართობებზე მონაცემების შეგროვება და შედარება წინა წლის მონაცემებთან: პარკის ქობულთის უბნის #53, #55 და 66 კვ-ში და ქედის უბნების #81 კვ-ში, გამოყოფილია მუდმივმოქმედი სანიმუშო ფართობები. სანიმუშო ფართობები აღებულია წიფლისა, წაბლის და ბზის სახეობის ხეებზე, რაზედაც მიმდინარეობს მუდმივი დაკვირვება და კონტროლი.
- ჭაჭუნას აღკვეთილის ადმინისტრაცია ახორციელებს „წითელი ნუსხის ფრინველების“-ბეჭობის არწივი, ბატკანძერი, სვავი, ორბი, სარსარაკის მონიტორინგს. მიმდინარეობს დაკვირვება ისეთ მნიშვნელოვან სახეობებზე, როგორებიცაა - კაკაბი, ხოხობი, დურაჯი და სხვა წვრილი ფრინველები.
- ჭაჭუნას აღკვეთილის ადმინისტრაცია ახორციელებს მერქიანი მცენარეების მონიტორინგს, მათ შორის „წითელი ნუსხის“ სახეობებზე - სამხ. აკაკი, ჭალის მუხა, ღვია და საკმლის ხე. ასევე დაკვირვებებს აწარმოებს მდ. ივრის ტერასაზე შერჩეულ მუდმივ სანიმუშო ფართობებზე მცენარულ საფარზე და ახალადმონაცენების ზრდა-განვითარებაზე დაკვირვება.

- ჭაჭუნას აღკვეთილის ადმინისტრაცია ახორციელებს ფენოლოგიური დაკვირვებას: კოწახურზე, ქართულ ზამბახზე, ეიხლერის ტიტაზე. ეიხლერის ტიტას და ქართული ზამბახის ვეგეტაცია, აყვავდება აპრილის I დეკადაში.

ჯავახეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის მიერ წარმოებს ფრინველების მონიტორინგი.

2. ეკო-განათლება და ინტერპრეტაცია

2016 წლის 9 თვის განმავლობაში საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების ასამაღლებლად დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ორგანიზებით ჩატარდა შეხვედრები, ლექცია-სემინარები, ტრენინგები, ეკო-გაკვეთილები ველზე, დაცულ ტერიტორიებზე მოეწყო ეკო-ტურები და სხვა სახის გარემოსდაცვითი აქტივობები.

➤ სოციოლოგიური გამოკითხვა

2016 წლის 9 თვის განმავლობაში დაცული ტერიტორიების მიმდებარედ მცხოვრებ მოსახლეობაში ჩატარდა სოციოლოგიური გამოკითხვა დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და სოციოლოგიური კვლევის ცენტრის „გორბის“-ს მიერ მომზადებული - „საზოგადოებრივი აღქმისა და გავლენის მონიტორინგისა და შეფასების კითხვარის საშუალებით“.

საქართველოს დაცული ტერიტორიების დამხმარე ზონის მოსახლეობაში ჩატარებული გამოკითხვა საშუალებას გვაძლევს ყურადღება გავამახვილოთ შემდეგ ძირითად მიმართულებებზე:

- მოსახლეობის ცნობიერება;
- მოსახლეობის შიში და მოლოდინი დაცულ ტერიტორიებთან მიმართებაში;
- სარგებელი და ზარალი;
- მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური სტატუსი;
- დაცული ტერიტორიის განვითარების პროცესში, მენეჯმენტის გეგმაში მონაწილეობა, აღიქვამენ თუ არა ისინი, რომ წარმოადგენენ სამენეჯმენტო პროცესის შემადგენელ ნაწილს. ალგეთის, აჯამეთის, ბაწარას, ბორჯომ-ხარაგაულის, ვაშლოვანის, თბილისი, თუმეთის, კინტრიშის, კოლხეთის, ლაგოდეხის, მარიამჯვარის, მაჭახელას, მტირალას, იმერეთის

2016 წლის 9 თვის ანგარიში

მღვიმეების, სამეგრელოს ბუნების ძეგლების კომპლექსის და ოკაცეს ბუნების ძეგლების, ქობულეთის, ყაზბეგის, ჯავახეთის და ჭაჭუნას დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის მიერ გამოიკითხა 100 რესპოდენტი. სულ 1900 რესპოდენტი. პასუხები დამუშავდა დაცული ტერიტორიების სააგენტოში.

მომზადდა ვაშლოვანის, თუშეთის, ჯავახეთის, მტირალას და ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების სალაშქრო რუკები.

➤ მოხალისეები დაცულ ტერიტორიებზე

15 ივლისიდან 15 აგვისტომდე ლაგოდეხის, ბორჯომ-ხარაგაულის, მტირალას, თუშეთის და ოკაცეს დაცულ ტერიტორიებზე თავისუფალი და აგრარული უნივერსიტეტების პირველი კურსის სტუდენტების მოხალისეთა პროგრამა განხორციელდა. უკვე მეოთხე წელია მოხალისეთა პროგრამის ფარგლებში სტუდენტები საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე 10-10 დღის განმავლობაში კარვებში სავლელ პირობებში ცხოვრობენ. სტუდენტები გაეცნენ დაცული ტერიტორიების სპეციფიკას, მონაწილეობას იღებდნენ ტურისტული ზონების მოწესრიგებაში, მონაწილეობდნენ ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციაში, ჩართულები იყვნენ რეინჯერებთან ერთად ყოველდღიურ საქმიანობაში და ასევე ეხმარებიან ადგილობრივ მოსახლეობას.

დაცული ტერიტორიების სააგენტო სტუდენტებთან თანამშრომლობით საფუძველს უყრის პრაქტიკული განათლების ინოვაციურ მიდგომას. პროგრამა უზრუნველყოფს ახალგაზრდების გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებას და დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაციას.

2016 წელს მოხალისეთა პროგრამაში დაცულ ტერიტორიებზე აგრარული და თავისუფალი უნივერსიტეტების 800-მდე პირველკურსელმა სტუდენტმა მიიღო მონაწილეობა.

➤ „ადმოჩინე და შეიყვარე დაცული ტერიტორიები“

2016 წელს დაცული ტერიტორიების სააგენტომ აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) ფინანსური მხარდაჭერით, საქართველოს გაეროს ასოციაციასთან (UNAG), ფონდ ALPE-სთან და ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტთან თანამშრომლობით განხორციელდა პროექტი „ადმოჩინე და შეიყვარე დაცული ტერიტორიები“. პროექტი 1 თვის მანძილზე გრძელდებოდა. მასში მონაწილეობა 30-მდე სტუდენტმა მიიღო. პროექტის ფარგლებში მონაწილეებს დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თანამშრომელმა მარიამ თათარაშვილმა თბილისის ახალგაზრდული ცენტრის სტუდენტებს ლექციები შემდეგ თემებზე წაუკითხა:

- საქართველოს დაცული ტერიტორიები;
- ტყე და დაცული ტერიტორიები;
- ბიომრავალფეროვნება დაცულ ტერიტორიებზე;
- ეკოტურიზმი საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე.

პროექტის დასკვნითი ღონისძიება ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკში გაიმართა, ვიზიტორთა ცენტრის საკონფერენციო დარბაზში პროექტის ფარგლებში, მონაწილეების მიერ დაწერილი ესეების განხილვა გაიმართა. ესეები თემაზე „რას განვახდითარებდი დაცულ ტერიტორიებზე“ მომზადდა. ღონისძიების ბოლოს მონაწილეებს სერთიფიკატები გადაეცათ და ბუნების შემეცნებით ბილიკზე ეკო-ტურში მიიღეს მონაწილეობა.

- **პირველი ეკო საგანმანათლებლო წიგნი დაცული ტერიტორიების თემატიკით:** ორგანიზაცია GLEN (Global Education Network of Young Europeans) - ის პროგრამის ფარგლებში, ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებს სამი მოხალისე Julia Böttger, Emmanuelle Chevallier და Raphaela Holzer ესტუმრა. მოხალისეებთან ერთად მომზადდა საბავშვო, ეკო - საგანმანათლებლო ილუსტრირებული წიგნი „ნინოს თავგადასავალი ლაგოდეხის ტყეში“, რომელიც დაეხმარება ბავშვებს როგორც ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების, ასევე აქ მოხინადრე ფლორისა და ფაუნის იშვიათი წარმომადგენლების გაცნობაში. წიგნის მიზანია გააღვიძოს ბავშვებში ბუნებისადმი სიყვარულის გრძნობა, გაზარდოს საზოგადოების ჩართულობა და პასუხისმგებლობა ბუნებისადმი. ადმინისტრაციის დახმარებით მოძიებულ იქნა ფონდი „ქეა სამხრეთ კავკასიაში“, რომლის დაფინანსებით დაიბეჭდა წიგნი და გავრცელდება სკოლებში.

- **„დედამიწის საათი“**

მასშტაბურად აღინიშნა დედამიწის საათი ალგეთის, აჯამეთის, ვაშლოვანის, თუმეთის, ლაგოდეხის, კოლხეთის, მაჭახელას, მტირალას, იმერეთის მღვიმეების, ყაზბეგის და ჯავახეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციების მიერ, ბორჯომ-ხარაგაულის

ეროვნული პარკიც შეუერთდა დედამიწის საათის აღნიშვნას, 1 საათის მანძილზე ადმინისტრაციულ შენობასა და ეზოში გამოიერთო ელექტროენერგია, სადამოს მუსიკალურად აფორმებდა მუსიკალური ბენდი: “Guardian Brothers”.

ალგეთის ეროვნული პარკი

ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი

აჯამეთის ადკვეთილი

ჯავახეთის დაცული ტერიტორიები

ყაზბეგის ეროვნული პარკი

იმერეთის მღვიმეების დაცული ტერიტორიები

ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიები

მტირალას ეროვნული პარკი

მაჭახელას ეროვნული პარკი

კოლხეთის ეროვნული პარკი

ვაშლივანის დაცული ტერიტორიები

თუშეთის დაცული ტერიტორიები

იანვარის თვეში მაჭახელას ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის წარმომადგენლებმა მონაწილეობა მიიღეს აჭარის დაცული ტერიტორიების მდგრადი ტურიზმის სტრატეგიის დოკუმენტის შემუშავების სამუშაო შეხვედრაზე, რომელიც ხელს შეუწყობს დაცული ტერიტორიების განვითარებას, სტრატეგიის დოკუმენტის შემუშავებაში UNDP და GEF ეხმარებიან საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს, დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და აჭარის მთავრობას.

2016 წლის 16 თებერვალს „საქართველოს ბიომრავალფეროვნების სტრატეგია და მოქმედებათა გეგმა 2014-2020“-ს საგანმანათლებლო ჯგუფის სამუშაო შეხვედრაში მონაწილეობდა დაცული ტერიტორიების სააგენტოს დაგეგმვისა და განვითარების ეკო-განათლებისა და ინტერპრეტაციის უფროსი სპეციალისტი მარიამ თათარაშვილი.

ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი შეუერთდა ქალაქ ბორჯომში, დაუნის სინდრომის მქონე ბავშვთა დაცვის დღისადმი მიძღვნილ საქველმოქმედო კონცერტს, სადაც მაცურებელმა ეროვნული პარკის მიერ მომზადებული გარემოსდაცვითი შინაარსის ვიდეორგოლიც ნახა.

კოლხეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის მიერ აღინიშნა 2 თებერვალი-ჭარბტენიანი ტერიტორიების დაცვის საერთაშორისო დღე-ქალაქის სხვადასხვა საჯარო სკოლის მოსწავლეებს წარედგინა პრეზენტაცია ეროვნული პარკის შესახებ, ჩაუტარდათ ვიქტორინა: „ვინ უკეთ იცნობს“ („კოლხეთის ჭაობების მოზამთრე ფრინველები“). ასევე ნაჩვენები იქნა ფილმი კოლხეთის ჭაობების შესახებ. ღონისძიების შემდეგ მოეწყო გასვლა პალიასტომის ტბის სანაპიროზე, სადაც მოსწავლეებმა რეინჯერებთან ერთად ტბაზე არსებული მოზამთრე ფრინველების იდენტიფიცირება მოახდინეს.

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციამ ჩაატარა ჭარბტენიანი ტერიტორიების საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი კვირეული, რომლის მთავარი თემა იყო რამსარის კონვენციის 2016 წლის გზავნილი „ჭარბტენიანები მომავლისათვის“. კვირეულის ფარგლებში სხვადასხვა ღონისძიებები ჩატარდა.

22 მარტს წყლის რესურსების საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებით ქობულეთის რაიონის სოფელ დაგვას საჯარო სკოლის მოსწავლეების მონაწილეობით ჩატარებული იქნა ბუნებრივი რესურსების განახლების ღონისძიება, კერძოდ მოსწავლეების მიერ აღკვეთილის შესასვლელში დარგული იქნა ტირიფის ნერგები და გადატანილი იქნა ჰართვისის მუხის რკო ბუნებრივ გარემოში.

ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის ორგანიზებით 22 აპრილს ქობულეთის კულტურის ცენტრში ნაკრძალებისა და ეროვნული პარკების და დედამიწის საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება „აქ მინდა ვიდგე, მაღალ მთიდან წამოსულ წვიმას თავისუფლად რომ შევაგებო ლაღი გულმკერდი“ გაიმართა. ღონისძიებაში მონაწილეობას ღებულობდნენ ქობულეთის საჯარო სკოლების მოსწავლეები, ქობულეთის კულტურის ცენტრთან არსებული ეკოკლუბის ჯგუფის „ეკოქომაგების“ წევრები.

ლონისძიებას ესწრებოდნენ ქობულეთის გამგეობის განათლების, კულტურის, სპორტისა და ძეგლთა დაცვის განყოფილების, რესურსცენტრისა და სხვა საგანმანათლებლო ორგანიზაციის 250-მდე წარმომადგენელი.

წელს სააგენტოსა და ადმინისტრაციის ინიციატივით ჩატარდა ტურისტული სეზონის გახსნის ფესტივალი „მზე მოე“, სადაც ადგილობრივებმა მოაწყვეს მათ მიერ წარმოებული პროდუქციის გამოფენა-გაყიდვა. ასევე სასტუმროს მეპატრონეებმა ფესტივალის ფარგლებში 700-მდე ვიზიტორს უმასპინძლეს.

ბათუმის შოთა რუსთაველის უნივერსიტეტის წყლის ეკოსისტემებისა და ტორფნარების კონსერვაციის განყოფილების მიერ მიმდინარეობს ქობულეთის დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის გეგმის მომზადება, ამასთან დაკავშირებით 23 თებერვალს ადმინისტრაციის საკონფერენციო დარბაზში გაიმართა შეხვედრა, რომლის მთავარ მიზანს წარმოადგენდა დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის დაგეგმვის პროცესი. ადმინისტრაციის თანამშრომლებთან ერთად განხილული იქნა თუ რა მონაცემებია საჭირო მენეჯმენტის გეგმისათვის და თუ როგორ უნდა მიიღოს მონაწილეობა დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტის დაგეგმვაში საზოგადოებამ. 6 და 7 აპრილს ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის საკონფერენციო დარბაზში გაიმართა შეხვედრა დაინტერესებულ პირებთან, შეხვედრას ესწრებოდნენ: ქობულეთის მუნიციპალიტეტის კულტურის ცენტრისა და ქობულეთის მუზეუმის წარმომადგენლები.

მაჭახელას ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია მიმდინარე წლის მარტის თვეში UNDP (GEF) წარმომადგენელი და ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტისა და საკრებულოს წარმომადგენლები შეხვდნენ მაჭახელას ხეობის მოსახლეობას. შეხვედრის ძირითად მიზანს წარმოადგენდა მაჭახელას ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის სამომავლო გეგმების გაცნობა, გაეროს განვითარების პროგრამის ხელშეწყობი პროექტების გაცნობა, კერძოდ: კოოპერატივების განვითარების საკითხებთან დაკავშირებით და ურთიერთანამშრომლობის განვითარება.

მიმდინარე წლის 23-24 მაისს მაჭახელას ეროვნული პარკის ადმინისტრაციაში ჩატარდა სამუშაო შეხვედრა, რომელზეც განიხილებოდა მენეჯმენტის დაგეგმვის პროცესი და დაინტერესებული მხარეების თანამონაწილეობის საკითხები. მაჭახელას ეროვნული პარკის მენეჯმენტის გეგმის შემუშავება ხორციელდება პროექტის „აჭარის რეგიონის დაცული ტერიტორიების გაფართოება და მართვის ეფექტურობის გაუმჯობესება“ ფარგლებში, რომელსაც ახორციელებს გაეროს განვითარების პროგრამა საქართველოში, გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდის მხარდაჭერით. პროექტი შემუშავებულია აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში დაცული ტერიტორიების ქსელის მართვის ეფექტურობის გასაუმჯობესებლად და უნიკალური კოლხური (ჭარბტენიანი) ტყის უკეთესი კონსერვაციისთვის.

ალგეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის ინიციატივით და ალგეთის ეროვნული პარკის მეგობართა ასოციაციის ფინანსური მხარდაჭერით 2016 წლის ივლისის თვეში

განხორციელდა ეკო-ბანაკის მოწყობა. ბანაკი მოეწყო კინტრიშის, ყაზბეგის და მანგლისის სკოლების სხვადასხვა ასაკის მოსწავლეების მონაწილეობით.

მტირალას ეროვნულ პარკთან თანამშრომლობით, აგვისტოს თვეში მოეწყო საზაფხულო ეკო ბანაკი პროექტ WMTR-ის გუნდის მიერ. ეკო ბანაკმა, რომელიც 5 დღეს გაგრძელდა, უმასპინძლა მე-8 და მე-11 კლასის სკოლის მოსწავლეებს პროექტის სამიზნე რეგიონებიდან.

16 სექტემბერს მოეწყო დასუფთავების აქცია „დაასუფთავე მსოფლიო“, რომლის ფარგლებშიც ვაშლოვანის და ჭაჭუნას დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის თანამშრომლებმა დაასუფთავეს დედოფლისწყაროს შემოსასვლელში გედიქის ხევის სამკურნალო წყაროს მიმდებარე ტერიტორია, აგრეთვე ბუნების ძეგლის „არწივის ხეობის და ხორნაბუჯის ციხის“ ტერიტორიები.

17 სექტემბერს ყაზბეგის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია შეუერთდა საერთაშორისო აქციას „დავასუფთაოთ მსოფლიო, დავასუფთაოთ საქართველო“, დასუფთავდა გველეთის ჩანჩქერის მიმდებარე ტერიტორია; სადაც მრავალი ტურისტი იყრის თავს. აქციაში აქტიურად ჩაებნენ კინტრიშის დაცული ტერიტორიის თანამშრომლები, კინტრიშის დაცული ტერიტორიის მეგობართა ასოციაცია, რომელთაც ამ პერიოდში სამუშაო შეხვედრა ჰქონდა ყაზბეგის ეროვნული პარკის მეგობართა ასოციაციასთან და ყაზბეგის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციასთან.

18 სექტემბერს ქობულეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის თანამშრომლები შეუერთდნენ აქციას „დავასუფთაოთ მსოფლიო! დავასუფთაოთ საქართველო!“ დასუფთავებული და მოწესრიგებული იქნა დაცული ტერიტორიის ტურისტული ბილიკები.

➤ **„რა? სად? როდის?“**

მთელი საქართველოს მასშტაბით ტერიტორიული ადმინისტრაციების მიერ სკოლებში ტარდება თამაში „რა? სად? როდის?“ დაცული ტერიტორიების თემატიკით, რომლის ძირითადი მიზანია დაცულ ტერიტორიებზე და მის ბიომრავალფეროვნებაზე ცნობიერების ამაღლება.

➤ **ალგეთის ეროვნული პარკის** ადმინისტრაციის ინიციატივით 28-29 მაისს SPPA - „დაცული ტერიტორიების მხარდაჭერის პროგრამა კავკასიაში - საქართველოს“ ფარგლებში და ალგეთის ეროვნული პარკის მეგობართა ასოციაციის მხარდაჭერით ინტელექტუალურ შეჯიბრში „რა? სად? როდის?“ მონაწილე 17 მოსწავლისათვის მოეწყო ორდღიანი ტური ყაზბეგის ეროვნულ პარკსა და მის მიმდებარე ტერიტორიებზე.

➤ **ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკში** პროექტი "ეკოსაგანმანათლებლო პროგრამების გავრცელება ეროვნული პარკის რეგიონში" უკვე მეორე წელია მიმდინარეობს. წელს პროექტში ჩართულია 45 საჯარო სკოლა. ყველა სკოლის გუნდს ჩაუტარდათ პრეზენტაციები, რის შემდეგაც „რა? სად? როდის?“ თამაშით გამოვლინდა გამარჯვებულები. ყველა მუნიციპალიტეტის გამარჯვებულ გუნდს გადაეცა აწყურის საზაფხულო ბანაკის საგზურები. ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის პროექტი „ეკოსაგანმანათლებლო პროგრამების

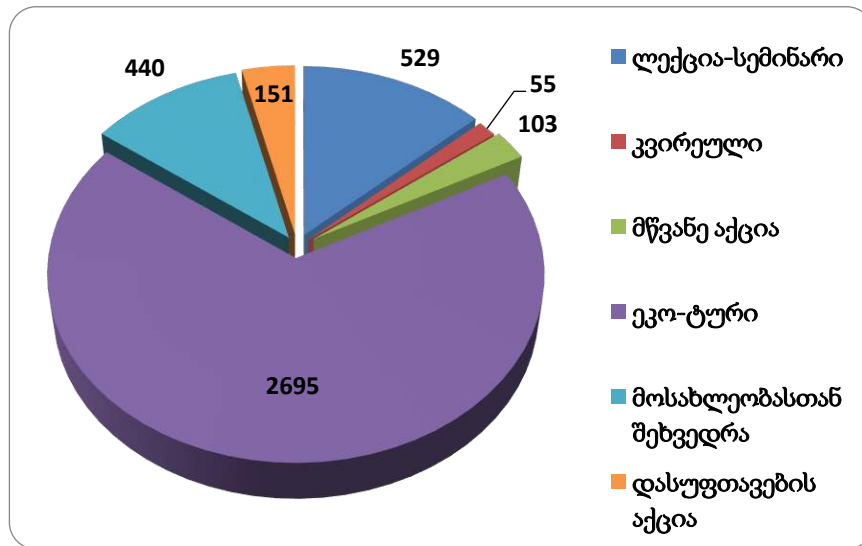
გავრცელება ეროვნული პარკის რეგიონში“ აწყურის საზაფხულო ბანაკით დასრულდა. მათ ჩაუტარდათ სემინარები და ტრენინგები გარემოს დაცვაზე, მოხალესეობაზე, ეფექტურ კომუნიკაციაზე და ეროვნული პარკის ბიომრავალფეროვნებაზე. მოეწყო ასევე ლაშქრობა და ნიამორების რეინტროდუქციის პროექტის გაცნობა, რეინჯერის ერთი დღე - პროგრამა „ნორჩი რეინჯერიდან“ და ბევრი საინტერესო ეკო-თამაში, რაც დაეხმარება მათ გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლებაში.

ბანაკი დასრულდა თუმცა მონაწილეები უკვე ეროვნული პარკის „მწვანე ელჩები“ არიან და აქ მიღებულ ცოდნას და გამოცდილებას გამოიყენებენ მათ რეგიონში, სოფელსა თუ ქალაქში, როგორც თანატოლგანმანათლებლები. პროექტს ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი, ამერიკის მშვიდობის კორპუსის ფინანსური დახმარებით უკვე მეორე წელია ახორციელებს. წელს პროექტში სულ ჩართული იყო 264 მოსწავლე.

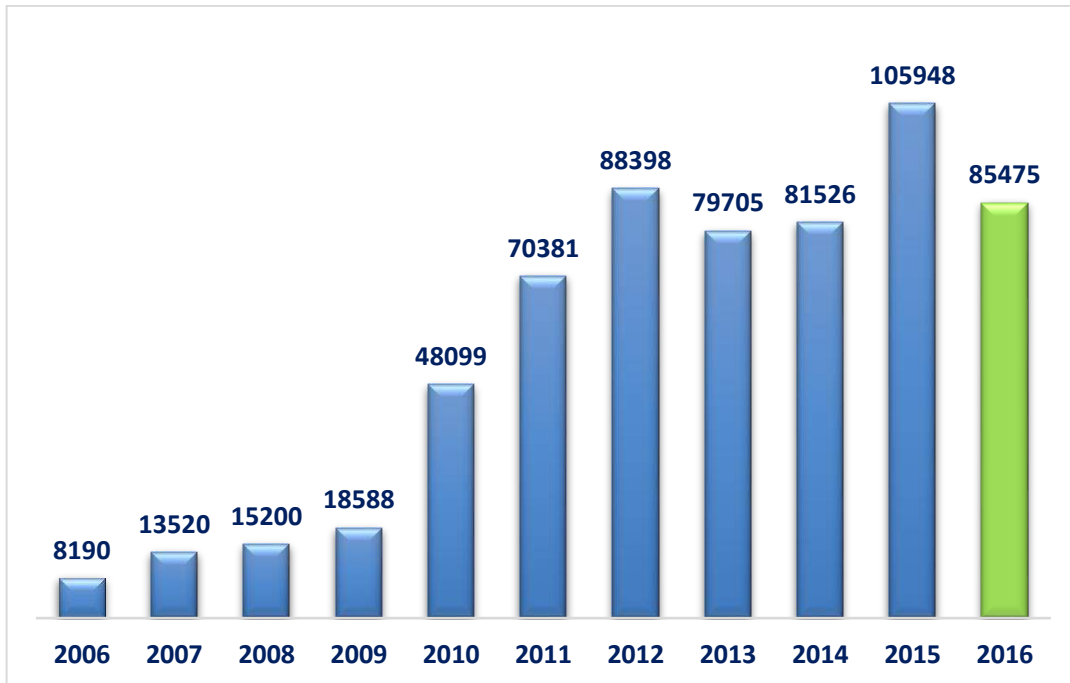
- **ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიების** ადმინისტრაციის მიერ 7 ივნისს ქ. დედოფლისწყაროში რაიონის საჯარო სკოლების მოსწავლეების მონაწილეობით ჩატარდა ინტელექტუალური თამაშის - „რა? სად? როდის?“ საგაზაფხულო სერიის დასკვნითი ტური.
- **თუშეთის დაცული ტერიტორიების** ადმინისტრაციის მიერ ზემო და ქვემო ალვანის სკოლებში ჩატარდა ინტელექტუალური თამაში „რა? სად? როდის?“. თამაშში მონაწილეობდნენ მე-8 და მე-10 კლასის მოსწავლეები.
- **კინტრიშის დაცული ტერიტორიების** ადმინისტრაციამ ქობულეთის საჯარო სკოლების ბავშვებისთვის მოაწყო ინტელექტუალური თამაში „რა? სად? როდის?“.
- **მაჭახელას ეროვნული პარკის** ადმინისტრაციის ორგანიზებით ჩატარდა თამაში „რა? სად? როდის?“ 3 შეხვედრა. ვიქტორინაში მონაწილეობას ღებულობდნენ სოფ. ჩიქუნეთისა, სოფ. აჭარისაღმართის, სოფ. ჩხუტუნეთისა და სოფ. ქედქედის საჯარო სკოლის მე-8 და მე-9 კლასის მოსწავლეები.
- **ყაზბეგის ეროვნული პარკის** ადმინისტრაციის მიერ 28 მარტს სოფ. სიონის საჯარო სკოლაში, 29 მარტს დაბა სტეფანწმინდის სასულიერო გიმნაზიაში, 30 მარტს სოფ. გორისციხის საჯარო სკოლაში, 13 აპრილს დაბა სტეფანწმინდის საჯარო სკოლაში, 19 აპრილს სოფ. არშის საჯარო სკოლაში და 21 აპრილს დაბა გუდაურის საჯარო სკოლაში ჩატარდა კონკურსი „რა? სად? როდის?“ რომლის ძირითადი მიზანია დაცულ ტერიტორიებზე, მათ შორის ყაზბეგის ეროვნულ პარკზე, მის ბიომრავალფეროვნებაზე ცნობიერების ამაღლება; კონკურსი ჩატარდა ყაზბეგის ეროვნული პარკის მეგობართა ასოციაციის თანადგომით. 25-26 მაისს ყაზბეგის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის ორგანიზებით და ყაზბეგის ეროვნული პარკის მეგობართა ასოციაციის დაფინანსებით ყაზბეგის რაიონის საჯარო სკოლის მოსწავლეებისთვის, რომელთაც გაიმარჯვეს ინტელექტუალურ კონკურსში „რა? სად? როდის?“, ჯილდოს სახით მოეწყო ექსკურსია; 25-მა მოსწავლემ მოინახულა ოკაცეს კანიონის ბუნების ძეგლი და პრომეთეს მღვიმე; ღონისძიებაში მონაწილეობა მიიღო ყაზბეგის

მუნიციპალიტეტის გამგებელმა ბატონმა გივი ქირიკაშვილმა, საჯარო სკოლის პედაგოგებმა. თუშეთის დაცული ტერიტორიების “მეგობართა ასოციაციის” და “ნაკრესის” მონაწილეობით შექმნილია თემთან კომუნიკაციის გეგმა, რომელშიც ჩამოყალიბებულია შესაბამისი გზავნილები კონკრეტული საკითხების და სამიზნე აუდიტორიის გათვალისწინებით. აღნიშნული გეგმის ფარგლებში ადმინისტრაციის მიერ სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფებისთვის (სკოლის მოსწავლეები, ადგილობრივი მაცხოვრებლები, ტურიზმში დასაქმებულები) მომზადდა პრეზენტაციები.

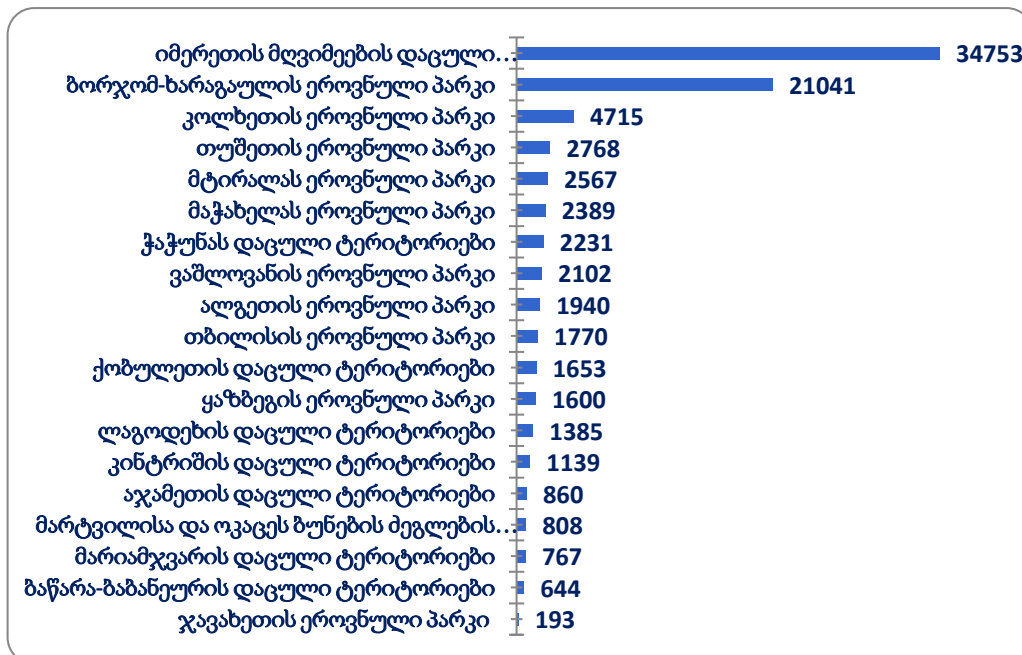
სულ 2016 წლის III კვარტლის მდგომარეობით ლექცია-სემინარი გარემოს დაცვისა და დაცული ტერიტორიების მნიშვნელობის თემატიკით ჩაუტარდა 70 143-მდე მოსწავლესა და სტუდენტს, ჩართული იყო 3 835-მდე პედაგოგი და ჩატარდა შეხვედრა 10 252 ადგილობრივ მოსახლესთან. ჩატარდა 529 ლექცია სემინარი და 440 მოსახლეობასთან შეხვედრა. მოეწყო 55 კვირეული, 103 მწვანე აქცია, 2 695 ეკო ტური და 151 დასუფთავების აქცია.

2016 წლის 9 თვის მდგომარეობით სულ გარემოსდაცვით აქტივობებში ჩაერთო 85 475 ადამიანი.

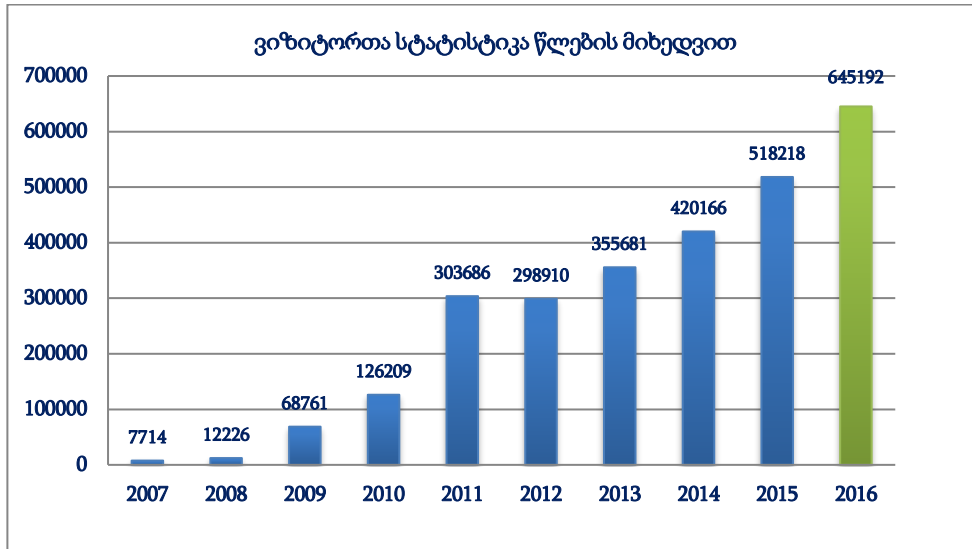
გარემოსდაცვით აქტივობებში ჩართული ადამიანების რაოდენობა დაცული ტერიტორიების მიხედვით.

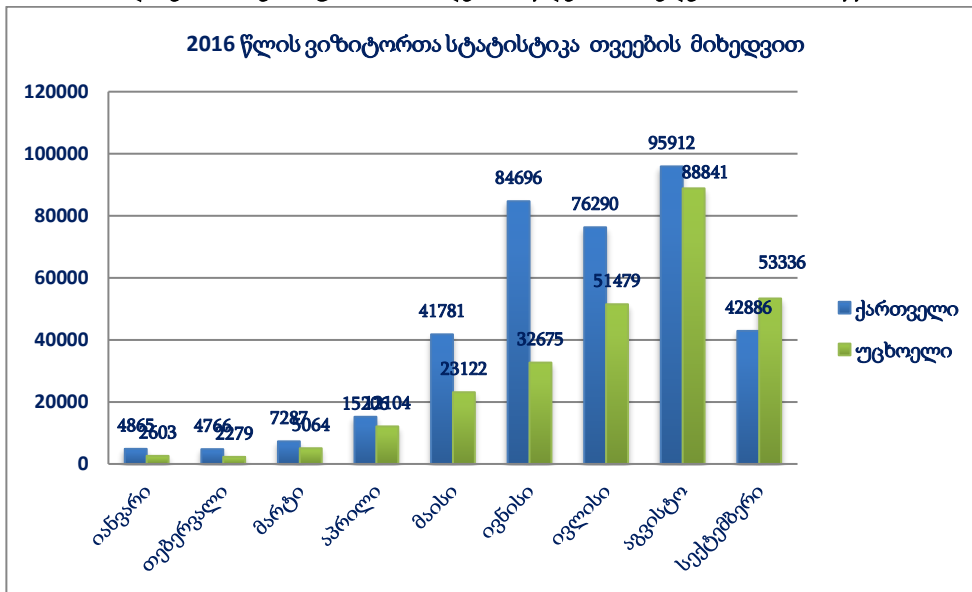
ეკოტურიზმი

➤ ვიზიტორთა სტატისტიკა

2016 წლის 9 თვის განმავლობაში დაცულ ტერიტორიებს ესტუმრა 645 192 ვიზიტორი, რაც წინა 2015 წლის 9 თვის მაჩვენებელთან შედარებით (444 621 ვიზიტორი) 45%-ით არის გაზრდილი. აქედან ქართველი ვიზიტორების რაოდენობა შეადგენს საერთო რაოდენობის - 58%, ხოლო უცხოელი ვიზიტორების რაოდენობა 42% -ს.

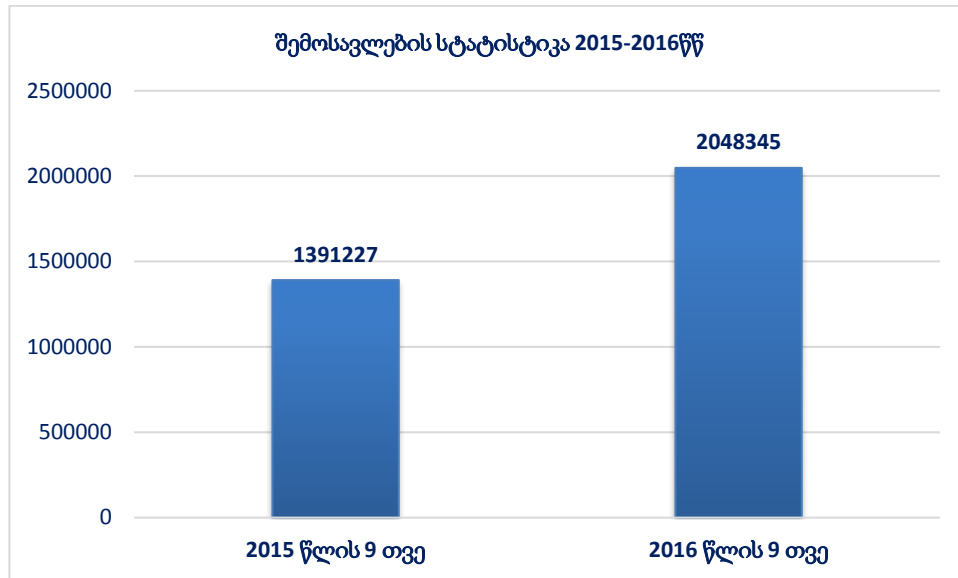

დიაგრამა 1. ვიზიტორთა რაოდენობა წლების მიხედვით 2007-2016წწ

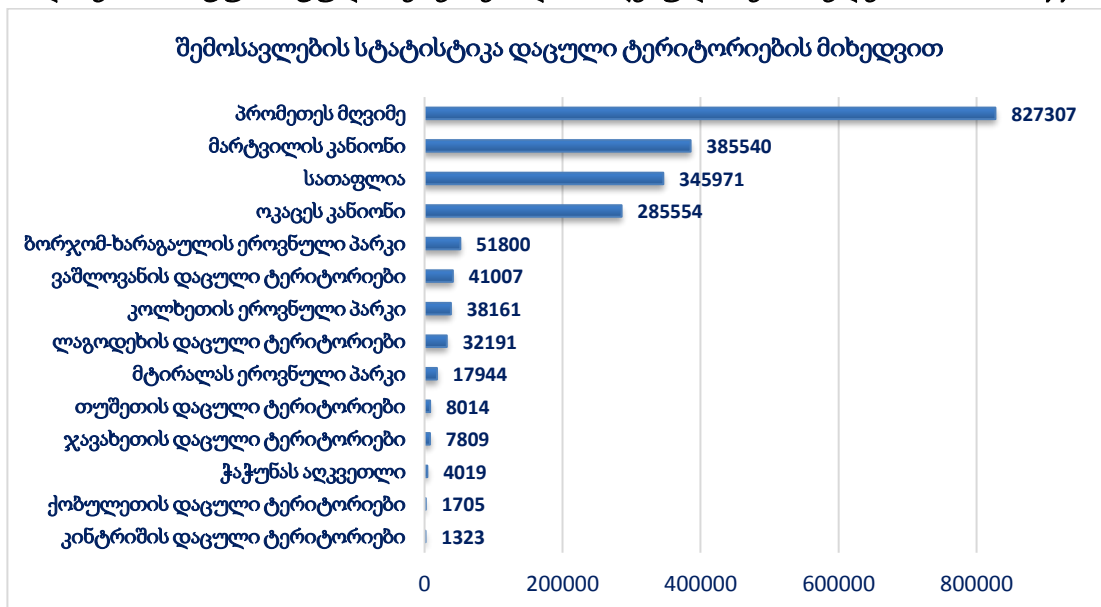

დიაგრამა 2. ვიზიტორთა რაოდენობა თვეების მიხედვით 2016 წ.

- 2016 წლის 9 თვის მონაცემებით, 2015 წლის 9 თვესთან შედარებით შემოსავლების რაოდენობა გაზრდილია 47%-ით. 2016 წლის 9 თვის განმავლობაში დაცული ტერიტორიების ტურისტული სერვისებიდან მიღებულმა შემოსავლებმა შეადგინა 2 048 345 ლარი, 2015 წლის 9 თვის შემოსავლებმა კი 1 391 227 ლარი.

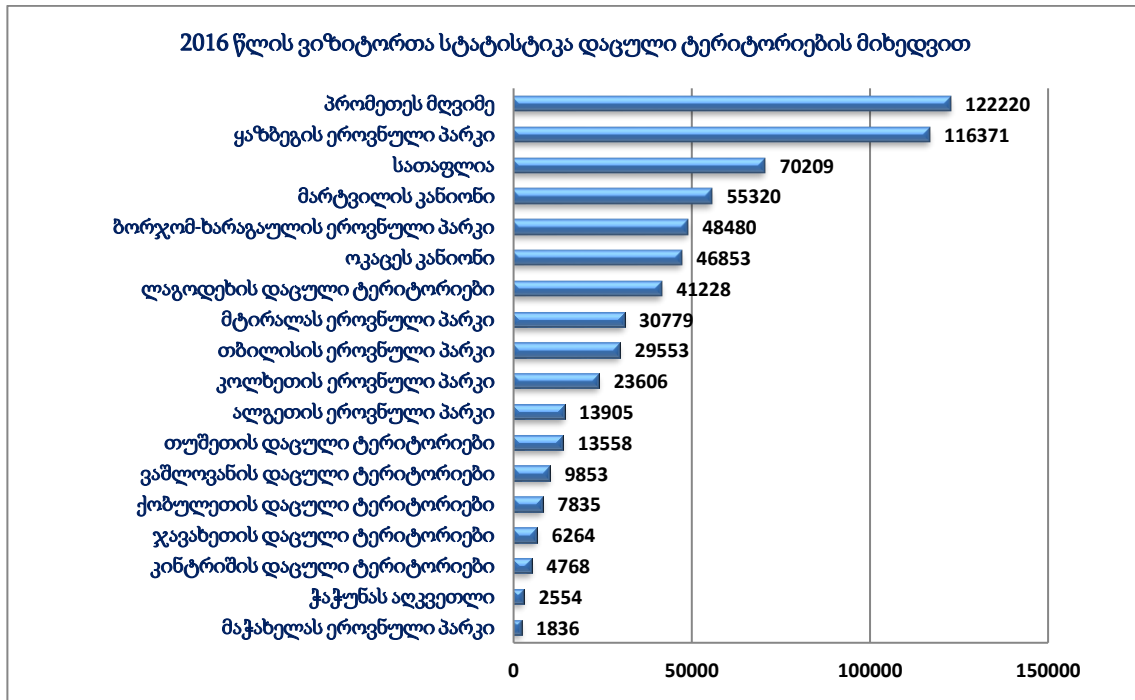

დიაგრამა 3. ტურისტული სერვისებიდან მიღებული შემოსავლები 2015-2016წწ.

დიაგრამა 4. შემოსავლები დაცული ტერიტორიების მიხედვით 2016წ.

ტურისტული სერვისებიდან მიღებული მთლიანი შემოსავალი ადმინისტრაციების მიხედვით გადანაწილდა შემდეგნაირად: იმერეთის მღვიმეების დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია - 57%, მარტვილისა და ოკაცეს ბუნების ძეგლების ადმინისტრაცია 33%, ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია - 3%, ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია 2%, კოლხეთის ეროვნულ პარკის ადმინისტრაცია - 2%. შემოსავლების 4% ნაწილდება ლაგოდეხის, მტირალას, თუშეთის, ჭაჭუნას, ჯავახეთის, კინტრიშისა და ქობულეთის დაცულ ტერიტორიების ადმინისტრაციებს შორის.

დიაგრამა 5. ვიზიტორთა რაოდენობა დაცული ტერიტორიების მიხედვით

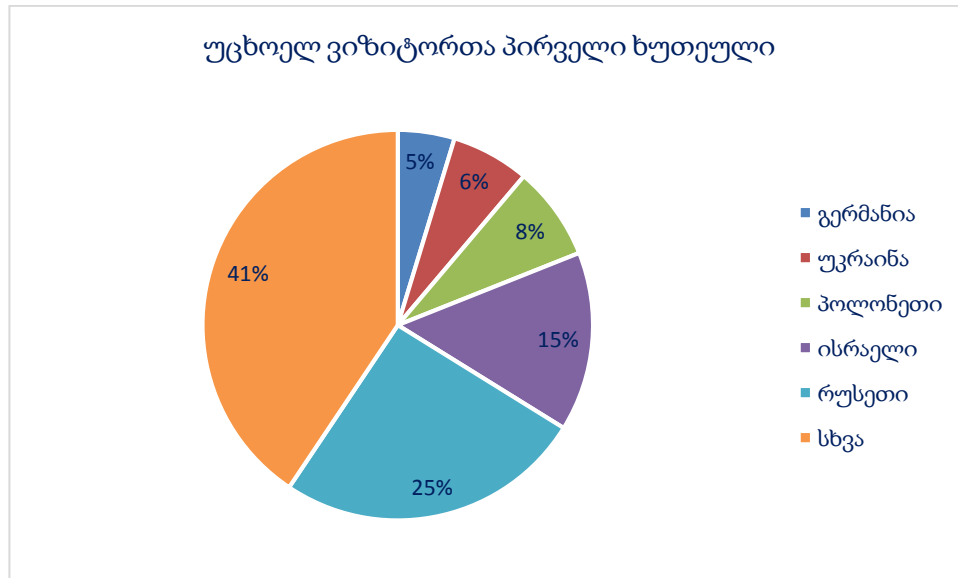
2016 წელს 9 თვის მონაცემებით ყველაზე მეტი ვიზიტორი ესტუმრა პრომეთესა და სათაფლიას მღვიმეებს, ყაზბეგის ეროვნულ პარკს, მარტვილის კანიონს, ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკსა და ოკაცეს კანიონს.

2015 წლის 9 თვის მონაცემებთან შედარებით 2016 წლის 9 თვის მდგომარეობით ვიზიტორთა რაოდენობა გაზრდილია პრომეთეს მღვიმეზე 31%-ით, სათაფლიაზე - 8%-ით, ყაზბეგის ეროვნულ პარკში 39%-ით, ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკში 9%-ით, ოკაცეს კანიონზე - 17%-ით, ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე 15%-ით, მტირალას ეროვნულ პარკში 52%-ით, ვაშლივანის დაცულ ტერიტორიებზე - 10%-ით, ქობულეთის დაცულ ტერიტორიებზე - 6%-ით, თუშეთის დაცულ ტერიტორიებზე 42%-ით, ჭაჭუნას აღკვეთილზე 39%-ით, კინტრიშის დაცულ ტერიტორიებზე 41%-ით, ჯავახეთის დაცულ ტერიტორიებზე 71 %-ით, კოლხეთის ეროვნულ პარკში 114%-ით, ალგეთის ეროვნულ პარკში - 113%-ით,

➤ **საერთაშორისო ვიზიტორების სტატისტიკა**

უცხოელ ვიზიტორთა რაოდენობა 2015 წლის 9 თვესთან შედარებით გაზრდილია 73%-ით. დაცულ ტერიტორიებს 2016 წლის 9 თვის განმავლობაში ყველაზე მეტი ვიზიტორი ესტუმრა რუსეთიდან 25%, ისრაელიდან 15%, პოლონეთიდან 8%, უკრაინიდან 6%, გერმანიიდან 5% .

მტირალას, პრომეთეს, ყაზბეგის, მარტვილისა და თუშეთის დაცულ ტერიტორიებზე უცხოელ ვიზიტორთა რაოდენობა აჭარბებს ქართველ ვიზიტორთა რაოდენობას.

დიაგრამა 6. საერთაშორისო ვიზიტორები 2016 წ.

➤ **ახალი ტურისტული სერვისები**

ჭაჭუნას ადგილობრივ დაინერგა ახალი ტურისტული სერვისი სპორტული/სამოყვარულო თევზაობა, ხოლო მტირალას ეროვნულ პარკში რეკრეაციული თევზაობა.

ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე დაინერგა აქტიური დასვენების ყველაზე ახალგაზრდა სახეობა „გეოქეჩინგი“ რომელიც გულისხმობს სამალავების სისტემების ძებნას, თანამგზავრული სანავიგაციო სისტემების დახმარებით.

კოლხეთის ეროვნულ პარკში მოეწყო საგამოფენო დარბაზი, სადაც ვიზიტორებს საშუალება აქვთ გაეცნონ ადგილობრივი ფლორისა და ფაუნის ნიმუშებს და მიიღონ ინფორმაცია კოლხეთის ეროვნული პარკის მნიშვნელობის, მისი ბიომრავალფეროვნების, ღირსშესანიშნაობებისა და ტურისტული სერვისების შესახებ. ვიზიტორთა ცენტრთან მოეწყო ორი სათევზაო ადგილი, რომელიც ადაპტირებულია შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებისათვის.

კოლხეთის ეროვნული პარკის ტურისტულ სერვისებს დაემატა დამისთევა ანაკლიის ტურისტულ თავშესაფარში, ჰოსტელის ტიპის ნომრები ვიზიტორთა ცენტრში, ჭოგრიტის გაქირავების სერვისი, ასევე კატერის, კაიაკებისა და ნაგების ტური მდინარე ჭურიაზე.

ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე განახლებული ვიზიტორთა ცენტრი და სასტუმროს შენობა გაიხსნა. სასტუმროში სულ 7 სხვადასხვა ტიპის ნომერია, ვიზიტორებს საშუალება აქვთ სტანდარტული, ლუქსის და ჰოსტელის ტიპის ოთახებით ისარგებლონ. სასტუმროში

გათვალისწინებულია შშმ პირებისათვის ადაპტირებული ნომერიც. სასტუმრო იჯარით გაიცა, მასში მოეწყო ღია და დახურული კაფეები, ვიზიტორთა ცენტრთან მოეწყო საპიკნიკე ადგილიც. მარტვილის კანიონის ბუნების ძეგლზე გაიხსნა ვიზიტორთა ცენტრი, მოწესრიგდა ტურისტული ინფრასტრუქტურა და მოეწყო ტურისტული ბილიკები, 3 გადასახედი, ხიდები, ნავმისადგომი, ვიზიტორთა მოსაცდელი, წყლის წისქვილი და სანაოსნო მონაკვეთი, უსაფრთხო გახდა სანაოსნო მონაკვეთზე გადაადგილება.

ალგეთის ეროვნული პარკში სტუდენტების დახმარებით და ახალი მარკირების სტანდარტის გათვალისწინებით მოინიშნა „არსენას გამოქვაბულის“ და „დედოფლის წყაროს ბილიკი“ და განახლდა „სამეფო ქედის“ ბილიკი.

ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ტურისტულ სერვისებს დაემატა ღამისთევა მარელისის სასტუმროში, სადაც ჯამში 6 ადამიანის განთავსებაა შესაძლებელი. ოკაცეს და მარტვილის კანიონის ბუნების ძეგლების ტურისტულ სერვისებს დაემატა ახალი სერვისი - სამოქალაქო ქორწინების გაფორმების ცერემონიალი.

ოკაცეს კანიონის ვიზიტორთა ცენტრში გაიხსნა სუვენირების მაღაზია და კაფეტერია. სუვენირების მაღაზიაში ადგილობრივი ხელსაქმის ნიმუშები და ოკაცეს კანიონის ბრენდირებული ნივთები გაიყიდება. კაფეტერიით სარგებლობა ერთდროულად 40 ვიზიტორს შეუძლია. კაფეტერია სტუმრებს სპეციალურ ლანჩ-პაკეტებსაც სთავაზობს.

➤ ახალი ტურისტული ბილიკები

თბილისის ეროვნულ პარკში მოეწყო მამკოდასა და საგურამოს დამაკავშირებელი საშუალო სირთულის საფეხმავლ ბილიკი, რომლის საერთო სიგრძე 21 კმ-ია, ბილიკი მამკოდიდან იწყება, გაივლის ვეჯინის ხეობას, დიდველს და საგურამოში სრულდება. ბილიკი გაწმენდილი და მარკირებულია, მოწყობილია საპიკნიკე და საკარვე ადგილები.

კოლხეთის ეროვნულ პარკის სანაოსნო ტურებს დაემატა ახალი 18-კმ-იანი სანაოსნო მარშრუტი მდინარე ჭურია, სადაც შესაძლებელია ნავებით, კატერითა და კაიაკებით გასეირნება

ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე შავი კლდეების ტბის მარშრუტს დაემატა 10 კმ-იანი მონაკვეთი და გადაკეთდა წრიულ მარშრუტად, რამაც გაზარდა გამტარუნარიანობა.

მაჭახელას ეროვნულ პარკში გაიწმინდა 3 სამანქანოსთან ინტეგრირებული საფეხმავლო ბილიკი.

❖ მთავარანგელოზის მთის ბილიკი, სამანქანოსთან ინტეგრირებული საფეხმავლო, მარტივი (16,6 კმ);

- ❖ ქოქოლეთის ბილიკი, სამანქანოსთან ინტეგრირებული საფეხმავლო, მარტივი (19,5კმ);
- ❖ ტყუპი ჩანჩქერის ბილიკი, სამანქანოსთან ინტეგრირებული საფეხმავლო, მარტივი (14,7 კმ).

მარტვილის კანიონის ბუნების ძეგლზე მოეწყო საფეხმავლო და სანაოსნო მარშრუტები, საფეხმავლო მარშრუტის სიგრძე 700 მ ხოლო სანაოსნო მონაკვეთის სიგრძე-300 მ-ია.

➤ ტურისტული ტარიფების განახლება

დაცულ ტერიტორიებზე ტურისტულ მომსახურებებზე მომხმარებელთა მოთხოვნისა და არსებული ბაზრის კვლევის საფუძველზე, ტურისტული სერვისის გაუმჯობესების მიზნით განახლდა ტურისტულ მომსახურებებზე არსებული ტარიფები.

განახლებული სახით განთავსდა სერვისების და ტარიფების შესახებ ინფორმაცია დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ვებგვერდზე

➤ თანამშრომლობა დაინტერესებულ მხარეებთან

2016 წლის 9 თვის განმავლობაში დაცული ტერიტორიებზე არსებული სერვისების შესახებ ინფორმაცია მიეწოდათ ტურ-ოპერატორებს, აჭარის ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტს, ტურიზმის საინფორმაციო ცენტრებსა (ბათუმის, ქობულეთის, ფოთის, ქუთაისის, ზუგდიდის, თელავის, სიღნაღის, ტურიზმის საინფორმაციო ცენტრები) და სასტუმროებს. ბროშურები და რუკები გადაეცათ დაინტერესებულ მხარეებს. გაღრმავდა ურთიერთობები სალაშქრო კლუბებსა და ფედერაციებთან.

2016 წლის 22 იანვარს აჭარის ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტში აჭარის დაცული ტერიტორიების მდგრადი ტურიზმის სტრატეგიის სამუშაო შეხვედრა გაიმართა, რომელიც UNDP/GEF-ის პროექტის „აჭარის დაცული ტერიტორიების მართვის ეფექტურობის გაზრდის და გაუმჯობესების“ შემადგენელია ნაწილია. შეხვედრას ესწრებოდნენ აჭარის დაცული ტერიტორიების, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები.

მიმდინარეობს მტირალას, მაჭახელას, კინტრიშის, ბორჯომ-ხარაგაულისა და ჯავახეთის დაცული ტერიტორიების ტურიზმის განვითარების სტრატეგიები, რომლის ფარგლებშიც გაიმართა სამუშაო შეხვედრები როგორც დაცული ტერიტორიების სააგენტოში ასევე ტერიტორიულ ადმინისტრაციებში.

აჭარის ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის მრჩეველთა საბჭოს ინიციატივით საბჭოში აჭარის ტერიტორიაზე არსებული დაცული ტერიტორიების წარმომადგენელიც გაწევრიანდა, სამოქმედო გეგმის გათვალისწინებით სამუშაო შეხვედრები სამ თვეში ერთხელ გაიმართება.

2016 წლის 29-30 სექტემბერს ბიზნეს ჯორჯიას ინიციატივით მოეწყო ბიზნეს ფორუმი ტურიზმის ინდუსტრია 2016, სადაც ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის, ეკოტურიზმის ასოციაციის, კულტურის და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს, ჯომარდობის ეროვნული ფედერაციის, აჭარის ფინანსთა და ეკონომიკის სამინისტროსთან და საქართველოს ტურიზმის ასოციაციასთან ერთად დაცული ტერიტორიების სააგენტოც იღებდა მონაწილეობას, მხარეებმა განიხილეს ტურიზმის სფეროში არსებული მდგომარეობა, გამოწვევები და დაისახა მათი გადაჭრის შესაძლო გზები. თუშეთის დაცული ტერიტორიების მეგზურთა კვალიფიკაციის ამაღლების ხელშეწყობის მიზნით ქვემო ალვანის საჯარო სკოლის უფროსკლასელებისგან შემდგარ 10 კაციან ჯგუფს ჩაუტარდა ექსკურსიამბლოლების (გიდების) მომზადების პროგრამით გათვალისწინებული ყოველკვირეული 10 ლექცია-სემინარი სხვადასხვა თემაზე.

პრომეთეს ვიზიტორთა ცენტრში ვიზიტორთა მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით დაცული ტერიტორიების ვიზიტორთა მომსახურების სპეციალისტებსა და გიდებს ჩაუტარდათ ტრენინგი ეფექტიან მომსახურებასა და კომუნიკაციაში.

ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის წარმომადგენლებმა ტრენინგი ჩაუტარეს ალგეთის, ყაზბეგის, კინტრიშისა და ფშავ-ხევსურეთის ადმინისტრაციების

თანამშრომლებს „კავკასიაში დაცული ტერიტორიების ხელშეწყობის პროგრამის - საქართველო (ეკორეგიონული კონსერვაციის პროგრამა, ფაზა III) ფარგლებში. ტრენინგი ვიზიტორთა სპეციალისტებისთვის იყო განკუთვნილი და საველე ნაწილსაც მოიცავდა, ტრენინგის მონაწილე სპეციალისტებმა ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ვიზიტორთა სპეციალისტთან ერთად მონიშნეს ერთ-ერთი ტურისტული ბილიკი.

13-28 აპრილს ექსპერტი ვიზიტორთა ცენტრების სივრცის მოწყობის საკითხებში, ჰენრიკე გესინკი იმყოფებოდა ლაგოდეხის, ვაშლოვანის, ბორჯომ-ხარაგაულის, იმერეთის მღვიმეების, მტირალას, ჯავახეთის დაცულ ტერიტორიებზე, მონახულა ვიზიტორთა ცენტრები და ტურისტული ინფრასტრუქტურა შემდგომში რეკომენდაციების შემუშავების მიზნით.

➤ **სხვა განხორციელებული აქტივობები**

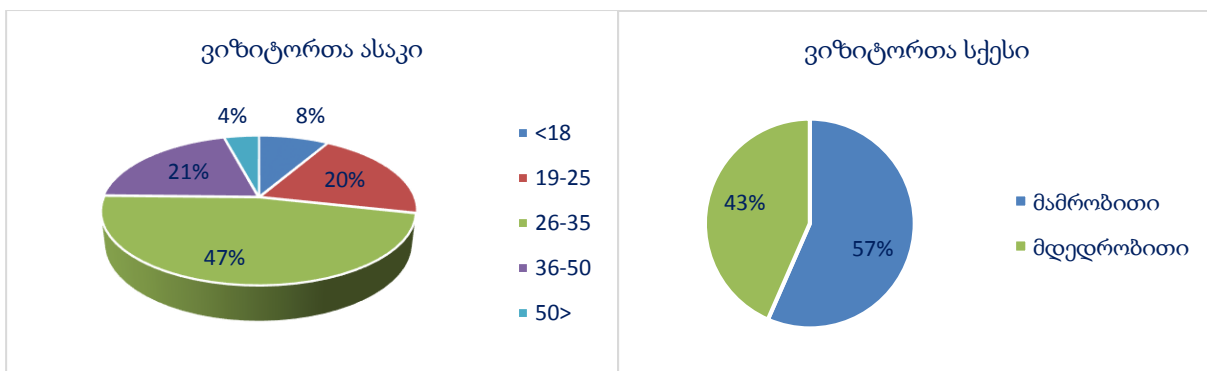
25-26 ივნისს, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ორგანიზებით, ტურისტული სეზონის გახსნისადმი მიძღვნილი ფესტივალი „მზე მოე“ გაიმართა. ფესტივალის მიზანს თუშეთის დაცული ტერიტორიების პოპულარიზაცია და ვიზიტორთა მოზიდვა წარმოადგენდა.

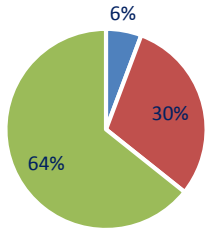
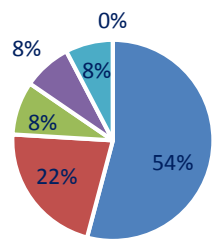
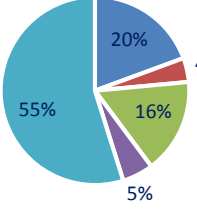
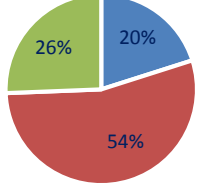
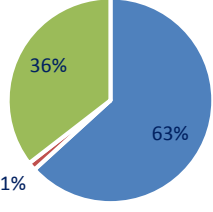
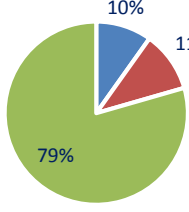
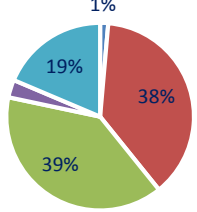
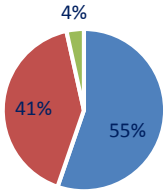
დაიგეგმა და მომზადდა ტექნიკური რეგლამენტის „საფეხმავლო ბილიკების გეგმარებისა და მონიშვნის შესახებ“ გათვალისწინებით საინფორმაციო და მიმართულების მაჩვენებელი დაფების შესახებ ინფორმაცია დაცული ტერიტორიების მიხედვით, რომლის მიხედვითაც დამზადდება შესაბამისი ინფრასტრუქტურა.

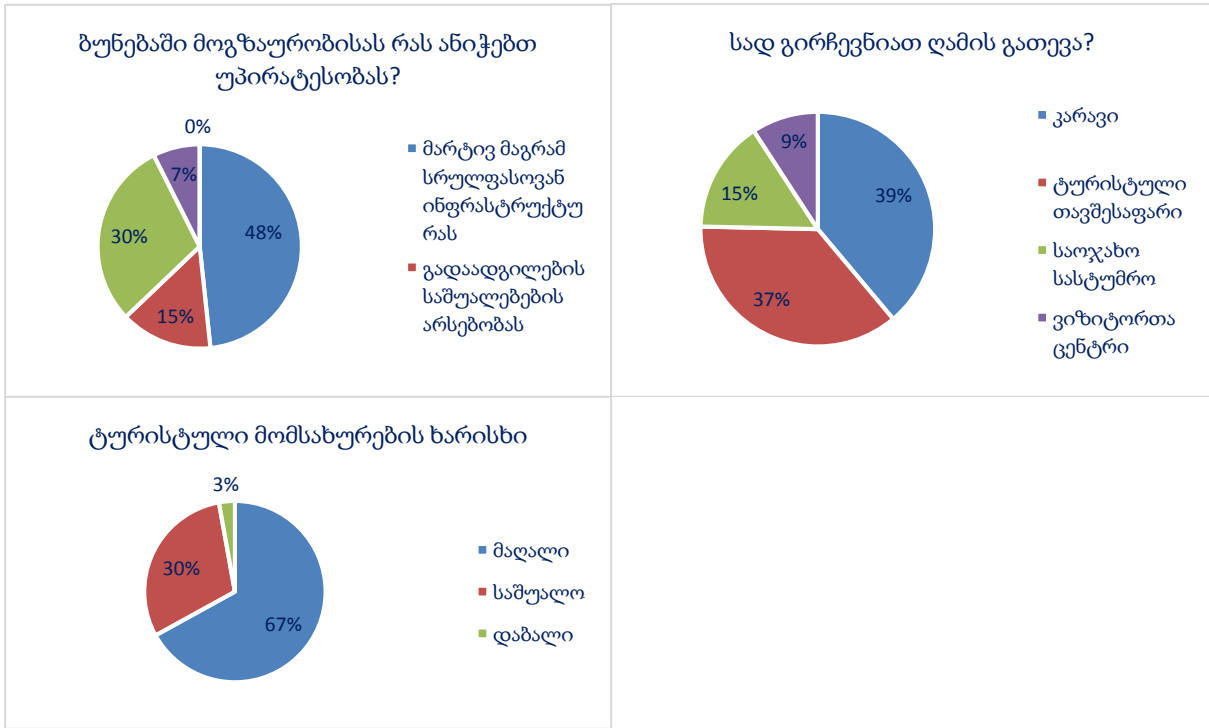
➤ **ადგილობრივი გამოფენები**

დაცული ტერიტორიების სააგენტო წარდგა ადგილობრივ, თბილისისა და ბათუმის ტურიზმის საერთაშორისო გამოფენებზე. გამოფენებზე, ვიზიტორთა დაინტერესებისა და მოზიდვის მიზნით, დაცული ტერიტორიების სააგენტომ წარადგინა საქართველოს ბუნებრივი მემკვიდრეობა - დაცული ტერიტორიები და არსებული ტურისტული სერვისები.

ვიზიტორთა გამოკითხვის შედეგები

<p>სამოგზაუროდ იმყოფება</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ მარტო ■ ოჯახთან ერთად ■ მეგობრებთან ერთად 	<p>ვიზიტის მოტივაცია</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ლაშქრობა ველურ ბუნებაში ■ არსებული ბიომრავალფეროვნება ■ სამეცნიერო საქმიანობა ■ კულტურული მემკვიდრეობა
<p>როგორ ტურებს ანიჭებენ უპირატესობას</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ საფეხმავლო ■ სანაოსნო ■ სამანქანო ■ საცხენოსნო ■ კომბინირებული 	<p>რამდენად მისაღებია ტურისტული მომსახურების ფასები</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ დაბალი ■ საშუალო ■ მაღალი
<p>რამდენად მისაღებია ტურისტული ინფრასტრუქტურა</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ კარგია ■ ცუდია ■ საჭიროებს გაუმჯობესებას 	<p>გაქვთ თუ არა სურვილი მომავალშიც მონაზულოთ საქართველოს სხვა დაცული ტერიტორია?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ არა ■ არ ვიცი ■ კი
<p>ინფორმაციის წყარო</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ჟურნალ-გაზეთები ■ ინტერნეტი ■ პირადი რეკომენდაცია 	<p>როგორ შეაფასებდით გიდების მომსახურება</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ კარგი ■ საშუალო ■ ცუდი

მარკეტინგისა და საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური

➤ **ტურისტული გამოფენები**

დაცული ტერიტორიების სააგენტომ მონაწილეობა მიიღო ექსპო-ჯორჯიაში გამართულ თბილისის მე-18 საერთაშორისო ტურისტულ გამოფენაში.

დაცული ტერიტორიების სააგენტომ ბათუმში, ტურიზმისა და სასტუმრო აღჭურვილობის მე-9 საერთაშორისო გამოფენა „Expo Batumi 2016“-ში მიიღო მონაწილეობა.

დაცული ტერიტორიების სააგენტომ გერმანიაში გამართულ საერთაშორისო ტურისტულ გამოფენა ITB Berlin-ში მიიღო მონაწილეობა.

➤ **ღონისძიებები**

ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე გაიმართა გაეროს განვითარების პროგრამის ფარგლებში განხორციელებული სამუშაოების - ცხვრების დასაწყურებლების, მეტეოსადგურისა და საპილოტე ფერმების პრეზენტაცია.

კოლხეთის ეროვნულ პარკში პროექტი „ცოცხალი წიგნების“ ფარგლებში გაიმართა შეხვედრა ქართველ მწერლებთან.

ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის ხელშეწყობით გაიმართა შეხვედრა ქართველ ტურ-ოპერატორებთან, სადაც გაკეთდა პრეზენტაცია დაცულ ტერიტორიებზე განხორციელებული სიახლეების შესახებ.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ორგანიზებით, თუშეთის ეროვნულ პარკში ტურისტული სეზონის გახსნისადმი მიძღვნილი ფესტივალი „მზე მოე“ გაიმართა.

ფესტივალი „მზე მოეს“ ფარგლებში, ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის ხელშეწყობით, თუშეთის ეროვნულ პარკში ჩატარდა მედიატური.

ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე ჩატარდა სააგენტოსა და სამხატვრო აკადემიის ერთობლივი პროექტი „მეორე სიცოცხლის“ დასკვნითი ტური.

სააგენტომ გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს ეგიდით მიიღო მონაწილეობა საქართველოს დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილ ღონისძიებაში.

კოლხეთის ეროვნული პარკში გაიმართა ტურნირი სამოყვარულო თევზჭერაში.

მტირალას ეროვნულ პარკში გაიმართა ტურნირი სპორტულ თევზაობაში.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს ინიციატივით, საქართველოში პირველად, მღვიმეში კონცერტი გაიმართა. ღონისძიება მიწის ზედაპირიდან 30 მეტრის სიღრმეზე, პრომეთეს მღვიმის ბუნების ძეგლზე, „მედეას“ დარბაზში ჩატარდა. ქართველი და უცხოელი სტუმრებისთვის კლასიკური პოპულარული მელოდიები და კინომუსიკის შედევრები სიმებიანმა კვარტეტმა „სფორცანდომ“ შეასრულა.

ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და პრობაციის ეროვნულ სააგენტოს შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი გაფორმდა.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოსა და „Treepex“-ის ჯგუფის წევრებს შორის „ისთ ფონთის“ მთავარ მოედანზე ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი გაფორმდა.

აჯამეთის აღკვეთილში გამწვანების აქცია გაიმართა და „Treepex“-ის პროექტის „დარგეხე“ ფარგლებში ქართული მუხის 300-მდე ნერგი დაირგო.

სასტუმრო „რედისონ ბლუ ივერიაში“ პროექტის, „რაჭის და ერუშეთის დაცული ტერიტორიების დაარსება“ პრეზენტაცია გაიმართა.

შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტსა და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი გაფორმდა.

დაცული ტერიტორიების სააგენტომ დედამიწის დღე აღნიშნა და თანამშრომლებს ა.შ.შ-ს შინაგანი დეპარტამენტის საერთაშორისო ტექნიკური დახმარების პროგრამის ფარგლებში, დაცული ტერიტორიების ეფექტური მართვის საბაზისო კურსის გავლის დამადასტურებელი სერთიფიკატები გადაეცათ.

დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციებში „დედამიწის საათი“ აღნიშნეს

გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრმა და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარემ მარტვილში მიმდინარე სამუშაოები მოინახულეს და ადგილობრივ მოსახლეობასთან შეხვედრა გამართეს.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე ლაშა მოისწრაფიშვილმა ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე სასტუმროს შენობა გახსნა.

ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკში „Geocaching“-ის გამარჯვებულ სტუდენტებს სერტიფიკატები გადაეცათ.

დაცული ტერიტორიების სააგენტოს თავმჯდომარე ლაშა მოისწრაფიშვილმა, ბექდური და ელექტრონული მედიის წარმომადგენლებს მარტვილის კანიონზე უმასპინძლა.

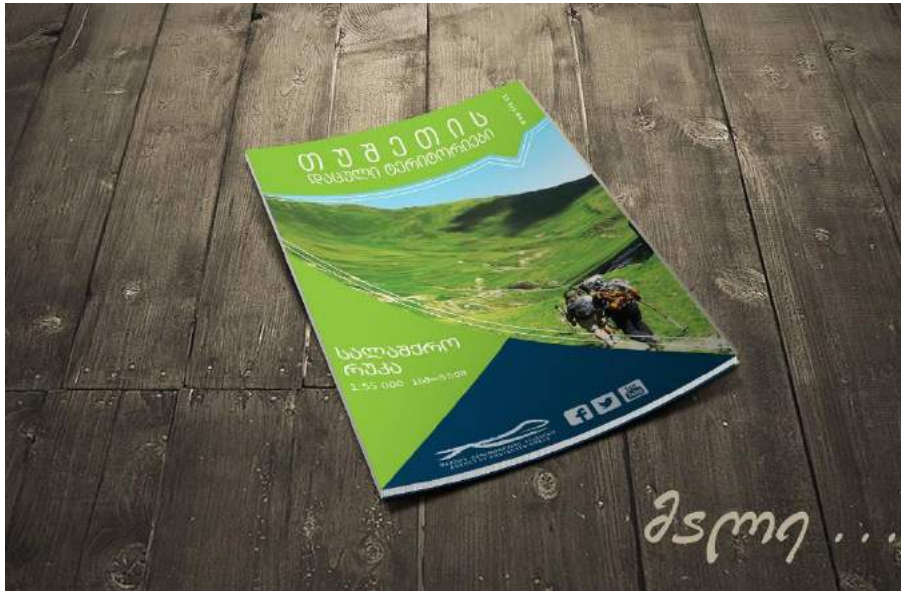
➤ **სარეკლამო და საინფორმაციო მასალები**

გამოფენებისთვის დაიბეჭდა 9 სხვადასხვა სახეობის ფლაერი ქართულ და ინგლისურ ენებზე: სალაშქრო ტურები, სანაოსნო ტურები, ველოტურები, საცხენოსნო ტურები, ზიპლაინი მტირალაზე, საფარი ვაშლოვანის ეროვნულ პარკში, ქორწინება იმერეთი მღვიმეებში, ფრინველებზე დაკვირვების ტურები და სპორტული თევზაობა.

გამოფენებისთვის მომზადდა დაცულ ტერიტორიებზე არსებული სერვისების სარეკლამო რგოლი.

პროექტი „Check in Georgia“-ფარგლებში დაიბეჭდა 2 სახეობის ტრიპლეტი, 2 სახეობის ბუკლეტი და 1 სახეობის ლიფლეტი: აჭარის დაცული ტერიტორიები, კახეთის დაცული ტერიტორიები, სამცხე-ჯავახეთის დაცული ტერიტორიები, იმერეთის მღვიმეები, მარტვილის და ოკაცეს კანიონები, კოლხეთის ეროვნული პარკი.

დაიბეჭდა ვაშლოვანის, მტირალას, ლაგოდეხის, თუშეთისა და ჯავახეთის დაცული ტერიტორიების განახლებული ტურისტული რუკები.

განახლდა დაცული ტერიტორიების ფოტოარქივი.

მოეწყო ოკაცეს კანონის ბუნების ძეგლის ვიზიტორთა ცენტრის საგამოფენო დარბაზი.

თუშეთის ეროვნულ პარკში ტურისტული სეზონის გახსნისადმი მიძღვნილი ფესტივალის ფარგლებში მომზადდა 2 სარეკლამო რგოლი, 5 მინიკლიპი და 2 სარეკლამო ფოტოკოლაჟი.

თუშეთის ეროვნულ პარკში ტურისტული სეზონის გახსნისადმი მიძღვნილი

ფესტივალისათვის მომზადდა ფესტივალის ბანერი და დაბრუნდილი მაისურები.

➤ მედია

მომზადდა და გამოქვეყნდა 100-მდე რელიზი.

მედიაში გავრცელდა 697 ინფორმაცია სააგენტოს შესახებ, მათ შორის გავიდა 150-მდე სიუჟეტი.

ჟურნალ „ფოკუსში“ დაიბეჭდა სტატიები და რეკლამა ვაშლოვანის, ალგეთისა და ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების შესახებ.

ჟურნალ "Where.ge"-ში დაიბეჭდა სტატია პრომეთეს მღვიმის შესახებ;

ჟურნალებში „Georgia today“ და „Georgian Journal“ თუშეთის ეროვნულ პარკში გამართულ ფესტივალ „მზე მოეს“ შესახებ დაიბეჭდა სტატია: „Tusheti Awaits!“.

ჟურნალში „Georgia“ დაიბეჭდა სტატია ჯავახეთის ეროვნულ პარკზე.

ფესტივალ „მზე მოეს“ სარეკლამო კლიპი გავიდა „Georgian Journal“-ისა და „პალიტრა მედიის“ ინტერნეტპორტალებზე.

ჟურნალში „Georgia to see“ დაიბეჭდა სტატიები თუშეთის, ბორჯომ-ხარაგაულის, ყაზბეგისა და ოკაცეს კანიონის დაცული ტერიტორიების შესახებ.

TRAVEL - JUNE 15, 2016
BAKHMARO
by GEORGIA TO SEE
6 SHARES

TRAVEL - JUNE 15, 2016
TUSHETI
by GEORGIA TO SEE
39 SHAR

TRAVEL - JUNE 15, 2016
KAZBEGI
by GEORGIA TO SEE
0 SHARES

TRAVEL - JUNE 15, 2016
OKATSE CAN
by GEORGIA TO SEE
154 SH

სოციალურ ქსელში, კერძოდ „ფეისბუქზე“ განხორციელდა 5 პირდაპირი ჩართვა თუმეტიის ეროვნული პარკიდან.

სოციალური ქსელისათვის მომზადდა 40-მდე საინფორმაციო ბანერი.

რადიო „იმედიში“ 6 თვის განმავლობაში მიმდინარეობდა ყოველდღიური რუბრიკა „საქართველოს დაცული ტერიტორიები“.

დაცული ტერიტორიების რეინჯერების შესახებ მომზადდა 4 ფილმი, რომელიც გადაიკა საზოგადოებრივი მაუწყებლის, პირველი არხის გადაცემა „ტელებლოგში“

ტ/კ ერთსულოვნების გადაცემა „კვირიაკეში“ გადის დაცული ტერიტორიების შესახებ სიუჟეტები

მომზადდა და გაეშვა საახალწლო კლიპი, „თბილისი მოლში“ გამართულ აქციასთან დაკავშირებით.

1 ივნისიდან
ვიმლოგბაურით
დაცულ ტერიტორიებზე

რადიო იმედის ეთერში
 ყოველ დღე
 შაბათ-კვირის გარდა

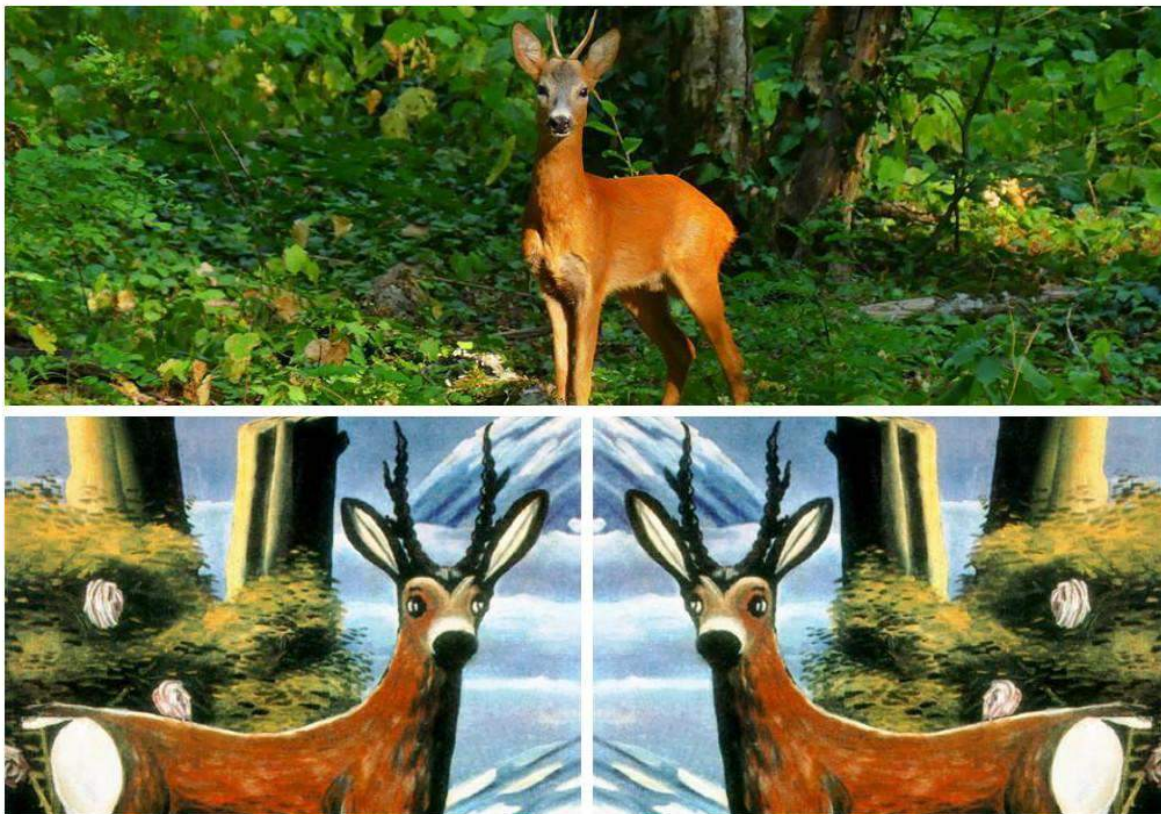
10:50
15:50
19:50

www.apa.gov.ge

გაკეთდა სააგენტოს „ფეისბუქის“ გვერდის რეკლამა რის შედეგადაც „მოწონებების“ რაოდენობა გაიზარდა 18 ათასამდე ერთეულით.

სოციალური ქსელისთვის მომზადდა 4 ფოტოკოლაჟი ციკლიდან: „მსოფლიო შედეგები და დაცული ტერიტორიები“.

შეიქმნა ორგანიზაციის ოფიციალური გვერდები ინსტაგრამზე, პინტერესტსა და ტვიტერზე

2016 წლის 9 თვის ანგარიში

www.apa.ge

საერთაშორისო ურთიერთობებისა და პროექტების მართვის სამსახური

➤ ეკორეგიონული კონსერვაციის პროგრამა სამხრეთ კავკასიაში: დაცული ტერიტორიების მხარდაჭერის პროგრამა კავკასიაში - საქართველო

(ალგეთის, კინტრიშის, ყაზბეგის, და ფშავ-ხევსურეთის დაცული ტერიტორიებისათვის)

გამოცხადდა ალგეთისა და ყაზბეგის დაცული ტერიტორიების ვიზიტორთა ცენტრისა და ადმინისტრაციის მშენებლობის ტენდერის წინა-საკვალიფიკაციო ეტაპი, მოხდა გამარჯვებული კომპანიის შერჩევა, მიმდინარეობს დოკუმენტაციის შეთანხმება KFW-თან

მიმდინარეობს ფშავ-ხევსურეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციული და ვიზიტორთა შენობების დიზაინის შეთანხმება KFW-თან

სექტემბრის ბოლოს დაიწყო ეკოტურიზმის განვითარების სტრატეგიების შემუშავება ალგეთის, ყაზბეგის და ფშავ-ხევსურეთისთვის

პროექტის სამიზნე დაცული ტერიტორიებისთვის მიმდინარეობს საოფისე და საველე აღჭურვილობების შესყიდვა

გრძელდება დაცული ტერიტორიების ქსელის გაფართოება - დაარსდა ბირთვისის ბუნების ძეგლი

მეგობართა ასოციაციები წარმატებით ფუნქციონირებენ და აქტიურად არიან ჩართულები პროექტის საქმიანობებში

მიმდინარეობს ინფორმაციის მართვის სისტემის (Triple I) შემუშავება და სრულყოფა

მიმდინარეობს კინტრიშის დაცული ტერიტორიების დემარკაცია

მიმდინარეობს სამიზნე დაცული ტერიტორიებისთვის ცნობიერების ამაღლების და საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავება და განხორციელება

მომზადდა სამიზნე დაცული ტერიტორიების საბაზისო კვლევები, მიმდინარეობს ანგარიშების თარგმნა ინგლისურად

დასრულდა კომუნიკაციის სტრატეგიების შემუშავება

ფუნქციონირებენ რეგიონული მრჩეველთა საბჭოები

შემუშავებულია ფინანსური თანამონაწილეობითი მიდგომის კომპონენტის მეორე ფაზა დასრულებულია საბაზისო კვლევები

მომზადდა ანგარიში დაცული ტერიტორიების სისტემის ფინანსური ეფექტურობის ზრდის შესაძლებლობების შეფასების შესახებ და გადაგზავნილია კომენტარებისთვის სააგენტოში

მიმდინარეობს ყაზბეგის ეროვნული პარკის საზღვრების გაფართოება; კინტრიშის დაცული ტერიტორიების რე-კატეგორიზაცია, ფშავ-ხევსურეთის დაცული ტერიტორიების საზღვრების დაზუსტება; ყაზბეგის ეროვნული პარკის საზღვრების გაფართოებისათვის ყველა საჭირო დოკუმენტაცია გადაეცა სააგენტოს; კინტრიშის დაცული ტერიტორიების რე-კატეგორიზაცია მოხდება დემარკაციის პროცესის პარალელურად

კინტრიშის საზღვრების დემარკაცია საბოლოო ფაზაშია, დოკუმენტაცია გადაცემული დაცული ტერიტორიების სააგენტოსათვის

მიმდინარეობს რეგიონული მრჩეველთა საბჭოების გაძლიერება (ალგეთის, კინტრიშის და ყაზბეგის დაცულ ტერიტორიებზე); შეიქმნა ფშავ-ხევსურეთის რეგიონული მრჩეველთა საბჭო

ალგეთის მენეჯმენტის გეგმების შემუშავებისთვის მომზადდა ტექნიკური დავალება

გრძელდება ალგეთის, კინტრიშის, ფშავ-ხევსურეთისა და ყაზბეგის დაცული ტერიტორიების მეგობართა ასოციაციების გაძლიერება (შემუშავდა სტრატეგიული გეგმები, ასოციაციები ხელს უწყობენ პროექტის ფარგლებში დაგეგმილი საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლების, კომუნიკაციის, საგანმანათლებლო ღონისძიებების, FPA-ის და სხვა საქმიანობების განხორციელებას)

განხორციელდა ფინანსური თანამონაწილეობითი მიდგომის (FPA) მეორე ფაზა ალგეთის, კინტრიშის და ყაზბეგის დაცული ტერიტორიების მიმდებარე სოფლებში; დაიწყო FPA-ის განხორციელება ფშავ-ხევსურეთის დაცული ტერიტორიების მიმდებარე სოფლებშიც

➤ **ტრანსსასაზღვრო გაერთიანებული სამდივნო (TJS)**

მომზადდა დაცული ტერიტორიების განვითარების სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის საბოლოო სამუშაო ვერსია, რომელიც 20 სექტემბერს გატანილი იქნა დაცული ტერიტორიების სააგენტოს საკონსულტაციო საბჭოზე განსახილველად. მიღებული შენიშვნების საფუძველზე მომზადდა დოკუმენტის საბოლოო ვერსია. მიმდინარეობს სტრატეგიის თარგმნა ინგლისურ ენაზე

მომზადდა და BMZ-ში წარდგენილი იქნა ანგარიში მწვანე სექტორის ანალიზთან დაკავშირებით 2016 წლის ინვარ-ივლისის მდგომარეობით

მიმდინარეობს დაცული ტერიტორიების ტურიზმის განვითარების სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის განახლება

მოხდა მარტვილის რაიონში დაცული ტერიტორიების მიმდებარე სოფლების მისახლეობის ალტერნატიული შემოსავლის წყაროების იდენტიფიცირება და სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების პროექტების იდეების შერჩევა და გამარჯვებულების გამოვლენა

ჩატარდა რეგიონალური ტრენინგები ფინანსურ-თანამონაწილეობრივ მიდგომებში. (როგორც თეორიული ასევე პრაქტიკული სესიები)

დაიწყო მუშაობა ეკო-კონსერვაციის გეგმის განახლებაზე, 30 ივნისს მოეწყო პირველი რეგიონალური სამუშაო შეხვედრა ექსპერტებისთვის. შეხვედრას ესწრებოდნენ სომხეთის, აზერბაიჯანის, საქართველოს, თურქეთის და რუსეთის წარმომადგენლები. მიმდინარეობს მუშაობა კონსოლიდირებულ ანგარიშზე, რაც გულისხმობს თითოეული ქვეყნის მიერ გეგმის განხორციელების შეფასებას, ქმედებების გაცხრილვას და მხოლოდ რეგიონალური და ტრანსსასაზღვრო პოტენციალის მქონე აქტივობების დატოვებას, კლიმატის ცვლილების ასპექტების გათვალისწინებას.

ჯავახეთის დტ-ის ადმინისტრაციაში ჩატარდა პირველი რეგიონალური შეხვედრა. ღონისძიებას ესწრებოდნენ საქართველოსა და სომხეთის გარემოს დაცვის სამინისტროების, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს, ჯდტ და ტბა არფის ადმინისტრაციების, WWF-ის და TJS-ის წარმომადგენლები და ექსპერტ-ორნითოლოგები. შეხვედრაზე შეთანხმებული იქნა ის სახეობები, რომლებზეც ჩატარდება მონიტორინგი და მონიტორინგის მეთოდოლოგია. ასევე იდენტიფიცირებული იქნა მონიტორინგისათვის საჭირო აღჭურვილობები, რომლებიც შეძენილი იქნება პროექტის მიერ ადმინისტრაციებისთვის.

ჩატარდა კვარტალური რეგიონალური სამუშაო შეხვედრები

➤ **ენერგოტრანსი/ბორჯომ ხარაგაულის ეროვნული პარკის - საკომპენსაციო ღონისძიებები**

ჩატარდა ტენდერი ფრინველების დეფლექტორების შეძენაზე და შეირჩა კომპანია.

დასრულდა თავშესაფრის მშენებლობა ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკში.

➤ **დაცული ტერიტორიებისათვის შესაძლებლობების გაძლიერება - ProPark**

იანვარ-ივნისის პერიოდში პროექტის ფარგლებში ჩატარდა გადამზადების პროგრამა ცეცხლსასროლი იარაღის მოხმარების წესებთან დაკავშირებით. გადამზადების პროგრამა სსიპ საქართველოს შსს აკადემიამ უზრუნველყო. პროგრამაში მონაწილეობა მიიღო სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს 55-მა თანამშრომელმა.

➤ **CNF/დაცული ტერიტორიების სააგენტო - ათი დაცული ტერიტორიისათვის საოპერაციო ხარჯების თანადაფინანსება**

მიმდინარეობს 10 დაცული ტერიტორიისათვის საოპერაციო ხარჯების დაფინანსება და ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია;

დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციების თანამშრომლების ჯანმრთელობისა და სიცოცხლის დაზღვევის გრანტის ფარგლებში ფინანსდება სადაზღვევო პოლისის ღირებულების 50%

თუშეთში, ომალოში დაიწყო ვიზიტორთა ცენტრისა და გადასახედის რეკონსტრუქცია ფონდი ქართუსა და კავკასიის ბუნების ფონდის დაფინანსებით

დაიწყო სამოვრების მდგომარეობის შეფასება ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ტრადიციული გამოყენების ზონაში და არჩვის მონიტორინგი ლაგოდეხის დაცულ ტერიტორიებზე

მომზადდა განაცხადები და 25 მარტს ხელი მოეწერა საგრანტო შეთანხმებას ბორჯომ-ხარაგაულის, მტირალას და ფშავ-ხევსურეთის დაფინანსებაზე 2016-2018;

მომზადდა ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნულ პარკში ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ანგარიშის სამუშაო ვერსია

ჩატარდა ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის და ლაგოდეხის დაცული ტერიტორიების ბიომრავალფეროვნების მონაცემების საბაზისო კვლევა ინდიკატორების შესარჩევად;

მომზადდა ტურიზმის სტრატეგიის სამუშაო ვერსიები ჯავახეთისა და ბორჯომ-ხარაგაულის დაცული ტერიტორიებისათვის

მომზადდა 2015 წლის ანგარიში გაეროს განვითარების პროექტისათვის „საქართველოს დაცული ტერიტორიების სისტემის შემოსავლების საკმარისი დონისა და პროგნოზირებადობის უზრუნველყოფა“ (PIR ონლაინ ფორმატი); მომზადდა პროექტის მეორე კვარტლის ანგარიში და გაიგზავნა გაეროში

ხელმოწერილია ხელშეკრულებები 2016 წლის საგრანტო პროექტების ტექნიკური მონიტორინგის ჩასატარებლად ვაშლოვანის, ლაგოდეხისა და მტირალას დაცულ ტერიტორიებზე

დასრულდა ბორჯომ-ხარაგაულის, ლაგოდეხისა და ჯავახეთის დაცული ტერიტორიების 2015 წლის საგრანტო პროექტების ფინანსური აუდიტი, მომზადებულია ანგარიში

მოზადდა 10 პარკის ფაქტიური დანახარჯების ანგარიში 2016 წლის გრანტის მეორე ჩარიცხვის განსახორციელებლად

პროექტის მიზნობრივ პარკებში მოხდა ინფრასტრუქტურისა და ავტოპარკის განახლება, საველე აღჭურვილობის შესყიდვა

მოხდა ნარჩენების მართვის გეგმის შემუშავება პროექტის მიზნობრივ პარკებში

მოხდა კონფლიქტების გეგმის შემუშავება პროექტის მიზნობრივ პარკებში

➤ **EU/ClimaEast/UNDP - ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებზე სამოვრების მდგრადი მართვის ხელშეწყობა**

დასრულდა სამოვრების მართვის გეგმის შემუშავება; მოხდა დოკუმენტის შეთანხმება სხვადასხვა მხარეებთან

სამოვრების პოლიტიკის სფეროს ექსპერტის მიერ მომზადდა სამოვრების პოლიტიკის ეროვნულ დონეზე გაუმჯობესების რეკომენდაციები და წარედგინა დაინტერესებულ პირებს (სარეკომენდაციო პაკეტის მომზადება გადაწყვეტილების მიმღებთათვის)

სამოვრების მართვის გეგმის განხორციელების ხელშეწყობა:

- ✓ სამოვრების მონიტორინგი 2016-ჩატარდა საგაზაფხულო მონიტორინგის საველე სამუშაოები
- ✓ მიმდინარეობს მზადება საშემოდგომო მონიტორინგის საველე სამუშაოებისათვის
- ✓ მიმდინარეობს აქტივობები ასოციაცია „თუში მეცხვარე“-ს მხარდასაჭერად
- ✓ ჩამოყალიბდა თუში მეცხვარეებისათვის ერთიანი ვეტერინარული მომსახურება
- ✓ მოეწყო დაინტერესებულ მხარეთა საკოორდინაციო შეხვედრა
- ✓ ჩატარდა შემოღობვის ექსპერიმენტის მონიტორინგის საგაზაფხულო ბაზა
- ✓ პროექტის მიერ შემუშავებული სამოვრების მონიტორინგის მეთოდოლოგიის საფუძველზე შემუშავდა სამოვრების მონიტორინგის ელექტრონული პროგრამა რომელიც გამოყენებულ იქნება საველე სამუშაოებისათვის, შეძენილ იქნა ორი ტაბლეტი.

➤ **CzDA/ISCA - იმერეთის მღვიმეების მართვის გაუმჯობესება**

განხორციელდა ჩეხი ექსპერტების ვიზიტი იმერეთის მღვიმეების დაცულ ტერიტორიებზე, რომლის ფარგლებშიც მოხდა მღვიმეების კლიმატის საბოლოო შეფასება და შემუშავდა რეკომენდაციები

საწურბლიასა და თეთრა მღვიმეში მოხდა უარყოფითი იონების გაზომვა, რის შედეგადაც შეირჩა სპელეოთერაპიისთვის შესაფერისი მღვიმე-საწურბლია

მიმდინარეობს სპელეოთერაპიის საბაზისო პროექტის და სპელეოთერაპიით მკურნალობის მეთოდოლოგიის შემუშავება

დაიგეგმა ჩეხი ექსპერტების ვიზიტი იმერეთის მღვიმეებში

➤ **მწვანე სკაუტები- სამეგრელოსა და ოკაცეს დაცულ ტერიტორიებზე**

სამეგრელოსა და ოკაცეს ადმინისტრაციის თანამშრომლების მიერ მოხდა საპილოტე სკოლების შერჩევა

ჩატარდა საგანმანათლებლო გაკვეთილები სკოლებში

ჩატარდა ორი დასუფთავების აქცია მარტვილის კანიონის მიმდებარე ტერიტორიაზე

კლასებს შორის მოეწყო მწვანე ყუთების შეჯიბრი-შეირჩა კლასები სადაც განთავსდა მწვანე ყუთები მაკულატურის შესაგროვებლად

გამოვლინდა გამარჯვებული კლასი რომლისთვისაც მოეწყო უფასო ექსკურსია პრომეთეს მღვიმეში

➤ **GIZ - თუშეთის დაცული ტერიტორიები/ეროზიის კონტროლი**

მიმდინარეობს მუშაობა სენსიტიურობის მოდელის შემუშავებაზე. თუშეთის დაცული ტერიტორიებისთვის-შეირჩა კომპანია, ჩატარდა რეგიონული სამუშაო შეხვედრა

მომზადდა სენსიტიურობის რუკების სამუშაო ვერსიები და ხდება გადამოწმება და დაზუსტება ადგილზე - თუშეთში მიღებული ინფორმაციის საშუალებით.

დაიწყო წინასწარი სამუშაოები საძოვრების მართვის სტრატეგიული გეგმის შემუშავებასთან დაკავშირებით. წელს საპილოტე ტერიტორიად არებულია გომეწრის ხეობა- ბოტანიკოსების მიერ მომზადდა ინფორმაცია ბიომასისა და მცენარეთა სახეობების შესახებ. ასევე მეცხვარეებთან და ადგილობრივ ადმინისტრაციასთან ერთად დაზუსტდა საძოვრების საზღვრები. ადგილზე დასრულდა საველე სამუშაოები. მიმდინარეობს ინფორმაციის გადამუშავება.

მიმდინარეობს კონსულტაციები თუშეთის ეკომოდელის კომპონენტისთვის დაფინანსებისა და კოორდინაციის შესაძლო გზების გამოსავლენად

სოფელ შენაქოში გადამოვებით გამოწვეული ზედაპირული ეროზიის აღმოსაფხვრელად დასრულდა ბიოსაინჟინრო ღონისძიებების ჩატარება, კერძოდ შეირჩა სამი ნაკვეთი და შემოიღობვა ელექტროლობებით

ჩატარდა სამოვრების მდგომარეობის მონიტორინგი

ჩატარდა სასწავლო ტური სამიზნე თემების წარმომადგენლებისთვის გერმანიაში

ჩატარდა სამუშაო შეხვედრები ეროზიული რისკების შეფასების მარტივი და პრაქტიკული სახელმძღვანელოს შემუშავებისთვის.

სოფელ ჯვარბოსელში სოფლის შუაში არსებული მეწყერული და დვარცოფული პროცესების შესაჩერებლად განხორციელდა ბიოსაინჟინრო ღონისძიებები, ასევე მოხდა ტყის აღდგენა 3.3 ჰექტარის ტერიტორიაზე.

გადაღებულ იქნა დოკუმენტური ფილმები თუშეთის ფესტივალის, თუშეთში სხვადასხვა დონორების მიერ განხორციელებული პროექტებისა და ეროზიის ინტეგრირებული მართვის პროექტის მიერ წელს სოფ. შენაქოსა და ჯვარბოსელში განხორციელებული ეროზიის კონტროლის ღონისძიებების შესახებ

➤ **აჭარის დაცული ტერიტორიების გაფართოება და მათი მართვის ეფექტურობის გაუმჯობესება**

აჭარის დაცული ტერიტორიების სისტემის გაფართოება

დასრულდა მაჭახელას ეროვნული პარკის რესურსების საბაზო კვლევა და მომზადდა წინადადებები მართვის ზონირების შესახებ.

მიმდინარეობს ტყის ინვენტარიზაციასთან დაკავშირებული სამუშაოები მაჭახელას ეროვნული პარკის მთელს ტერიტორიაზე. სამუშაოებს ახორციელებს კომპანია „გეოგრაფიკი“.

განხორციელდა მაჭახელას ეროვნული პარკის ადმინისტრაციის თანამშრომლების ტრენინგი სამართადარღვევების გამოვლენის და მათზე რაეაგირების საკითხებზე. მიმდინარეობს ტრენინგების პროგრამა მენეჯმენტის გეგმის მომზადების საკითხებში

მიმდინარეობს მაჭახელას ეროვნული პარკის ფუნქციური თანამმართველობითი მექანიზმის დაარსების ხელშეწყობის კომპონენტი (საკონსულტაციო საბჭო). პროექტის მიერ დაქირავებული კონსულტანტი მუშაობს სააგენტოსთან ამ საკითხთან დაკავშირებით.

დასრულდა მაჭახელას ეროვნული პარკის დამხმარე ზონის თემების სიღრმისეული სოციო-ეკონომიკური კვლევა, განვითარების პრიორიტეტების გამოვლენა და სამოქმედო გეგმის შემუშავება. წლის მეორე ნახევარში იგეგმება სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ზოგიერთი საქმიანობის განხორციელების მხარდაჭერა. პროექტმა გაახანგრძლივა კონტრაქტი პროექტის კონტრაქტორთან (შავი ზღვის ეკოაკადემია) ზემოთაღნიშნული სამოქმედო გეგმიდან 3 საცდელი პროგრამის განხორციელებაზე, შემდეგ საკითხებზე:

თემების უნარჩვევების გაძლიერება პროექტების მომზადების და პრიორიტეტების ლობირების საკითხებში;

ნარჩენების მართვა

ადგილობრივი მეფუტკრეების ტრენინგი, მეფუტკრეობის თანაპროდუქციის წარმოების საკითხებში

მაჭახელას ე.პ. დამხმარე ზონაში კიდევ ერთ სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივს „მაჭახლის მომავალი“ გაეწია დახმარება: მიეწოდა ტრაქტორი და თივის შემკვრელი დანადგარი. კოოპერატივების დახმარების პროგრამა გაახანგრძლივდა 2017 წლის ივნისამდე, მიღებულ იქნა განაცხადი კიდევ 2 კოოპერატივისგან თხილის საჩურჩი დანადგარის მიწოდებაზე.

დასრულდა შეშის მოხმარების ალტერნატივების დასაბუთების კვლევა. შემუშავდა საპილოტე პროგრამა ალტერნატივების ტესტირებასთან დაკავშირებით. გაფორმდა 1 წლიანი მიკრო-საფინანსო საგრანტო ხელშეკრულება ენერგო-ეფექტურობის ცენტრთან ტესტირების პროგრამის განხორციელებაზე მაჭახელას ხეობის სოფლებში.

➤ **რეფერალური ცენტის მოწყობა თუშეთის დაცულ ტერიტორიებზე**

გაიმართა მოლაპარაკებები ჯანდაცვის სამინისტროსთან ომალოში შესაბამისი შტატების გამოყოფის თაობაზე. ჩეხეთის განვითარების სააგენტოს მიერ მოხდა ავტომანქანისა და მედიკამენტების შეძენა. ჩეხეთის მხარემ შეარჩია კომპანია, რომელმაც შეიძინა სამედიცინო აღჭურვილობა და ივნისის თვეში ოფიციალურად რეფერალურმა ცენტრმა და სასწრაფო სამედიცინო დახმარების მანქანამ თუშეთში ფუნქციონირება დაიწყო.

➤ **CzDA/ISCA - იმერეთის მღვიმეების მართვის გაუმჯობესება**

განხორციელდა ჩეხი ექსპერტების ვიზიტი იმერეთის მღვიმეების დაცულ ტერიტორიებზე, რომლის ფარგლებშიც მოხდა მღვიმეების კლიმატის საბოლოო შეფასება და შემუშავდა რეკომენდაციები.

საწურბლიასა და თეთრა მღვიმეში მოხდა უარყოფითი იონების გაზომვა, რის შედეგადაც შეირჩა სპელეოთერაპიისთვის შესაფერისი მღვიმე-საწურბლია

მიმდინარეობს სპელეოთერაპიის საბაზისო პროექტის და სპელეოთერაპიით მკურნალობის მეთოდოლოგიის შემუშავება

➤ **ტრადიციული მეურნეობის ხელშეწყობა თუშეთში**

მოეწყო 3 სათბური ომალოში და დაწყებულია სავაჭრო ჯიხურის მოწყობა

ჩატარდა ტრენინგი ალვანში კარტოფილისა და თუშეთის ნიადაგისთვის შესაფერისი სხვა მარცვლეულის მოყვანის, ასევე მენეჯმენტისა და სამართლის საკითხებზე

შეირჩა და დამუშავდა დემო ნაკვეთები, მიეწოდა თესლი და მიმდინარეობს თესვა.

მოხდა საპილოტე ნაკვეთების შემოღობვის სამუშაოების დაწყება შენაქოში -შემოიღობება 32 ჰექტარი მიწა

ევროპელი ექსპერტის მიერ ჩატარდა 10 დღიანი ტრენინგი ცხვრის მპარსავებისთვის შირაქში

ჩატარდა მეცხვარეთა ტრენინგი ცხვრის პარსვის საკითხებში, შირაქში.

➤ **"შერჩევითი ღოსნიძიებების განხორციელება თუშეთის დაცული ლანდშაფტის მენეჯმენტის გეგმიდან"**

თუშეთის დაცული ლანდშაფტის თანამშრომლები იმყოფებოდნენ ჩეხეთში სასწავლო ტურზე. მოინახულეს კრკონოშეს ეროვნული პარკი, თეთრი კარპატების დაცული ლანდშაფტი, ნაკრძალები. შეხვდნენ იქაურ კოლეგებს.

კრკონოშეს პარკის თანამშრომლებმა შექმნეს თუშეთში ველური ბუნების აღრიცხვისთვის და მონაცემების შენახვისთვის აუცილებელი მარტივი ელექტრონული ბაზა, რომლის პრეზენტაცია გაიმართა 26 აპრილს

➤ **ტყის ინვენტარიზაციის პროექტი**

განხორციელდა ჩეხეთის განვითარების სააგენტოს მიერ დაფინანსებული ტყის ინვენტარიზაციის პროექტის ფარგლებში ჩეხი მეტყვევებისა და ლანდშაფტის სპეციალისტის პირველი ერთობლივი საველე გასვლა

➤ **კოლხური ტყეები- მსოფლიო მემკვიდრეობის უბანი**

ნოემბერში დაიგეგმა პირველი სამუშაო შეხვედრა კოლხური ტყეების ტექნიკურ-ეკონომიკური კვლევის თაობაზე რომელსაც დაესწრებიან მოწვეული ექსპერტები, დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წარმომადგენლები და სხვა დაინტერესებული პირები

ინსპექტირების სამსახური

- 2016 წლის ცხრა თვის განმავლობაში ინსპექტირების სამსახურის მიერ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს დაქვემდებარებულ 15 ადმინისტრაციაში განხორციელდა ინსპექტირება(სამსახურის კომპეტენციის ფარგლებში), მათ შორის იმერეთის მღვიმეების, კოლხეთის ეროვნული პარკის, მტირალას ეროვნული პარკის, ჯავახეთის ეროვნული პარკის, მარტვილისა და ოკაცეს ბუნების ძეგლების, ბორჯომის ეროვნული პარკის, ალგეთის ეროვნული პარკის, ბაწარა-ბაბანეულის დაცული ტერიტორიების, ყაზბეგის ეროვნული პარკის, ლაგოდეხის დაცულის ტერიტორიების, თბილისის ეროვნული პარკის, მარიამჯვრის სახელმწიფო ნაკრძალის, კინტრიშის დაცული ტერიტორიების, მაჭახელას ეროვნული პარკის და ჭაჭუნას ალკვეთილის ადმინისტრაციებში. ინსპექტირების შედეგად, ადმინისტრაციის თანამშრომლების მიერ აღურიცხავი უკანონო ჭრის ფაქტების არ გამოვლენილა.
- შემოწმებების პროცესში ინსპექტირების სამსახურის მიერ, განსაკუთრებული ყურადღება ექცეოდა თანამშრომელთა დისციპლინური გადაცდომების გამოვლენის საკითხს. გატარებული ღონისძიებების შედეგად აღმოჩენილი ფაქტების საფუძველზე 25 თანამშრომლის მიმართ გამოყენებული იქნა სააგენტოს შინაგანაწესით გათვალისწინებული დისციპლინური პასუხისმგებლობის სხვადასხვა ზომა, მათ შორის ორი თანამშრომელი გათავისუფლებული იქნა დაკავებული თანამდებობიდან.
- ინსპექტირების მიმდინარეობისას სამსახურის მიერ ყურადღება ექცეოდა სააგენტოს ტურისტული ინფრასტრუქტურის და ადმინისტრაციების მენეჯმენტის გეგმების შესრულების მდგომარეობას, რაზედაც შემუშავდა შესაბამისი რეკომენდაციები.

იურიდიული სამსახური

- დაცული ტერიტორიების სააგენტოს დებულების თანახმად იურიდიული სამსახურის ფუნქციებს წარმოადგენს: სააგენტოს სისტემის სამართლებრივი მომსახურება, სააგენტოს კომპეტენციას მიკუთვნებული ნორმატიული აქტებისა და სხვა დოკუმენტების პროექტების მომზადება, სამართლებრივი დასკვნების მომზადება სააგენტოს საქმიანობასთან დაკავშირებული დავებზე, სასამართლო ორგანოებში სააგენტოს წარმომადგენლობის უზრუნველყოფა, სხვადასხვა სახის ხელშეკრულებების, მათ შორის საგრანტო, მომზადება და სამართლებრივი ექსპერტიზა. შესაბამისად თავისი კომპეტენციის ფარგლებში იურიდიული სამსახურის მიერ 2016 წლის 9 თვეში გაწეული იქნა საქმიანობა შემდეგი მიმართულებებით:

კანონშემოქმედებითი საქმიანობა

2016 წლის 9 თვეში იურიდიული სამსახური ინტენსიურად იყო ჩართული არსებულ კანონებში ცვლილებების პროექტების მომზადებაში და მომზადდა 1 ცვლილება.

კანონქვემდებარე აქტების მომზადება

კანონშემოქმედებითი საქმიანობის ერთერთი შემადგენელი ნაწილია კანონქვემდებარე აქტების მომზადება, რომლებიც არეგულირებენ სააგენტოს საქმიანობას. 2016 წლის 9 თვეში იურიდიულმა სამსახურმა მოამზადა საქართველოს მთავრობის 10 კანონქვემდებარე აქტის პროექტი;

საგრანტო ხელშეკრულებები

2016 წლის 9 თვეში იურიდიული სამსახური აქტიურად იყო ჩართული დონორ ორგანიზაციებთან დასადები ხელშეკრულებების პროექტების სამართლებრივ შემოწმებაში, მათი საქართველოს კანონმდებლობასთან შესაბამისობაში მოყვანის კუთხით. ამ მიზნით 2016 წლის 9 თვეში იურიდიული სამსახურის მიერ განხილული იქნა 1 საგრანტო ხელშეკრულება;

სასამართლო წარმომადგენლობა

იურიდიული სამახურის ერთ-ერთ ფუნქციას სასამართლოში სააგენტოს წარმომადგენლობა. 2016 წლის იანვრიდან 2016 წლის ოქტომბრამდე ჩათვლით სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს იურიდიულმა სამსახურმა მონაწილეობა მიიღო 3 სასამართლო პროცესში, 3 სასამართლო მიმდინარეობს.

ადმინისტრაციული სამსახური

➤ შესარჩევი კონკურსი:

- 2016 წელს 9 თვის განმავლობაში ადმინისტრაციულმა სამსახურმა დაცული ტერიტორიების სისტემის მაშტაბით ჩაატარა საჯარო კონკურსი 123 ვაკანტურ თანამდებობაზე. საჯარო კონკურსში სულ მონაწილეობა მიიღო 999 კონკურსანტმა, საკონკურსო-საატესტაციო კომისიამ სულ 100 კანდიდატი წარადგინა დასანიშნად (23 პოზიციაზე კონკურსი ჩაშლილად გამოცხადდა).
- საჯარო კონკურსის ყველა ეტაპი ჩატარდა გამჭვირვალედ - საჯარო ხელმისაწვდომობის პირობებში. კონკურსთან დაკავშირებული დოკუმენტები განთავსებულია სააგენტოს ვებ-გვერდზე apa.gov.ge.
- სააგენტოს სისტემის მაშტაბით 21 პოზიციაზე გამოცხადდა სტაჟიორთა კონკურსი. სულ მონაწილეობა მიიღო 176 კონკურსანტმა, სტაჟიორთა კომისიამ სულ 9 კანდიდატი წარადგინა დასანიშნად (12 პოზიციაზე კონკურსი ჩაშლილად გამოცხადდა).

➤ გამოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტები:

- მომზადდა 60 ბრძანება - განთავისუფლების შესახებ;
- მომზადდა 187 ბრძანება - დანიშვნის შესახებ;
- მომზადდა 366 ბრძანება - მივლინების შესახებ;
- მომზადდა 32 ბრძანება - დისციპლინური დასჯის შესახებ;
- მომზადდა 172 ბრძანება - შვებულების შესახებ;
- მომზადდა 163 ბრძანება - საერთო საქმიანობის შესახებ;
- მომზადდა 51 შრომითი ხელშეკრულება;
- მომზადდა 16 ბრძანება სტაჟურების გავლის შესახებ;
- მომზადდა 5 ბრძანება - დეკრეტული შვებულების შესახებ;
- მომზადდა 4 ბრძანება - დროებით დაკისრების შესახებ;

- მომზადდა 52 ბრძანება წახალისების შესახებ;
- მომზადდა 6 ბრძანება შრომითი ურთიერთობის შეწყვეტის თაობაზე;
- **ადმინისტრაციული საქმისწარმოება**
 - შემოსული წერილების რაოდენობა - 7286;
 - გასული წერილების რაოდენობა - 2997;
 - ცნობა სამუშაო ადგილიდან - 108;
 - ახალ თანამშრომელთა პირადი საქმეების შედგენა - 60;
 - სამივლინებო დოკუმენტების წარმოება - 376;
- **სამსახურებრივი მოწმობების გაცემა**
 - გაიცა სამსახურებრივი მოწმობა 122 თანამშრომელზე;
- **ჯანმრთელობის დაზღვევის ადმინისტრირება**
 - სააგენტოს სისტემის მამტატბით დაზღვეულ იქნა 678 თანამშრომელი და მათი ოჯახის წევრები;
- **ცეცხლსასროლი იარაღის ადმინისტრირება**
 - 2016 წელს 9 თვის განმავლობაში მომსახურების სააგენტოში გაგიგზავნა 19 წერილი ცეცხლსასროლი სამსახურებრივი საშტატო ცეცხლსასროლი იარაღების თანამშრომლებზე გაფომები/გაუქმების თაობაზე.
- **ელექტრონული სისტემა eHRMS Soft-ის ადმინისტრირება**
 - სააგენტოში დაინერგა თანამშრომლების მონაცემთა ელექტრონული სისტემა eHRMS Soft-ი და სააგენტოს სისტემის 600-მდე თანამშრომლის პერსონალური ინფორმაცია განთავსდა ელექტრონულ პორტალზე, რომელშიც პერმანენტულად ხორციელდება შესაბამისი ცვლილებები.
- **ადამიანური რესურსების მართვა**

- კავკასიაში გერმანიის ფინანსური თანამშრომლობის ფარგლებში KfW-ს მხარდაჭერით სააგენტომ აიყვანა HR ექსპერტი, რომელიც ადმინისტრაციულ სამსახურთან ერთად განახორციელა შემდეგი აქტივობები:

სააგენტოსათვის შეიქმნა ადგილობრივი რესურსების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა

- სააგენტოს სისტემის მასშტაბით 500 -მდე პოზიციიზე განხორციელდა სამუშაოს ანალიზი
- სამუშაო ანალიზის საფუძველზე 522 პოზიციაზე შეიქმნა სამუშაოს აღწერის ახალი ადაპტირებული ვერსია
- სამუშაო აღწერილობის საფუძველზე შეიქმნა შეფასების ახალი სისტემა, რომელიც ამჟამად დანერგვის პროცესშია.

➤ **ტრენინგი:**

- სააგენტოს დაფინანსებით და ადმინისტრაციული სამსახურის ორგანიზებით, ვიზიტორთა მომსახურების მიმართულებით მომუშავე 38 თანამშრომელს 2016 წლის მარტის თვეში ჩაუტარდათ 2 დღიანი ტრენინგი სერვის პლიუსში.
- პროექტი „ევროპაში დაცული ტერიტორიების ეფექტური მართვის გაუმჯობესება და შესაძლებლობათა გაძლიერების გეგმის შემუშავების გზით“ ფარგლებში ადმინისტრაციული სამსახურის ორგანიზებით ძალოვანი ფუნქციის მქონე 55 თანამშრომელს 2016 წლის ივნისის თვეში ჩაუტარდათ 4 დღიანი ტრენინგი შსს პოლიციის აკადემიაში, ცეცხლსასროლ იარაღებთან დაკავშირებით.

საკადრო სტატისტიკა:

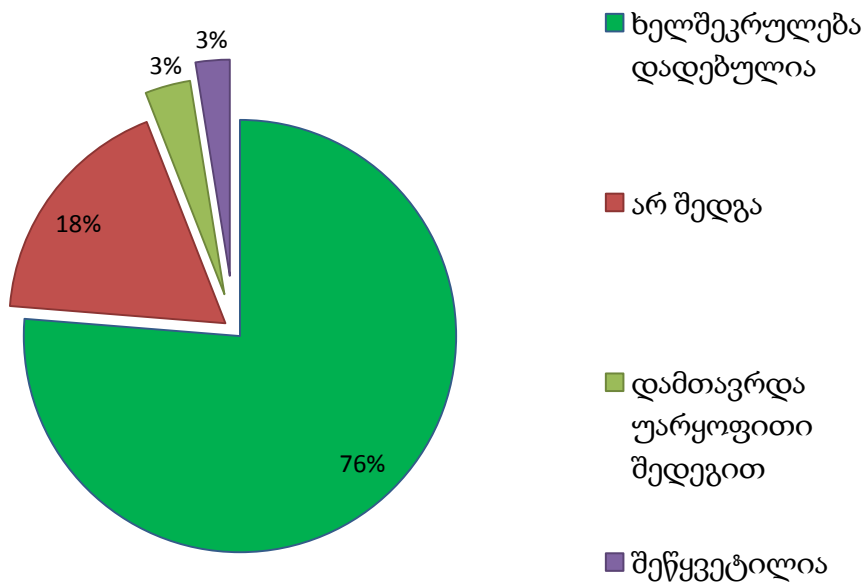
	შტატისანი	შტატგარეშე	თანამშრ. ბრუნვა
თანამშრომლის დანიშვნები	77	21	98
თანამშრომლის გათავისუფლება	48	3	51
		სულ	149

ეკონომიკური სამსახური

- 2016 წლის I, II და III კვარტლის განმავლობაში ეკონომიკურმა სამსახურმა გამოაცხადა 118 ტენდერი. აქედან შედგა და ხელშეკრულება დაიდო 90, არ შედგა 21, უარყოფითი შედეგით დასრულდა 4, შეწყვეტილია 3 ტენდერი, შესაბამისად შედგა გამოცხადებული ტენდერების 76%. სულ გაფორმებულია 224 სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ ხელშეკრულება.

სულ გამოცხადებული ტენდერები და კონკურსი	ხელშეკრულება დადებულია	არ შედგა	დამთავრდა უარყოფითი შედეგით	შეწყვეტილია
118	90	21	4	3

სულ გამოცხადებული 118

2016 წელი 1
იანვრიდან - 2016
წლის 30 სექტემბრის
ჩათვლით

გამარტივებული
შესყიდვის
ხელშეკრულებების
რაოდენობა

232

➤ 2016 წელს I, II და III კვარტალში განხორციელებული და მიმდინარე ინფრასტრუქტურული პროექტები

ადმინისტრაცია	სამუშაოს დასახელება	ღირებულება (ლარი)	დაფინანსების წყარო
თბილისის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	ადმინისტრაციული შენობის რეაბილიტაცია	8021	საკუთარი შემოსავლები
ჯავახეთის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	ხის კოტეჯის მშენებლობა	59820	„კავკასიის ბუნების ფონდი“ და სახელმწიფო ბიუჯეტის თანადაფინანსება
მტირალას ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	62000	„კავკასიის ბუნების ფონდი“ და სახელმწიფო ბიუჯეტის თანადაფინანსება
მარტვილისა და ოკაცეს ბუნების ძეგლების ადმინისტრაცია	ოკაცეს ბუნების ძეგლის ადმინისტრაციული შენობის და ტურისტული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	102501	საკუთარი შემოსავლები
მარტვილისა და ოკაცეს ბუნების ძეგლების ადმინისტრაცია	მარტვილის კანიონის ტურისტული ინფრასტრუქტურის მოწყობა	1223906	სახელმწიფო ბიუჯეტი და საკუთარი შემოსავლები
ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია	ვაშლოვანის დაცულ ტერიტორიებში ჰიგიენური კვანძის საშენებლო სამუშაოები	35400	„კავკასიის ბუნების ფონდი“ და სახელმწიფო ბიუჯეტის თანადაფინანსება
ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	ბორჯომ ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციაში არსებული სხვადასხვა შენობა ნაგებობებისა და ტურისტული ინფრასტრუქტურის სარეაბილიტაციო სამუშაოები	140183	„კავკასიის ბუნების ფონდი“ და სახელმწიფო ბიუჯეტის თანადაფინანსება
ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკის ადმინისტრაცია	ხის კოტეჯის სამშენებლო სამუშაოები	41129	საკუთარი შემოსავლები

<p>ლაგოდების დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია</p>	<p>ლაგოდების დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში არსებული ინფრასტრუქტურის სარეაბილიტაციო სამუშაოები</p>	<p>48799</p>	<p>„კავკასიის ბუნების ფონდი“ და სახელმწიფო ბიუჯეტის და საკუთარი შემოსავლების თანადაფინანსება</p>
<p>იმერეთის მღვიმეების დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაცია</p>	<p>სათაფლიას მღვიმისა და სათაფლიას ალკვეთილის ტერიტორიაზე ვიდეოსამეთვალყურეო, საგანგებო სატელეკომუნიკაციო და განგაშის სისტემების განსათავსებლად/აღსადგენად სხვადასხვა სამუშაოები</p>	<p>119555</p>	<p>საკუთარი შემოსავლები</p>